

T.C.
FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

NURUOSMANİYE KÜTÜPHANESİ 4957 NO' LU
ŞİİR MECMUASI
(Varak 108B – 123A)
(İnceleme-Metin-Nesre Çeviri)

HAMDİ İLHAN

130101011

TEZ DANIŞMANI
DOÇ. DR. DURSUN ALİ TÖKEL

İSTANBUL 2017

TEZ ONAY SAYFASI

FSMVÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı tezli yüksek lisans programı 130101011 numaralı öğrencisi Hamdi İLHAN'ın ilgili yönetmeliklerin belirlediği tüm şartları yerine getirdikten sonra hazırladığı **“Nuruosmaniye Kütüphanesi 4957 No’ lu Şiir Mecmuası (Varak 108B – 123A) (İnceleme-Metin-Nesre Çeviri)”** başlıklı tezi aşağıda imzaları olan jüri tarafından **09/06/2017** tarihinde oybirliğiyle kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Dursun Ali TÖKEL

(Jüri Başkanı-Danışman)

Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi

Prof. Dr. Nihat ÖZTOPRAK

(Jüri Üyesi)

Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi

Yrd. Doç. Dr. Bünyamin AYÇİÇEĞİ

(Jüri Üyesi)

İstanbul Üniversitesi

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlâk kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Hamdi İLHAN

İmza

TEŐEKKÜR

Çalıőmamızı başından sonuna kadar büyük bir titizlikle takip edip tecrübesinden istifade ettiğim kıymetli hocam Doç. Dr. Dursun Ali TÖKEL'e, yardımlarını esirgemeyen Prof. Dr. Kemal YAVUZ, Prof. Dr. Nihat ÖZTOPRAK hocalarıma, her zaman arkamda olduklarını hissettiğim aileme sonsuz teşekkürü bir borç bilirim.

NURUOSMANİYE KÜTÜPHANESİ 4957 NO'LU ŞİİR MECMUASI (Varak 108B – 123A) (İnceleme-Metin-Nesre Çeviri)

ÖZET

Bu çalışmada, Nuruosmaniye Kütüphanesi 4957 Numarada kayıtlı olan şiir mecmuasının 108b-123a varakları arasındaki şiirler incelenmiş, bu şiirlerin transkripsiyonlu metni ortaya konulup nesre çevirisi yapılmıştır.

Tamamı 254 varak olan mecmuanın hazırlanan kısmında toplam 149 şiir bulunmaktadır. Mecmua' nın son sayfalarının eksik olması nedeniyle müstensihî ve istinsah tarihiyle ilgili kesin bir bilgiye ulaşılamamıştır. Mecmuada 16. ve 17. yüzyıl şairlerinin şiirleri yer almaktadır.

Çalışma iki bölümden oluşmaktadır: Birinci bölümde eserin şekil ve muhteva özellikleri üzerinde durulmuş, ikinci bölümde ise eserin transkripsiyonlu metni ile nesre çevirisi ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Nuruosmaniye, Mecmua, Divan, Nesir, Şiir, Şair.

**NURUOSMANIYE LIBRARY MAGAZINE OF POETRY NO 4957
(Page 108B – 123A) (Examination-Text-Prose Translation)**

ABSTRACT

In this study, the poems located between the 108b-123a leaves of the poetry magazine registered under the number of 4957 in Nuruosmaniye Library are taken in to focus and showed through transcription text and translate in to prose.

There are 149 poem in the studying part of poetry magazine which has a 254 leaves in totally. Since the last pages of poetry magazine are missing, no definite information about the history of manuscripts and dating has been obtained. There are poems of 16. and 17. Century poets.

This study has a two parts: in the characteristic analyzing were of literary work, in the second part there is shown with transcription text and tranlate of prose of literary work.

Key Words: Nuruosmaniye, Magazine, Divan, Prose, Poem, Poet.

ÖNSÖZ

Seçilmiş şiiirlerin bir araya getirilmesiyle oluşturulan şiiir mecmuaları, düzenlendiği dönemin edebiyat çevrelerinin şiiir zevkini ortaya koyması, toplumun sosyal ve siyasî yapısı hakkında fikir vermesi ve divan tertip edememiş birçok şaire ve şiiirlerine ulaşma imkanı sağması bakımından büyük önem taşır. Osmanlı Devleti'nin her döneminde muhtelif konularda yazılmış mecmua metinleri, yazma eser kütüphanelerinde hâlâ önemli bir yekûn teşkil etmektedir. Yapılan bu çalışmayla hacimli bir şiiir mecmuasının bir bölümü günümüze kazandırılmaya çalışılmıştır.

Bu çalışmada Nuruosmaniye Kütüphanesi 4957 numarada kayıtlı, 15 varaklık şiiir mecmuasının 108^b-123^a sayfaları arasında bulunan şiiirlerin incelemesi, transkripsiyonlu metni ve nesre çevirileri ortaya konulmuştur.

254 varaktan oluşan söz konusu mecmuanın ilgili varakları-ulaşabildiğimiz kadarıyla-şu kişiler tarafından çalışılmaktadır: 2^b-33^b varakları Onur ŞAHİN, 33^b-53^a varakları Şahinalp ŞAHİN, 72^b-92^b varakları Asım ÇAKMAK tarafından Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde; 93^a-108^a varakları Çiğdem Haberdar KÜLÜNK, 108^b-123^a varakları Hamdi İLHAN, 123^b-153^a varakları Şerife SARI, 153^b-169^b varakları Hatice ER, 170^a-184^b varakları Meryem OLCAY, 185^a-199^b varakları İffetnur GÜLHAN tarafından Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde çalışılmaktadır. Çalışmamızın konusunu oluşturan 108^b-123^a varakları yüksek lisans tezi olarak çalışılmış, çalışmanın diğer varakları ise yüksek lisans tezi olarak çalışılmaya devam edilmektedir.

Nuruosmaniye Kütüphanesi 4957 No'lu Şiiir Mecmuası (Varak 108B – 123A) (İnceleme-Metin-Nesre Çeviri) ismini taşıyan bu çalışma iki bölümden oluşmaktadır. Bunlardan ilki olan inceleme bölümünde, mecmualar ile teze konu olan mecmua hakkında genel bilgiler, mecmuanın incelenen varakları ile ilgili ayrıntılı bilgiler, tablolar, mecmuadaki şiiirleri şair ve vezinleriyle gösteren sıralı indeks, çalışmada yer alan vezinlerle ilgili bilgiler bulunur. İnceleme bölümünün sonunda teze konu olan çalışmanın tenkitli metni hazırlanmış olup divanlarda yer almayan şiiirler ile mecmuada karşılaşılan problemler sıralanmıştır.

Çalışmanın ikinci bölümü olan metin ve nesre çeviri bölümünde ise 108^b-123^a sayfalarında bulunan şiiirlerin transkripsiyonlu metni ortaya konulmuş ve ardından nesre çevirileri verilmiştir. Daha önce tenkitli metni yayımlanmış olan şiiirlerin divanlardaki şiiir numaraları dipnotta belirtilmiştir. Divanlardaki şiiirlerle mecmua arasında mukayese yapılmış, eksik ya da mecmuaya alınmamış beyitler,

nüsha farkları da yine dipnotlara kaydedilmiştir. Mukayese esnasındaki usul, mecmuadaki şiirin en doğru şekilde aktarılmasını esas alır. Bu nedenle metin oluşturulurken vezin ve anlama uyduğu sürece mecmuada geçen kelime ya da kelime grubu tercih edilmiştir. Divanda geçen kelime ya da kelime grubu ise dipnotta gösterilmiştir. Mecmuada yanlış yazılmış kısımlar da yine dipnotta belirtilmiş, metin ise divandan faydalanılarak tamir edilmiştir.

Mecmuada boş ya da eksik kalan kısımlar vezin ve anlam gözetilerek tamamlanmış, bu kısımlar köşeli parantez içerisinde gösterilmiştir. Araştırmacıların karışıklık yaşamaması amacıyla dipnotlarda her beytin mısraları parantez içerisinde (1), (2) şeklinde numaralandırılarak verilmiştir.

Bu çalışmada mecmuanın sağlam bir metnini ve nesre çevirisini ortaya koymaya çalıştık. Yolun başındaki genç bir araştırmacı olarak çalışmamızdaki olası hata ve kusurların tarafımıza iletilmesinden memnuniyet duyacağımızı belirtmek isteriz.

Hamdi İLHAN

Fatih, 2017

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
ÖNSÖZ.....	vi
ŞEKİL (TABLO) LİSTESİ.....	ix
ÇEVİRİYAZI ALFABESİ.....	x
KISALTMALAR VE İŞARETLER.....	xi
1. İNCELEME.....	1
1.1. GİRİŞ.....	1
1.1.1. EDEBİYATIMIZDA MECMUALARIN YERİ VE ÖNEMİ.....	1
1.1.2. ŞİİR MECMUASI (NURUOSMANİYE KÜTÜPHANESİ 4957 NO'LU MECMUA).....	4
1.2. ŞİİR MECMUASI (108^b-123^a VARAKLARI HAKKINDA).....	5
1.2.1. Mecmuada Yer Alan Şairler.....	6
1.2.2. Mecmuada Yer Alan Şiirlerin Vezinleri.....	11
1.2.3. Mecmuada Bulunup Divanlarda Bulunmayan Şiirler.....	12
1.2.4. Mecmuada Karşılaşılan Bazı Problemler.....	13
1.2.4.1. İmlâ İlgili Problemler.....	13
1.2.4.2. Şiirlerin Adlandırılması ve İstinsahıyla İlgili Problemler.....	15
1.2.5. Metnin Kurulmasında Takip Edilen Yöntem	16
1.2.6. Metinde Kullanılan Arapça İbareler.....	17
2. METİN VE NESRE ÇEVİRİSİ.....	18
2.1. ŞİİR MECMUASI (108 ^b -123 ^a VARAKLARININ TRANSKRİPSİYONLU METNİ VE NESRE ÇEVİRİSİ).....	18
SONUÇ.....	246
KAYNAKÇA.....	248
EKLER (Nuruosmaniye Kütüphanesi 4957 No'lu Şiir Mecmuası 108^b-123^a Varaklarının Tıpkıbasımı).....	252

ŞEKİL (TABLO) LİSTESİ

Tablo 1.1. Şair ve Şiirleri Gösteren Sıralı İndeks.....	6
Tablo 1.2. Mecmuada Yer Alan Şiirlerin Vezinleri ve Vezinlerin Kullanılma Sayıları.....	11
Tablo 1.3. Tenkitli Metni Hazırlanmış Olup Divanlarda Yer Şiirler Dizini.....	13

ÇEVİRİYAZI ALFABESİ

ا	A, a, E, e, Ā, ā, ' ,
ب	B, b
پ	P, p
ت	T, t
ث	Ṭ, ṭ
ج	C, c
چ	Ç, ç
ح	H, h
خ	H, h
د	D, d
ذ	Z, z
ر	R, r
ز	Z, z
ژ	J, j
س	S, s
ش	Ş, s
ص	Ş, ş
ض	Ž, ž, Đ, đ
ط	T, t
ظ	Z, z
ع	'
غ	Ğ, ğ
ف	F, f
ق	K, k
ك	K, k, G, g, ñ
ل	L, l
م	M, m
ن	N, n
و	V, v, O, o, Ō, ō, U, u, Ū, ū, Ū, ū, Ū, ū
ه	H, h, A, a, E, e
ي	Y, y, Ī, ī, İ, İ, Ī, ĩ, Ê, ê

KISALTMALAR VE İŞARETLER

[ ]	Düzeltilme ve Ekleme Yapılan Kısımlar
a.g.e.	adı geçen eser
a.g.m	adı geçen makale
B.	Beyt
b.	beyit
bkz.	Bakınız
C.	Cilt
D.	Divan
G.	Gazel
HK	Hasan Kavruk
İHA	İsmail Hakkı Aksoyak
KA	Kudret Altun
K.	Kaside
Kt.	Kıta
Ktp.	Kütüphane
Mf.	Müfred
Mt.	Matla
RE	Rekin Ertem
R.	Rubai
S.	Sayı
s.	sayfa
T.	Tarih
Nz.	Nazm
V.	Varak
Yk.	yaprak

1. İNCELEME

Transkripsiyonlu neşri ve nesre çevirisi yapılan metin üzerinde çeşitli incelemelerin yapıldığı bu bölüm Giriş, Şiir Mecmuası (108^b-123^a Varakları Hakkında) olmak üzere ikiye ayrılır.

1.1. GİRİŞ

Bu bölümde, yazmanın edebiyatımızdaki yerini konumlandırabilmek adına, mecmuaların önemine kısaca değindikten sonra üzerinde inceleme yapılan Nuruosmaniye Kütüphanesi 4957 numarada kayıtlı mecmua hakkında genel bilgiler verilmiştir.

1.1.1. EDEBİYATIMIZDA MECMUALARIN YERİ VE ÖNEMİ

Mecmua, Arapça bir kelime olup cem' kökünden gelir. Mecmû' kelimesinin müennesi olan mecmua, "toplanmış, toplanıp biriktirilmiş, bir araya getirilmiş şey; top, tüm, tertip ve tanzim edilmiş şeylerin hepsi, seçilmiş yazılardan meydana getirilmiş kitap" demektir. Klasik kültürde edebiyat terimi olarak da "defter, türlü konuların bir araya getirildiği yazıları içine alan kitap, şiir defteri" anlamlarında kullanılmıştır.¹ Kütüphanecilik literatüründe ise mecmuanın karşılığı "derlemedir". Günümüz Türkçesinde "dergi" olarak karşılığını bulan mecmua, yakın zamana kadar da günlük olmayan (haftalık, aylık, üç aylık, altı aylık, yıllık vb.) periyotlarla yayınlanan süreli yayınlar karşılığında kullanılmaktaydı.²

Halk edebiyatındaki cönklerle çeşitli yönlerden benzerlik gösteren mecmualar başlangıçta âyetler, hadisler, fetvalar, dualar, hutbeler, şiirler, ilahiler, şarkılar, mektuplar, latifeler, lugaz ve muammalarla ilaç tariflerinin, faydalı bilgilerin derlendiği bir not defteri hâlinde ortaya çıkmış, zamanla gelişerek düzenli bir kitap türü hâline gelmiştir.³

Mecmuaları ana hatlarıyla: 1. Nazire mecmuaları, 2. Antoloji niteliğindeki seçme şiir mecmuaları, 3. Türlü konularda risalelerin bir araya getirilmesiyle ortaya çıkan mecmualar, 4. Aynı konudaki eserleri içine alan mecmualar; tababet, ilahiyat

¹ AYDEMİR, Yaşar "*Metin Neşrinde Mecmualann Rolü ve Karşılaşılan Problemler*", Turkish Studies/ Türkoloji Araştırmaları Dergisi, Tunca Kortantamer Özel Sayısı, Vol. 2/3, Summer 2007, s. 122-137.

² KÖKSAL, M. Fatih, "*Nazire Kavramı ve Klâsik Türk Şiirinde Nazire Yazıcılığı*", Diriözler Armağanı, Prof. Dr. Meserret Diriöz ve Haydar Ali Diriöz Hatıra Kitabı, Ankara 2003, s.215-290.

³ UZUN, Mustafa "*Mecmua*", Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, C. 28, İstanbul 2003, s. 265-268.

gibi, 5. Tanınmış kişilerce hazırlanmış, yararlı bilgileri, fıkraları ve özel mektupları kapsayan mecmualar olarak gruplamak mümkündür.⁴

Mecmualar, içerik bakımından farklı tür ve şekillerdeki eserleri kapsamakla birlikte yalnızca bir tür ve şekilde yazılmış müstakil mecmualar da bulunmaktadır. Şiir mecmuaları (mecnû'â-i eş'âr), risale mecmuaları (mecnû'âtü'r-resâil), hadis mecmuaları (mecnû'atü'l-ehâdis), fetva mecmuaları (mecnû'a-i fetâvâ), dua mecmuaları (mecnû'a-i ed'iyeye), tarih manzumelerini içeren mecmualar (mecnû'a-i tevârîh), fevâid mecmuaları (mecnû'a-i fevâ'id), hutbe mecmuaları (mecnû'atü'l-huteb), tıpla ilgili mecmualar (mecnû'a-i tıb, mecnû'a-i mücerrebât, mecnû'a-i mu'âlece), gizli ilimlerden bahseden mecmualar (mecnû'atü'l-havâss, mecnû'a-i cifr ve reml, mecnû'a-i ilm-i nücûm, mecnû'a-i tılsimât, mecnû'a-i melâhîm, mecnû'a-i vefk), letaif mecmuaları (mecnû'atü'l-letâ'if), zikir ve evrâd mecmuaları (mecnû'a-i zikir ü evrâd), hikâye mecmuaları (mecnû'a-i hikâyât), münşe'ât mecmuaları (mecnû'a-i münşe'at), müzikle ilgili mecmualar (mecnû'a-i sâz u söz, mecnû'a-i beste, mecnû'a-i mûsikî)... bu çeşit mecmualardan bazılarıdır. Bunların yanında Klasik Türk şiirine münhasır tür ve şekillerde yazılmış eserlerin bir araya getirildiği kaside mecmuaları (mecnû'atü'l-kasâ'id), naat mecmuaları (mecnû'atü'n-nu'ût), gazel mecmuaları (mecnû'a-i gazeliyât), nazire mecmuaları (mecnû'atü'n-nezâ'ir), rubai mecmuaları (mecnû'a-i rubâ'iyât), terkîb-bend mecmuaları (mecnû'a-i terkîb-bend), tercî-bend mecmuaları (mecnû'a-i tercî-bend), müstakil beyitler içeren mecmualar (mecnû'a-i ebyât), birden çok şairin divanlarının bir araya getirildiği mecmualar (mecnû'atü'd-devâvîn) edebiyat tarihi açısından değerli kaynaklardır.⁵

Edebî gelenek; divan, mesnevi, tezkire gibi yazılı eser biçimlerinden farklı olarak mecmualar için herhangi bir şablon belirlememiştir. Bu itibarla her mecmua, tamamen mürettibin kişisel zevkince belirlenmiş olan yeni ve farklı bir formda üretilmiştir. Eserin içeriğinin ne olacağı, şekil özellikleri bakımından nasıl tasarlanacağı tamamen mürettibin tercihiyle bağlıdır. Nitekim kütüphanelerde bulunan mecmualara bakıldığında bu tür eserlerin edebiyat, tarih, coğrafya, tıp, gökbilimi, dinî bilimler gibi günümüzde bilim dalı olarak kabul edilmiş hemen her alandan metinleri ya da kayıtları düzenli ya da karmaşık bir biçimde barındırabildiği görülmektedir. Yine şekil özellikleri bakımından da son derece özen gösterilerek

⁴ AYDEMİR, Yaşar "a.g.e."

⁵ GIYNAŞ, Kamil Ali "*Şiir Mecmuaları Hakkında Yapılan Çalışmalar Bibliyografyası*", Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Dergisi, Yıl 2011, S. 25, s. 245-260.

sistematik bir biçimde hazırlanmış mecmuaların yanında oldukça düzensiz, karmaşık mecmuaların da bulunduğu bilinmektedir.⁶

Türk şiir tarihi açısından değerli kaynaklar olan şiir mecmuaları sayesinde, edebiyat tarihlerindeki bir kısım bilgiyi netleştirmek ve zaman zaman da düzeltmek, yeni yeni bilgiler eklemek mümkün olabilir. Derleyeni ve yılı tam olarak bilinmese de bir mecmuanın derleniş tarihi, içindeki metinlerden yaklaşık olarak tespit edilebildiği için, döneminin şiir zevkini, beğenilen şairlerini ve hatta toplanan şiirlere göre de yazıldığı dönemin en beğenilen şiirlerini belirleme imkanı verir. Yine mecmualarda divan sahibi olmayan, hatta divanı bulunduğu halde şiiri divanında bulunmayan şahsiyetlere, bilinmeyen eserlere rastlanabilir. Kısaca, Türk şiirinin gelişimini, değişimini ve geçirdiği merhaleleri tespitte mecmualar, özellikle seçme şiir mecmuaları ve nazire mecmualarının önemi küçümsenemez.⁷

Mecmualar, edebiyat tarihinde büyük bir boşluğu doldurur. Bazen edebiyat tarihinin asıl kaynaklarına yardımcı olur, bazen yegâne kaynak olarak işlev üstlenir. Mecmualar, içinde barındırdığı şiir ve şairle dönemin okuyucu zevkini ve şairin okunurluğunu, popüleritesini verir. Edebiyat tarihinin birinci dereceden kaynakları olan tezkirelere yansımamış birçok şair, şiir, tür ve belgede de mecmualar edebiyat tarihinin vazgeçilmez kaynakları durumundadır.⁸

Mecmualar her türlü edebî mahsulü içerebildiği için ilgisine zengin veriler sunar. Araştırmacılar da mecmuaların bu özelliğini değerlendirerek farklı çalışmalara imza atmışlardır. Yazıldığı dönem ve içerdiği konular açısından devrin edebî ve sosyal durumunu yorumlama, mevcut edebî kaynaklarda yer almayıp sadece mecmualarda geçen şairlerin edebî şahsiyetlerini değerlendirme ve şiirlerini tespit etme yoluyla edebiyat tarihine katkı sağlama ve bir inceleme alanında literatür oluşturma gibi konularda yapılan çalışmalar öne çıkmaktadır.⁹

⁶ GÜRBÜZ, Mehmet, “*Şiir Mecmualarının Kaynakları Üzerine*”, Turkish Studies/ Türkoloji Araştırmaları Dergisi, Vol. 8/1, Winter 2013, s. 316

⁷ TUNÇ, Semra, (2000), “*Konya Mevlânâ Müzesi Kütüphanesi 2455 Numarada Kayıtlı Bir Şiir Mecmûası*”, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, S. 6, s. 105–139.

⁸ AYDEMİR, Yaşar (2007). “a.g.e.”

⁹ TANYILDIZ, Ahmet, “*Şiir Mecmualarının Neşri Hakkında*”, The Journal of International Social Research, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Vol. 5/21, Spring 2012, s. 226

1.1.2. ŞİİR MECMUASI (NURUOSMANIYE KÜTÜPHANESİ 4957 NO'LU MECMUA)

Bu çalışmaya konu olan eser, Nuruosmaniye Kütüphanesi 4957 numarada kayıtlı 254 varaklık şiir mecmuasıdır.

Mecmua, âhârlı kâğıt üzerine istinsah edilmiş olup 323x195, 245x127 ebatlarındadır. Kahverengi meşin yaldızlı ciltlidir. Alt ve üst kapağın ortalarında sâlbekli birer çiçekli şemse bulunmaktadır. Ayrıca mecmua sertâblı, şîrâzeli ve mikleblidir. Miklebin ortasında da küçük bir şemse yer almaktadır.

Mecmuanın iç kapağında silik bir şekilde Sultan III. Osman' a ait bir mühür bulunmaktadır. Bu mührün üstünde Arapça 4957 yazılıdır. Mührün altında ise Arapça 4995 yazılmış ve üstü çizilmiştir. Büyük bir ihtimalle eserin kayıt numarası yazılmıştır. Mührün alt tarafında eserin vakıf kaydı vardır. Vakıf kaydının altında ise silik bir şekilde " Müfettiş İbrahim Hanif Efendi" adına bir mühür vardır. Kapağın sağ üst köşesinde " fihrist-i mâ fi hâzâ'l-mücellid " yazılıdır. Alt tarafında ise " Kasâyid-i Müteferrika, Kasâyid-i Nefî, Divan-ı Yahyâ Efendi, Kasâyid-i Rûhî, Kasâyid-i Ulvî ve gayruhu " yazılıdır.

Mecmuanın 1^b varağı mihrâbiyeli olup başlığı tezyinatlı ve tezhipli, sahife ve ara cetvelleri de tezhiplidir. Şiirlerin başlıkları kırmızı mürekkep ile yazılmıştır. Ayrıca –bütün mahlaslarda olmasa da- mecmuanın genelinde mahlaslar, üzerlerine kırmızı bir çizgi çekilerek gösterilmiştir. Yazılar genellikle cetvelin içinde kalsa da kimi yerlerde sıkışık bir şekilde özellikle son sayfalara doğru beyitler cetvel aralarına yazılmıştır. Divanda 6 ila 13 beyit arası olan gazeller, mecmuaya 5 ila 9 beyit arasında yazılmıştır.

Nesih yazı ile yazılan 254 varaklık mecmuanın her sayfası üç sütun halinde düzenlenmiştir. Beyitler her sütunda sağdan sola doğru çapraz bir şekilde yazılmıştır. Her sütunda 14 satır bulunmaktadır. Şiir mısraları alt alta kaydedilmiştir. Bir sütunda bitmeyen şiir bir sonraki sütunda devam etmiştir.

Mecmuada genellikle her şiirin türü, hangi harfle yazıldığı kime ait olduğunu bildiren başlıklar bulunmakla birlikte bazı yerlerde başlık yeri olmasına rağmen başlık yazılmamış -büyük bir ihtimalle- sonradan şiirlerin arasına, sayfanın kenarına şiirin türü ve kime ait olduğu Osmanlı Türkçesi'yle yazılmıştır.

Mecmuada nazım şekilleri olarak Kasîde, Gazel, Terkîb-i Bent, Tercî-i Bent, Muhammes, Tahmis, Müseddes, Rubâî, Naat, Müfret, Eş'ar ve Ebyât adı altında

yazılmış şiirler ve bunlara yazılmış nazîreler bulunmaktadır. Bu nazım şekilleri içerisinde Kaside ve Gazeller çoğunluğu teşkil eder.

Mecmuada Atîkî, Âzerî, Belîğî, Bağdatlı Rûhî, Cinânî, Fevrî, Hâletî, Nefî, Nev'î, Gelibolulu Âlî, Nev'izâde Âtâyî, Şeyhülislâm Yahyâ, Ulvî, Usûlî, Veysî, Zihnî, olmak üzere 16 ve 17. Yüzyılda yaşamış şairlerin şiirleri bulunmaktadır. Mecmuanın geneline bakıldığı zaman sırasıyla Nefî, Bağdatlı Rûhî, Şeyhülislâm Yahyâ ve Gelibolulu Âlî'nin şiirleri büyük bir yekûn tutar.

Mecmua başlangıçta divanlarda bulunan tertibe uygun olarak düzenlense de sonradan bu tertibin devam ettirildiği görülememektedir. Mecmuada sırası ile kasideler, musammatlar ve gazeller yer alırken ilerleyen sayfalarda bu tertibe uyulmamıştır. Her şiir türü kendi içerisinde şiirlerin rediflerine göre alfabetik olarak sıralanırken ilerleyen sayfalarda bu sıralamalara dikkat edilmemiştir. Şiirlerin vezin ve kafiye olarak sıralanmasında tam manasıyla bir ölçüt belirlenmiş olsa bile mecmuanın genelinde bu hassasiyet görülememektedir.

1.2. ŞİİR MECMUASI (108^b – 123^a) VARAKLARI HAKKINDA

Çalışmanın esasını teşkil eden metnin şekil ve muhteva özelliklerinin tespit edileceği bu bölümde, mecmuada yer alan şairler, şiir türleri, şiirlerin vezinleri ve mecmuada karşılaşılan bazı problemlerle ilgili bilgiler verilmiştir. Ayrıca mecmuada bulunup divanlarda bulunmayan şiirlerin ortaya konması hedeflenmiştir.

Mecmuada özellikle gazeller tıpkı divanlarda olduğu gibi son harflerine göre sıralanmıştır. Çalışmamıza ait bölümdeki Şeyhülislâm Yahyâ'ya ait gazeller Ye (ی) harfini, Gelibolulu Âlî'ye ait gazeller Elif (ا), Be (ب), Te (ت) Se (ث) Cim (ج), Çim (چ), Ha (ح), Dal (د), Re (ر), Ze (ز), Şin (ش) harflerini kapsamaktadır. Gelibolulu Âlî'nin Şin (ش) harfli gazellerinin sonunda Lâm (ل) harfli bir gazel bulunmaktadır.

Mecmuada Şeyhülislâm Yahyâ'ya ait gazellerin başında kırmızı mürekkeple " Velehu " ibaresi yazılmış, mahlasların üzerine ise kırmızı bir çizgi çekilerek her mahlas belirtilmiştir. Gazellerden sonra gelen diğer nazım şekilleriyle ilgili yukarıdaki şekilde bir belirtme yapılmamıştır. Gelibolulu Âlî'nin gazellerinde ise sadece G. 67, 68, 74' te " Velehu" ibaresi yazılmış, diğer gazellerde bu ibare bulunmamaktadır. Ayrıca mahlasların üzerine kırmızı bir çizgi çekilerek şiirde mahlas belirtilmemiştir.

1.2.1. Mecmuada Yer Alan Şairler

Çalışmamızda yukarıda tanıttığımız mecmuanın 108^b-123^a varakları arası incelemeye alınmıştır. Söz konusu 15 varakta 2 farklı şaire ait toplam 149 şiir bulunmaktadır. Sıralamada ilk olarak Şeyhülislâm Yahyâ daha sonra Gelibolulu Âlî'nin şiirleri gelmektedir. Şeyhülislâm Yahyâ'ya ait 25 Gazel, 4 Rubai, 8 Kit'a, 34 Müfred, 1 Nazm, 1 Matla nazım şekilleri olmak üzere toplam 73 şiir bulunmaktadır. Şeyhülislâm Yahyâ'nın mecmuada bulunan şiirleri yayımlanan divanlarında da bulunmaktadır.

Gelibolulu Âlî'ye ait 74 Gazel, 1 Kit'a-i Kebîre, 1 Matla nazım şekilleri olmak üzere toplam 76 şiir bulunmaktadır. Gelibolulu Âlî şiir sayısı ile ilk sırada yer almakta olup 2 Gazeli ve 1 Matla beyti yayımlanmış divanlarında bulunamamıştır. Tablo 1.1. 'de şairler isimleri verilip mecmuadaki sıra takip edilerek kaydedilmiş, ayrıca şiirin türü, beyit sayısı, vezni ve veznin bahri de belirtilmiştir.

Tablo 1.1. Şair ve Şiirleri Gösteren Sıralı İndeks

Şiir No	Şiir Türü	Beyit Sayısı	Vezni	Bahri
ŞEYHÜLİSLÂM YAHYÂ				
1	Ġazel	6	Mef' ūlü Fā'ilātü Mefā' ilü Fā'ilün	Muzāri'
2	Ġazel	5	Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün	Remel
3	Ġazel	5	Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün	Remel
4	Ġazel	5	Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün	Remel
5	Ġazel	5	Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün	Remel
6	Ġazel	5	Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün	Hezec
7	Ġazel	5	Mef' ūlü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ūlün	Hezec
8	Ġazel	5	Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün	Hezec
9	Ġazel	5	Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün	Remel
10	Ġazel	5	Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün	Remel
11	Ġazel	5	Mef' ūlü Fā'ilātü Mefā' ilü Fā'ilün	Muzāri'
12	Ġazel	5	Mef' ūlü Mefā' ilün Mef' ūlü Mefā' ilün	Hezec
13	Ġazel	5	Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün	Remel
14	Ġazel	5	Mef' ūlü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ūlün	Hezec

15	Ġazel	5	Mefā'īlūn Mefā'īlūn Mefā'īlūn Mefā'īlūn	Hezec
16	Ġazel	5	Mef'ūlū Fā'ilātū Mefā'īlū Fā'ilūn	Muzāri'
17	Ġazel	5	Fā'ilātūn Fā'ilātūn Fā'ilātūn Fā'ilūn	Remel
18	Ġazel	5	Fe'ilātūn Fe'ilātūn Fe'ilātūn Fe'ilūn	Remel
19	Ġazel	5	Mef'ūlū Mefā'īlū Mefā'īlū Fe'ūlūn	Hezec
20	Ġazel	5	Mefā'īlūn Mefā'īlūn Mefā'īlūn Mefā'īlūn	Hezec
21	Ġazel	5	Mefā'īlūn Mefā'īlūn Mefā'īlūn Mefā'īlūn	Hezec
22	Ġazel	5	Mefā'ilūn Fe'ilātūn Mefā'ilūn Fe'ilūn	Müctes
23	Ġazel	5	Fā'ilātūn Fā'ilātūn Fā'ilātūn Fā'ilūn	Remel
24	Ġazel	5	Fā'ilātūn Fā'ilātūn Fā'ilātūn Fā'ilūn	Remel
25	Ġazel	4	Mefā'īlūn Mefā'īlūn Mefā'īlūn Mefā'īlūn	Hezec
26	Rubā'i	2	Mefūlū Mefā'īlū Mefā'īlū Fe'ūl	Aḥreb
27	Kıṭ'a	2	Fe'ūlūn Fe'ūlūn Fe'ūlūn Fe'ūl	Müteḳārib
28	Kıṭ'a	2	Mefā'īlūn Mefā'īlūn Fe'ūlūn	Hezec
29	Rubā'i	2	Mef'ūlū Mefā'ilūn Mefā'īlūn Fā' Mef'ūlū Mefā'ilū Mefā'īlū Fe'ūl	Aḥreb
30	Kıṭ'a	2	Fā'ilātūn Fā'ilātūn Fā'ilūn	Remel
31	Kıṭ'a	2	Fe'ūlūn Fe'ūlūn Fe'ūlūn Fe'ūl	Müteḳārib
32	Müfred	1	Fā'ilātūn Fā'ilātūn Fā'ilātūn Fā'ilūn	Remel
33	Kıṭ'a	2	Fe'ilātūn Fe'ilātūn Fe'ilātūn Fe'ilūn	Remel
34	Kıṭ'a	2	Fe'ūlūn Fe'ūlūn Fe'ūlūn Fe'ūl	Müteḳārib
35	Tāriḥ	2	Mefā'īlūn Mefā'īlūn Mefā'īlūn Mefā'īlūn	Hezec
36	Kıṭ'a	2	Mef'ūlū Mefā'ilūn Fe'ūlūn	Hezec
37	Rubā'i	2	Mef'ūlū Mefā'īlū Mefā'īlū Fe'ūlūn Mef'ūlū Mefā'ilūn Mefā'īlūn Fā'	Aḥreb
38	Rubā'i	2	Mef'ūlū Mefā'īlū Mefā'īlūn Fā' Mef'ūlū Mefā'īlū Mefā'īlū Fe'ūl	Aḥreb
39	Müfred	1	Mefā'īlūn Mefā'īlūn Mefā'īlūn Mefā'īlūn	Hezec
40	Müfred	1	Müstef'ilūn Müstef'ilūn Müstef'ilūn Müstef'ilūn	Recez
41	Müfred	1	Fā'ilātūn Fā'ilātūn Fā'ilātūn Fā'ilūn	Remel
42	Müfred	1	Mef'ūlū Fā'ilātū Mefā'īlū Fā'ilūn	Muzāri'
43	Müfred	1	Fā'ilātūn Fā'ilātūn Fā'ilātūn Fā'ilūn	Remel

44	Müfred	1	Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün	Remel
45	Müfred	1	Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün	Remel
46	Müfred	1	Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün	Remel
47	Müfred	1	Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün	Müctes
48	Müfred	1	Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün	Recez
49	Müfred	1	Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün	Müctes
50	Maḫla'	1	Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün	Hezec
51	Müfred	1	Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün	Muzāri'
52	Müfred	1	Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün	Hezec
53	Müfred	1	Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün	Remel
54	Müfred	1	Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün	Remel
55	Müfred	1	Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün	Hezec
56	Müfred	1	Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün	Hezec
57	Müfred	1	Mef'ülü Fā'ilātün Mef'ülü Fā'ilātün	Muzāri'
58	Müfred	1	Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün	Remel
59	Müfred	1	Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün	Hezec
60	Müfred	1	Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün	Remel
61	Müfred	1	Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün	Muzāri'
62	Müfred	1	Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün	Hezec
63	Naẓm	1	Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün	Hezec
64	Müfred	1	Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün	Hezec
65	Müfred	1	Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün	Remel
66	Müfred	1	Mef'ülü Fā'ilātün Mef'ülü Fā'ilātün	Muzāri'
67	Müfred	1	Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün	Remel
68	Müfred	1	Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün	Remel
69	Müfred	1	Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün	Hezec
70	Müfred	1	Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün	Remel
71	Müfred	1	Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün	Müctes
72	Müfred	1	Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün	Remel
73	Müfred	1	Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün	Müctes
GELİBOLULU MUSTAFA ÂLÎ				
1	Ġazel	5	Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün	Remel

2	Ġazel	5	Fe' ilätün Fe' ilätün Fe' ilätün Fe' ilün	Remel
3	Ġazel	5	Fe' ilätün Fe' ilätün Fe' ilätün Fe' ilün	Remel
4	Ġazel	5	Mefä' ilün Mefä' ilün Mefä' ilün Mefä' ilün	Hezec
5	Ġazel	5	Fe' ilätün Fe' ilätün Fe' ilätün Fe' ilün	Remel
6	Ġazel	6	Mefä' ilün Mefä' ilün Mefä' ilün Mefä' ilün	Hezec
7	Ġazel	5	Fe' ilätün Fe' ilätün Fe' ilätün Fe' ilün	Remel
8	Ġazel	5	Fe' ilätün Fe' ilätün Fe' ilätün Fe' ilün	Remel
9	Ġazel	7	Mefä' ilün Mefä' ilün Mefä' ilün Mefä' ilün	Hezec
10	Ġazel	7	Fä' ilätün Fä' ilätün Fä' ilätün Fä' ilün	Remel
11	Ġazel	5	Mefä' ilün Fe' ilätün Mefä' ilün Fe' ilün	Müctes
12	Ġazel	5	Mef' ülü Mefä' ilün Mef' ülü Mefä' ilün	Hezec
13	Ġazel	5	Mefä' ilün Mefä' ilün Mefä' ilün Mefä' ilün	Hezec
14	Kıt'a-i Kebire	5	Fe' ilätün Mefä' ilün Fe' ilün	Ĥafif
15	Ġazel	5	Mef' ülü Mefä' ilü Mefä' ilü Fe' ülün	Hezec
16	Ġazel	6	Mefä' ilün Mefä' ilün Mefä' ilün Mefä' ilün	Hezec
17	Ġazel	5	Mef' ülü Fä' ilätü Mefä' ilü Fä' ilün	Muzäri'
18	Ġazel	5	Fe' ilätün Mefä' ilün Fe' ilün	Ĥafif
19	Ġazel	5	Fä' ilätün Fä' ilätün Fä' ilätün Fä' ilün	Remel
20	Ġazel	5	Mefä' ilün Mefä' ilün Mefä' ilün Mefä' ilün	Hezec
21	Ġazel	5	Mef' ülü Mefä' ilün Mef' ülü Mefä' ilün	Hezec
22	Ġazel	5	Fe' ilätün Mefä' ilün Fe' ilün	Ĥafif
23	Ġazel	5	Fä' ilätün Fä' ilätün Fä' ilätün Fä' ilün	Remel
24	Ġazel	5	Mefä' ilün Mefä' ilün Mefä' ilün Mefä' ilün	Hezec
25	Ġazel	5	Mefä' ilün Mefä' ilün Mefä' ilün Mefä' ilün	Hezec
26	Ġazel	5	Mefä' ilün Mefä' ilün Mefä' ilün Mefä' ilün	Hezec
27	Ġazel	5	Mefä' ilün Mefä' ilün Mefä' ilün Mefä' ilün	Hezec
28	Ġazel	5	Fä' ilätün Fä' ilätün Fä' ilätün Fä' ilün	Remel
29	Ġazel	6	Mef' ülü Fä' ilätü Mefä' ilü Fä' ilün	Muzäri'
30	Ġazel	6	Fe' ilätün Fe' ilätün Fe' ilätün Fe' ilün	Remel
31	Ġazel	5	Mefä' ilün Mefä' ilün Mefä' ilün Mefä' ilün	Hezec
32	Ġazel	5	Fe' ilätün Fe' ilätün Fe' ilätün Fe' ilün	Remel
33	Ġazel	6	Mef' ülü Fä' ilätü Mefä' ilü Fä' ilün	Muzäri'

34	Ġazel	7	Mef' ulü Fä'ilätü Mefä' ilü Fä'ilün	Muzäri'
35	Ġazel	5	Mef' ulü Fä'ilätü Mefä' ilü Fä'ilün	Muzäri'
36	Ġazel	5	Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilün	Remel
37	Ġazel	7	Mefä' ilün Mefä' ilün Mefä' ilün Mefä' ilün	Hezec
38	Ġazel	5	Mefä' ilün Mefä' ilün Mefä' ilün Mefä' ilün	Hezec
39	Maṭla'	1	Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilün	Remel
40	Ġazel	5	Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilün	Remel
41	Ġazel	5	Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilün	Remel
42	Ġazel	5	Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilün	Remel
43	Ġazel	5	Mefä' ilün Mefä' ilün Mefä' ilün Mefä' ilün	Hezec
44	Ġazel	5	Mefä' ilün Fe'ilätün Mefä' ilün Fe'ilün	Müctes
45	Ġazel	7	Fe'ilätün Mefä' ilün Fe'ilün	Ḥafif
46	Ġazel	5	Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilün	Remel
47	Ġazel	5	Mef' ulü Mefä' ilü Mefä' ilü Fe' ulün	Hezec
48	Ġazel	5	Mef' ulü Fä'ilätü Mefä' ilü Fä'ilün	Muzäri'
49	Ġazel	6	Mefä' ilün Mefä' ilün Mefä' ilün Mefä' ilün	Hezec
50	Ġazel	7	Fe'ilätün Mefä' ilün Fe'ilün	Ḥafif
51	Ġazel	5	Mef' ulü Fä'ilätü Mefä' ilü Fä'ilün	Muzäri'
52	Ġazel	7	Mef' ulü Fä'ilätü Mefä' ilü Fä'ilün	Muzäri'
53	Ġazel	5	Mefä' ilün Fe'ilätün Mefä' ilün Fe'ilün	Müctes
54	Ġazel	7	Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilün	Remel
55	Ġazel	5	Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilün	Remel
56	Ġazel	5	Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilün	Remel
57	Ġazel	6	Mefä' ilün Mefä' ilün Mefä' ilün Mefä' ilün	Hezec
58	Ġazel	7	Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilün	Remel
59	Ġazel	7	Fe'ilätün Mefä' ilün Fe'ilün	Ḥafif
60	Ġazel	7	Mefä' ilün Mefä' ilün Mefä' ilün Mefä' ilün	Hezec
61	Ġazel	7	Mefä' ilün Fe'ilätün Mefä' ilün Fe'ilün	Müctes
62	Ġazel	5	Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilün	Remel
63	Ġazel	9	Mefä' ilün Mefä' ilün Mefä' ilün Mefä' ilün	Hezec
64	Ġazel	5	Mefä' ilün Mefä' ilün Mefä' ilün Mefä' ilün	Hezec
65	Ġazel	5	Mefä' ilün Mefä' ilün Mefä' ilün Mefä' ilün	Hezec

66	Ġazel	7	Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün	Hezec
67	Ġazel	7	Fe'ilätün Mefā'ilün Fe'ilün	Hafif
68	Ġazel	7	Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün	Hezec
69	Ġazel	5	Fā'ilätün Fā'ilätün Fā'ilätün Fā'ilün	Remel
70	Ġazel	7	Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün	Hezec
71	Ġazel	7	Mütefā'ilün Mütefā'ilün Mütefā'ilün Mütefā'ilün	Kāmil
72	Ġazel	5	Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilün	Remel
73	Ġazel	5	Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilün	Remel
74	Ġazel	5	Fā'ilätün Fā'ilätün Fā'ilätün Fā'ilün	Remel
75	Ġazel	5	Mef'ülü Mefā'ılü Mefā'ılü Fe'ülün	Hezec
76	Ġazel	5	Mefā'ilün Fe'ilätün Mefā'ilün Fe'ilün	Müctes

1.2.2. Mecmuada Yer Alan Şiirlerin Vezinleri

Mecmuanın incelenen bölümünde 18 farklı vezin kullanılmıştır. En sık kullanılan vezin 39 defa kullanımıyla Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün' dür. Onun ardından 34 defa kullanımıyla Fā'ilätün Fā'ilätün Fā'ilätün Fā'ilün' dür. En sık kullanılan üçüncü vezin ise 20 defa kullanımıyla Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilün' dür.

Tablo 1.2. Mecmuada Yer Alan Şiirlerin Vezinleri ve Vezinlerin Kullanılma Sayıları

KULLANILAN VEZİN	VEZİN KULLANILMA SAYISI
HEZEC	
Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün	39
Mefā'ılün Mefā'ılün Fe'ülün	1
Mef'ülü Mefā'ılün Mef'ülü Mefā'ılün	3
Mef'ülü Mefā'ılü Mefā'ılü Fe'ülün	7
RECEZ	
Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün	2
REMEL	
Fā'ilätün Fā'ilätün Fā'ilätün Fā'ilün	34

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün	1
Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün	20
MUZĀRİ'	
Mef' ülü Fā' ilātün Mef' ülü Fā' ilātün	2
Mef' ülü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün	14
MÜCTES	
Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün	10
HAĪF	
Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün	7
MÜTEKĀRİB	
Fe' ülün Fe' ülün Fe' ülün Fe' ül	3
KAMİL	
Mütefā' ilün Mütefā' ilün Mütefā' ilün Mütefā' ilün	1
AĪREB	
Mef' ülü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ül	4
Mef' ülü Mefā' ilün Fe' ülün	1
Mef' ülü Mefā' ilün Mefā' ilün Fā'	1
Mef' ülü Mefā' ilü Mefā' ilün Fā'	1

1.2.3. Mecmuada Bulunup Divanlarda Bulunmayan Şiirler

Mecmuada yer alan her bir şiirin kime ait olduğu tespit edilirken şiirlerin başında bulunan başlıklardan ve mahlas beyitlerinden faydalanılmıştır. Divanın tenkitli metni hazırlanmış olan şairlerin şiirleri divanlardan kontrol edilmiş, bunlardan bazılarında ulaşılamamıştır. Söz konusu divanlar, kitap olarak basılmış ya da yüksek lisans, doktora tezi olarak hazırlanmış divanlardır.

Mecmuanın bize ait olan kısmında 2 şaire ait toplam 149 şiir bulunmaktadır. Bu şiirlerden 146 tanesi daha önce yüksek lisans, doktora veya müstakil bir eser olarak yayımlanan divanlarda mevcuttur. Yayımlanmış divanlarda bulunmayan 2 gazel ve 1 matla beyti bulunmaktadır. Bulunamayan şiirlerin hepsi Gelibolulu Âlî'ye aittir.

Tablo 1.3. Tenkitli Metni Hazırlanmış Olup Divanlarda Yer Almayan Şiirler Dizini

Şair İsmi	Şiir Numarası
Gelibolulu Âî	Mt. 39
Gelibolulu Âî	G. 51
Gelibolulu Âî	G. 72

1.2.4. Mecmuada Karşılaşılan Bazı Problemler

Matbaanın olmadığı, eserlerin el yordamıyla tekrar tekrar yazılarak çoğaltıldığı metinlerde bazı hataların bulunması gayet normal bir durumdur. Bu hatalar müstensihinin dikkatsizliği, yorgunluğu veya yazma kabiliyetine bağlı olabildiği gibi ışık, mürekkep ve kağıt gibi fizikî şartlarla da alakalı olabilir. Bunun yanında müstensihinin metinleri kendi keyfince tashih etme durumu da sık karşılaşılan durumlardan biridir. Gerek mecmua ile ilgili gerekse mecmuada yer alan şair ve şiirler hakkında daha sonra yapılacak olan çalışmalara katkı sağlamak amacıyla mecmuanın transkripsiyonlu metni ve nesre çevirisi hazırlanırken gözlenen güçlük ve problemleri kaydetmek gerekmektedir.

Mecmuada karşılaşılan problemler, divanları yayımlanmış olan şairlerin divanlarından yola çıkılarak düzeltilmeye çalışılmış; düzeltilmeyen problemler ise mümkün olduğunca dipnotta belirtilmiştir. Tespiti yapılan problemlerin birçoğu mecmuanın tamamında görülmekle birlikte değinilen konular daha ziyade 108^b-123^a sayfaları arasına işaret etmektedir.

1.2.4.1. İmlâ ile İlgili Problemler

Mecmuanın temiz, düzgün ve kolay okunabilir görünmesine karşılık müstensihinin imlâ konusundaki tercihleri okumayı zorlaştırmaktadır. Eserin istinsah tarihiyle ilgili kesin bir bilginin bulunmaması da eserin dil hususiyetlerinin tespitini ve değerlendirilmesini güçleştirmektedir.

Mecmuadaki daha önce yayımlanmış şiirlerde görülen imlâ sorunları, düzeltmenin yapıldığı eser ve eserler kaynak gösterilerek büyük ölçüde tamir edilemeye çalışılmış, yapılan düzeltmeler dipnotlarda belirtilmiştir. Herhangi bir yerde yayımlanmamış şiirlerde karşılaşılan sorunlar ise vezin ve anlam gözetilerek giderilmeye çalışılmıştır.

Mecmuanın genelinde atıf vavları kullanılmamıştır. Bu atıf vavları [ü, vü] şeklinde köşeli parantez içerisinde gösterilmiştir.

Mecmuada bulunan ‘vâv-ı ma’dûle’ler ‘ders-hâ’n’ kelimesinde olduğu gibi gösterilmiştir.

Mecmuada karşılaşılan en sık problemlerden biri uzun ünlü ile yazılması gereken kelimelerin uzun ünlü olarak yazılmamasıdır. Bu gibi durumlarda düzeltmeler köşeli parantez [ ] içerisinde gösterilerek düzeltme yoluna gidilmiştir. (bkz. Şeyhülislam Yahyâ G. 18/5, G. 19/5, G. 23/2, Gelibolulu Âî G. 24/2, G. 27/1, G. 46/5).

Vezin gereği uzun veya kısa ünlülü yazılması gereken kelimeler vezne uydurularak yazılmış ve dipnotlarda belirtilmiştir.

Mecmua, “Kapalı e” sesinin yazımı konusunda tutarsızlık göstermektedir. Müstensihin kapalı e sesini çoğunlukla yazıda belirtmesi nedeniyle metinde bu sesi taşıyan kelimeler aslına uygun olarak kaydedilmiş, kapalı e sesi “ê” şeklinde yazılmıştır.

Karşılaştırma esnasında anlam ve vezne öncelik verilmiştir. Farklılıklarda her iki kelime de anlam ve vezin bakımından uygun ise mecmuadaki şekli esas alınmış, Ama mecmuadaki kelime değil de divanlardaki kelime daha uygunsa bu durumda divandaki kelime esas alınmıştır. (bkz. Şeyhülislam Yahyâ G. 10/4, G. 11/3 ; Gelibolulu Âî G. 40/1).

Mecmuada dikkat çeken bir diğer durum da, müstensihin belirtme hâl ekini hemze ile yazmasıdır. (bkz. Şeyhülislam Yahyâ G. 8/3 –bî-çâreyi-, G. 16/1 – pervâneyi-, G. 18/5 –lâleyi-, G. 24’ün redifleri).

“Nice” kelimesinin imlasında bir birlik yoktur. Çoğunlukla Çim, bazı yerlerde ise Cim harfi ile yazılmıştır. (bkz. Şeyhülislam Yahyâ G. 7/2, G. 18/1, G. 19/5, Mt. 62/1; Gelibolulu Âî G. 8/2, G. 16/4, G. 60/4, G. 76/5).

Mecmuada okunamayan veya yanlış yazılan ibarelerin orijinali dipnotta resim olarak belirtilmiş, divanlardaki karşılığına ve anlamına bakılarak metin tamiri yapılmıştır. (bkz. Şeyhülislam Yahyâ G. 12/1, G. 21/2, Kt. 25/1; Gelibollulu Âî G. 4/2, G. 35/4, G. 73/1).

Nesih yazı ile yazılmış olan metinde ye-be, re-ze, be-pe, cim-çim gibi harflerde anlamı değiştirecek şekilde, noktalama tutarsızlıkları ile imlâ hataları mevcuttur. Kimi yerde tüm noktalar eksiksiz kullanılırken kimi yerlerde bulunması gereken noktalar tek nokta veya çift nokta ile yazılmıştır. Bu gibi durumlarda beyit

bütünlüğü çerçevesinde yer yer metnin orijinaline sadık kalınarak dipnotlarda belirtilmiş yer yer ise metin tamiri ile yanlışları düzeltme çabası içerisinde olunmuştur. (bkz. Şeyhülislam Yahyâ G. 3/3, G. 6/1, G. 11/4, G. 12/5, G. 16/4, G. 22/4; Gelibolulu Âlî G. 8/1, G. 23/1, G.24/5, G. 26/1, G. 34/6, G. 40/1, G. 51/6, G. 57/2, G. 58/6, G. 59/5, G. 63/3, G. 72/2).

Nazal n (ñ) ile yazılması gereken kelimelerde yapılan imlâ hataları dipnotlarda belirtilmiştir.

1.2.4.2. Şiirlerin Adlandırılışı ve İstinsahıyla İlgili Problemler

Mecmuanın bize ait olan kısmında iki şaire ait şiirler bulunduğu için bu şiirler şairlerin isimleri altında sıralanmıştır. Ayrıca mecmuada şiirlerin nazım biçimi hakkında bir başlık olmadığı için şiirlerin nazım biçimleriyle ilgili olan adlandırmalarda yayımlanmış çalışmalardan yararlanılmıştır. Mecmuada özellikle tek beyit olarak bulunan şiirler kendi arasında kafiyeli ise “Matla” başlığı adı altında verilmiştir. Ayrıca Gelibolulu Âlî’ ye ait olan G.69’ un mahlas beyti mecmuaya alınmamıştır. Bu gazel yayımlanan divanlarda 8 beyitlik bir gazel olarak görülmekle birlikte mecmuaya ilk beş beyti alınmış, divanda mahlas beyti olan 7. beyit mecmuaya alınmamıştır.

Divanlardan karşılaştırılarak kaydedilen bazı şiirlerde kimi mısraların yerlerinin değiştirildiği kimi mısraların mecmuaya alınmadığı görülmektedir. Bu gibi durumlarda mecmuanın aslına sadık kalınmış, mısra değişiklikleri, şiirde eksik kalan mısralar, anlamı ve vezni bozan durumlar dipnotlarda belirtilerek kaydedilmiştir.

Divan ile mecmuada aynı vezin ve anlama sahip farklı kelimelerin kullanıldığı durumlarda mecmuadaki kelime esas alınarak metin oluşturulmuş, divanda yer alan kelime dipnotta verilmiştir.

Tezde Şeyhülislam Yahyâ’ ya ait olan gazel başlıkları için kırmızı mürekkeple yazılmış “Velehu” ibaresi kullanılmış, gazel dışındaki şiirler için başlık kullanılmamıştır. Gelibolulu Âlî’ ye ait olan şiirlerde ise G. 67, G. 68, G. 74’ te kırmızı mürekkeple yazılmış “Velehu” ibaresi bulunurken diğer şiirlerde hiçbir ibare bulunmamaktadır.

Mecmuada boş, eksik bırakılan, ya da yazılmamış olan kısımlar vezin ve anlam gözetilerek tamamlanmış bu kısımlar köşeli parantez içerisine alınmıştır.

Mecmuada karşılaşılan bir diğer sorun da vezin kusurlarıdır. Bu sorun da metin tamiri metoduyla giderilmeye çalışılmış, gerekli açıklamalar dipnotlarda yapılmıştır.

1.2.5. Metnin Kurulmasında Takip Edilen Yöntem

Metin kurulurken takip edilen yöntem şu şekildedir:

Dipnot sistemindeki sıralamada metin kısmı için: gazelin mecmuadaki sırası, yazmadaki varak numarası (V.), hangi şaire ait olduğu, şairin divanını yayımlayanların isimleri ve gazel numarası, divanda bulunup mecmuaya alınmayan şiirin kaç beyit olduğu parantez içinde gösterilmiştir. Daha sonra şiirlerle ilgili belirtilmesi gereken: gazellerin beyit sayısı ve sıralamalarındaki farklar ile divanlarda bulunup mecmuaya alınmayan diğer beyitler ve şiirle ilgili gerekli açıklamalar yapılmıştır. Beyitlere ait açıklamalar ve farklılıklar, o gazelin altında beyit ve mısra numaralarına göre ayrılmıştır.

Metinde 29. Sırada olup yazmanın 116^b varağında bulunan ve divanda 9 beyit olarak bulunup iki farklı araştırmacının divanlarında gazel numaraları verilen ve gazelle ilgili çeşitli açıklamaların bulunduğu Gelibolulu Âîf gazeli için dipnot örneği:

29: 116b V. Gelibolulu Muşafâ 'Âîf Dîvânı: İHA (G. 103), KA (G. 50) ; (8)

Bu gazel İHA' da 8, KA' da 5 beyit olarak bulunmaktadır.

Mecmuadaki 5. beyit KA' da yoktur.

Bu gazelin 5 ve 6. beyitleri İHA' da yer değiştirmiştir.

Mecmuada olmayıp İHA' da bulunan 6 ve 8. beyitler şu şekildedir:

- “ 6. Olmağdan ise gūşe-i ħalvetde bī-nişān
Olmağ yeg idi zāhide şî-ret-şî'ārda mest”
“ 8. Bir cām şundi sākī-i vahdet o meste kim
Olur ħikāyetinden anuñ rūzigār mest”

- 1: (1) gerçi vardur (Vezin kusuru var.): gerçi ki vardur (İHA-KA)
(2) gibi bī-ħumār (Vezin kusuru var.): gibi bir bī-ħumār (İHA-KA)
- 2: (1) bezm-i 'aşğda: bezm-i 'ışğda (İHA-KA)
(2) ser-mest: her mest (İHA-KA)
- 3: (1) yētişüñ: yitişüñ (İHA): yaşuñı (KA) ; dīñ (kelimesinde imla hatası var. Kısa ünlülü yazılmalıdır.): diñ (İHA-KA)
(2) aldurur: oldurur (KA)
- 4: (1) keç-revlik: kec-revlik (İHA-KA)

Şiirlerin hemen altında şiirin vezni ve bahri verilmiştir. Vezinlerde kapalı heceler " – ", açık heceler " + " işaretiyle gösterilmiştir. Mahlaslar kalın harflerle vurgulanmıştır.

Metin, transkripsiyonu ve divanlardaki farklılıkları bir sayfada nesre çevirisi ise diğer sayfada olmak üzere oluşturulmuştur. Mecmuanın tıpkıbasımı ise en sona yerleştirilmiştir.

1.2.6. Metinde Kullanılan Arapça İbareler

Mecmuanın bize ait olan kısmında 7 farklı şiirde 5 farklı ibarenin kullanıldığını görmekteyiz. Bu ibarelerin, hangi gazelin hangi beytinde kullanıldığına dair bilgiler şu şekildedir:

1. **Alleme'l-esmâ**: İsimleri öğretti.

(Kur'ân-ı Kerîm, Bakara, 2/31), (Gelibolulu Âlî; G. 9/2)

2. **Lâ havle velâ kuvvete illâ billâh**: Her türlü kuvvet ve kudret ancak Allah' tadır.

(Şeyhülislam Yahyâ; R. 26/2)

3. **(El kıanaatû kenzûn) Lâ-yefnâ**: Kanaat, tükenmez hazinedir.

(Gelibolulu Âlî; G. 9/1, G. 69/1)

4. **Leğad ahsenallâhu fi mâ mazâ / Kezâlik yuhsin fi mâ beğâ**: Allah geçmişteki şeyleri güzel eyledi. Aynı şekilde geriye kalanları da güzel yapacak.

(Şeyhülislam Yahyâ; K. 31/2)

5. **Sübhâne'l-lezî esrâ**: Her türlü kusur, ayıp ve eksiklikten uzak olan O (Allah) yürüttü. (Kur'ân-ı Kerîm, İsrâ, 17/1), (Gelibolulu Âlî; G. 6/2, G.9/3)

2. METİN VE NESRE ÇEVİRİ

2.1. Şiir Mecmuası (108^b-123^a) Varaklarının Transkripsiyonlu Metni ve Nesre Çevirisi

[ŞEYHÜLİSLÂM YAHYÂ DİVÂNİ]

1. [Gazel]

Mef' ulü Fâ' ilätü Mefâ' ilü Fâ' ilün

Muzâri' - - + / - + - + / + - - + / - + -

Velehu

1. 'Aşkuñ şafası degme cefâyı tıyurmadı
Germiyyet-i şarâb şitâyı tıyurmadı
2. Mecnûna fikr-i süzen-i müjgân-ı dil-rübâ
Âzâr-ı hâr-ı deşt-i belâyı tıyurmadı
3. Hiç yok degüldi bezm-i cihānuñ da 'ālemi
Nādān mükedder étđi şafâyı tıyurmadı
4. Da 'vā-yı zühdi gösterelüm biz de vā'ize
Öyle şanur ki zerķ [u] riyâyı tıyurmadı
5. Müjgānı tîr ile dile bildürdi kışsa[yı]
Şanmañ ki aña sırr-ı kazâyı tıyurmadı
6. Teşrîf étđi hāne-i **Yahyâ**yı gerçi yār
Zevķ-i vişāli bîm-i cüdâyı tıyurmadı

1: 108b V. Şeyhülislâm Yahyâ Dîvânı: HK (G. 424), RE (G. 423)

4: (2) öyle: nādān (HK)

5: (1) kışsa: kışsayı (HK-RE)

1. Nesre Çeviri

1. Aşkın neşesi cefanın, şarabın verdiği sıcaklık ise kışı hissettirmedi.
2. Gönül alan sevgilinin iğneye benzeyen kirpiklerinin düşüncesi Mecnûn'a bela çölünün dikeninin ızdırabını hissettirmedi.
3. Bu dünya meclisinin de eğlencesi vardı ama cahiller bu zevki kederlendirdi, hissettirmedi.
4. Biz vaize, zühd davasının ne menem bir şey olduğunu ispat edelim. O, zannediyor ki (kendisinin) ikiyüzlü ve riyakar davranışlarını biz anlamadık.
5. Kıssa kirpikleri, hikayeyi gönle ok ile bildirdi. Böyle yapmak suretiyle kaza ve kader sırrını duyurmuş oldu.
6. Gerçi sevgili, Yahya' nın evini şerefletirdi ama kavuşmanın zevki, ayrılmanın korkusunu hissettirmedi.

2. [Gazel]

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

Velehu

1. Şevk bir meydür neşâ-efzâ benüm mestânesi
‘Aşk bir gencînedür göñlüm anuñ vîrânesi
2. ‘Aşk ol meyhânedür kim bâdesidür hün-ı dil
Sâgar-ı çeşmümdür ol meyhânenüñ peymânesi
3. Zülf-i p[ı]ç-â-pîçi diller bend éder zencîrdür
Uşlı oldur kim o zencîrüñ olur dîvânesi
4. Şâh-râh-ı ‘aşkda câna konardı derd [ü] ğam
Dâhı bünyad olmamışdı dehr mihmân-hânesi
5. Dūd-ı âhın seyr édüp **Yahyâ**nuñ ol âfet dimiş
Yanmış ol bezm-i maḥabbet şem'inüñ pervânesi

2: 108b V. Şeyhülislâm Yahyâ Dîvânı: HK (G. 438), RE (G. 437)

3: (2) oldur: varur (HK-RE)

2. Nesre Çeviri

1. Şevk; neşe veren bir badedir, onun mestanesi benim. Aşk ise bir hazinedir, gönlüm (de) onun viranesidir.
2. Aşk öyle bir meyhanedir ki onun bâdesi gönlün kanıdır. O meyhanenin kadehi benim (kanlı yaşlar akıtan) kadehe benzeyen gözümdür.
3. Sevgilinin kıvrım kıvrım olmuş saçları gönülleri bağlayan bir zincirdir. Akıllı olanlar o saçların divanesi olanlardır.
4. Daha dünya misafirhanesi kurulmadan önce dert ve gam aşkın büyük yolunda câna konuk olmuştur.
5. O âfet (sevgili), Yahya' nın âhının dumanını seyredip " O muhabbet meclisinin mumunun pervanesi yanmış." demiş.

3. [Gazel]

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

Velehu

1. Sen gülüp açılmada gülşende verd-i ter gibi
Ben gözüm yaşına garķ olmaķda nīlūfer gibi
2. Cūy-ı eşkūm başdan aşdı 'aşķum efzūn olalı
Deştdе seyl-āb ile tuġyān édüp cūlar gibi
3. Kanda bir medhūş[-ı mey] görsek zebūn [u] pāy-māl
Mest-i 'aşķuñ her biri baķılsa şir-i ner gibi
4. Yok yere derd-i dilüñ şorma řabīb-i ġāfile
Bir bilür yokdur anı 'ālemde hīç dil-ber gibi
5. Olagör her yerde ol merd-i Hudānuñ perveri
Er gibi baş āyaġuñ meydāna **Yaħyā** er gibi

3: 108b V. Şeyhülislām Yaħyā Dīvānı: HK (G. 406), RE (G. 406)

- 2: (1) 'aşķum: 'aşķın (RE)
(2) édüp cūlar: eden sular (HK-RE)
- 3: (1) medhūş (Vezin kusuru var.): medhūş- ı mey (HK-RE); zebūn u: zebūnu (RE)
- 5: (1) perveri: peyrevi (HK-RE)
(2) āyaġuñ: ayaġuñ (HK-RE)

3. Nesre Çeviri

1. (Ey Sevgili) Sen gül bahçesinde taze bir gül gibi açılmaktasın. Ben (ise) nilüfer gibi gözümün yaşında boğulmaktayım.
2. Senin aşkın bende arttıkça gözyaşlarım çöllerde seller ile kabarıp taşan sular gibi baştan aştı.
3. Nerede bir dehşete düşmüş (ayaklar altında kalmış birini) görsek, aşkın sarhoşluğuyla bakıldığında her biri (bir) erkek aslan gibidir.
4. Gönlünün derdini gafil doktora boş yere sorma (çünkü) o derdi bu alemde sevgiliden başka bilen kimse yoktur.
5. Ey Yahya, her yerde Allah dostunun peşinden git ve her yerde meydana ayağını Yahya gibi erce bas.

4. [Gazel]

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

Velehu

1. Def'-i ğamda olmazız muhtāc cāma Cem gibi
'Âşıkuz biz 'âşıkā eglence olmaz ğam gibi
2. Baħr iseñ de kaṭre-i nā-çiz göster kendüñi
Gönline ger ey göñül ol ğonçenüñ şeb-nem gibi
3. Kanda bir ehl-i kerem varsa yaşatmaz rüzgār
Yer yüzinde imdi bir ādem mi var ādem gibi
4. Baħr-ı 'aşkuñ bir kenārıñ bulmadı bī-çāre dil
Düşdi bir gird-āba ol zülf-i ħām-ender-ħām gibi
5. Beñzemez eş'arı ğayra sözlerüñde rüh var
Sırr-ı ğaybī ṭab'uña **Yahyā** senüñ mülhem gibi

4: 108b V. Şeyhülislām Yahyā Dīvānı: HK (G. 407), RE (G. 407)

- 2: (1) kendüñi: kendini (RE)
(2) ğonçe: ğonce (HK-RE)
- 5: (2) ṭab'uña: tab'ıña (RE)

4. Nesre Çeviri

1. Biz Cem gibi kederi def etmede kadehe ihtiyaç duymayız (çünkü) biz âşîğiz, âşîğa keder gibi (başka bir) eğlence olmaz.
2. Ey gönül, her ne kadar deniz olsan da kendini küçücük bir damla olarak göster ve o goncanın gönlüne bir çiy tanesi gibi gir.
3. Zaman, nerede bir cömert ehli varsa yaşatmaz. Şimdi yeryüzünde insan gibi insan mı kaldı?
4. Çaresiz gönül, aşk denizinin kıyısına çıkamadı. O kıvrım kıvrım olmuş saç gibi bir girdaba düştü.
5. Ey Yahya, galiba senin gönlüne gaybın sırları düşüyor (ki) senin şiirlerinde başkalarının şiirlerine benzemeyen bir ruh var.

5. [Gazel]

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

Velehu

1. Açdı dil bāl ü per-i himmeti pervâne gibi
Şevkle şu'le- i şem'-i ruhuña yâne gibi
2. Halka-i zıkrde gör bağı delik 'āşıklar[ı]
Dest-i kudretde döner sübha-i şad dâne gibi
3. Her yaña bāş alup gitmege bir hā'il yok
Mesken olmaz dil-i dīvāneye vīrāne gibi
4. Dil mi vërdüm saña kim şive vü nāzuñ götürem
Ey felek cevri kıoya cānuma cānāne gibi
5. Āşinādur dil-i **Yahyā** ile gerçi gam-ı yār
Dā'imā cevri ü cefāda yine bī-gāne gibi

5: 109a V. Şeyhülislām Yahyā Dīvānı: HK (G. 409), RE (G. 409)

- 1: (2) şevkle: şevk ile (HK-RE) ; yâne: yane (HK-RE)
- 2: (1) 'āşıklar: 'āşıkları (HK-RE)
(2) şad dâne: sad-dâne (RE)
- 3: (1) bāş kelimesi vezin gereği uzun ünlülü yazıldı.
- 4: (2) cānāne: cānān (RE)

5. Nesre Çeviri

1. Gönül, şevkle senin yanaklarının mumunun alevine yanacak gibi himmet kanatlarını pervane gibi açtı.
2. Kudretin elinde yüz taneli bir tespih gibi dönen bağı delik âşıklar zikir halkasında bir gör.
3. Başını alıp her yana gitmeye bir engel yok. Divane olmuş gönle virane gibi uygun bir yurt olmaz.
4. Ey felek, sevgili(nin yaptığı) gibi canıma cevr etmeyi bırak. Ben sana gönül mü verdim ki cilve ve nazını çekeyim?
5. Yahya' nın gönlü aslında sevgilinin kederiyle arkadaşır. Yine eziyet ve sıkıntıda sürekli kayıtsız gibidir.

6. [Gazel]

Mefā 'īlūn Mefā 'īlūn Mefā 'īlūn Mefā 'īlūn

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

Velehu

1. Dilā bār u vişāle dest-i himmetle érılmaz mi
Nesīm-i luţf esmez mi o naĥl-i nār egılmaz mi
2. Tebessüm étdüğine gonçenüñ meftūn olur bülbül
Derūnı kat kat olduĝın daĥı bī-çāre bilmez mi
3. Göñül senden kesılmaz sen cefādan vār gelmezsin
Yine incinme dērsin cān [u] dilden incinılmaz mi
4. Gül-i bāĝuñ elinde dest-māli n'ola āl olsa
Hezārān bülbülüñ Şimdi gözi yaşı silinmez mi
5. Kayurmaz seyl taşsun gerek[ir]se bāşdan aşsun
Kümeyt-i bāde-i gül-gūn ile **Yaĥyā** geçılmaz mi

6: 109a V. Őeyĥülislām Yaĥyā Dīvānı: HK (G. 408), RE (G. 408)

- 1: (1) bār u vişāle: bār-ı vişāle (HK-RE)
(2) naĥl-i nār: naĥl-i nāz (HK-RE)
- 2: (1) étdüğine: étdügince (HK-RE)
- 3: (1) vār gelmezsin: vāz gelmezsin (HK-RE)
vār gelmezsin kelimesi vezin gereĝi uzun ünlülü yazıldı.
vār gelmezsin kelimesinde imlâ hatası var. Nazal n (ñ) ile yazılmalıdır.
(2) dērsin kelimesinde imlâ hatası. Nazal n (ñ) ile yazılmalıdır.
- 4: (1) āl: al (HK)
(2) Şimdi: her dem (HK-RE), yaşı silinmez mi: yaşını silmez mi (RE)
- 5: (1) seyl: seyl-i ĝam (HK-RE) ; bāş kelimesi vezin gereĝi uzun ünlülü yazıldı.
(2) kümeyt-i: kemiyyet (RE)

6. Nesre Çeviri

1. Ey gönül, Allah'a kavuşmaya himmet eliyle ulaşılmaz mı, lütuf rüzgarı esmez mi, o nar ağacı eğilmez mi?
2. Gonca tebessüm ettiği zaman bülbül ona hayran bir şekilde tutulur. Bu çaresiz de gönlün çaresiz kaldığını bilmez mi?
3. Sen eziyet çekmekten vazgeçmezsen gönül de senden vazgeçmez. İncinme, (üzülme) dersin (ama) candan ve gönülden incinilmez mi?
4. Binlerce bülbülün kanlı gözyaşları her dem o mendille silindiği için bahçedeki güllerin elinde mendiller kanlı olsa şaşılmaz.
5. Ey Yahya, gam seli gerekirse çoğalsın (dert etme). Gül renkli şarabın kırmızılığı ile bu dertten geçilmez mi?

7. [Gazel]

Mef'ulü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

Hezec - - + / + - - + / + - - + / + - -

Velehu

1. Dilber dīvāne mi uşlandı şanur mı
Mecnün ğam-ı Leylādan ölince uşanur mı
2. Sermāyesini reng-i zer-i dīde düketdi
Bu zerd ruḥum bir daḥı ala boyanur mı
3. Eglenmese gelse o melek rūḥumı dērsem
Cānum çıḳıyor daḥı 'aceb oyalanur mı
4. Meclisde niçün duḥter-i rez böyle kızardı
Ey sāḳi-i gül-çehre lebūñden utanur mı
5. Bir lu'b ile şayd eylemek istersin o tıflı
Bilseñ nice fettāndur o **Yaḥyā** inanur mı

7: 109a V. Şeyhülislām Yaḥyā Dīvānı: HK (G. 402), RE (G. 402)

- 1: (1) dilber dīvāne mi (Vezin kusuru var.): dilber dil-i dīvāneyi (HK-RE)
(2) naḥl-i nār: naḥl-i nāz (HK-RE)
- 2: (1) zer-i dīde : zer-dīde (RE)
- 3: (1) dērsem: vērsem (HK-RE)
- 4: (1) niçün: gece (RE)
- 5: (1) bir: sur (RE) ; istersin kelimesinde imlâ hatası var. Nazal n (ñ) ile yazılmalıdır.

7. Nesre Çeviri

1. Sevgili, bu divane gönlü uslandı mı sanıyor? Mecnun, Leylâ' nın dertlerinden ölünce vazgeçer mi?
2. Göz, altın renkli sermayesini yitirdi. Bu sarı yüzüm bir daha al(lar)a boyanır mı?
3. O melek, hiç eğlenmeden gelse de ruhumu ona teslim etsem. Canım çıkmak üzere acaba o melek niye oyalanıyor?
4. Ey gül çehreli saki, şarap neden bu meclisde kızardı? Yoksa senin kırmızı dudağından mı utandı?
5. Ey Yahya, o sevgiliyi bir oyunla avlamak istersin ama bilsen o nasıl bir fitneci biridir, (bu oyunlara) inanır mı?

8. [Gazel]

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

Velehu

1. Dilüñ bir kez şınık mirātine baqdı yüzün burdı
Tecellā-yı cemāli var ise dil-dār hōş gördi
2. 'Abīr-i hāk-pāyıñ şaқınur bir қаtre yaş dökmez
O 'āşık kim ayağıñ tozına bir kez yüzün sürdi
3. Kerem kı ben ğubārı ey şabā irgür der-i yāre
Dil-i bī-çāreyi hicrān ğamı bu hāle irgürdi
4. Nişān-ı seng-i cevr étse raқıtbüñ kellesin derdüm
Güzel fehm eyledi maқşūdımı çāқ başına urdı
5. Hele rüz-ı su'āl olsun da görsün [yār] **Yahyāy**
Ne bir dem yüzine baqdı ne bir kez hātırın şordı

8: 109a V. Şeyhülislām Yahyā Dīvānı: HK (G. 416), RE (G. 415)

- 1: (1) mirātine: mir'atine (HK-RE) ; burdı: dürdi (HK-RE)
(2) tecellā-yı cemāli: tecellā-yı cemālin (HK-RE) ; hōş: çok (HK-RE)
- 2: (1) hāk-pāyıñ: hāk-i pāyıñ (HK)
- 3: (2) dil-i bī-çāreyi : dé kim bī-çāreyi (HK-RE) ; bu hāle: bir hāle (HK-RE)
- 4: (1) nişān-ı seng-i cevr étse: nişān-ı seng edip alsa (RE)
- 5: (1) Yahyāy (Vezin kusuru var.) : yār Yahyāy (HK) : yār-ı Yahyānın (RE)

8. Nesre Çeviri

1. (Ey âşık) Sevgili senin kırık gönül aynana baktı, yüzünü buruşturdu ve orada hoş bir cemal tecellisini gördü.
2. Ayağının tozuna bir kez yüz süren âşık, ayağının toprağının misk kokusu gitmesin diye bir damla yaş dökmez.
3. Ey saba rüzgarı, kerem kıl (iyilik yap da) ben toprak olmuş kişiyi sevgilinin kapısına ulaştır. Bu çaresiz gönlü ayrılık gamı (işte) bu hale düşürdü.
4. Cevir taşının işareti olsa rakibin kellesini söyledim. (Rakip ise) Bu maksadımı iyi anladı ve yarılmış başına vurdu.
5. Yahya' nın bir kere yüzüne bakmayan onun halini hatırını sormayan sevgili o hesap günü gelsin de Yahya' yı görsün.

9. [Gazel]

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

Velehu

1. Göz yaşında hâlet-i şeb-nem oldu kâşki
Gönce-i dil gül gibi hurrem olaydı kâşki
2. Kani bî-inşâfdan kaldı ki kânûn-ı riyâ
Vaz'-ı 'âyîn eyleyen hep Cem olaydı kâşki
3. Her kaçan kûyına varırsam görünmez gizlenür
Vara vara ol perî âdem olaydı kâşki
4. Miñnet-i 'aşkuñ şafâs in ben édeydüm yalıñuz
Halk-ı 'âlem dâ'imâ bî-ğam olaydı kâşki
5. Dêrdi **Yahyâ** miñnet-i eyyâm-ı 'âlemden ferâğ
Kim şafâ étmezdi bir 'âlem olaydı kâşki

9: 109b V. Şeyhülislâm Yahyâ Dîvânı: HK (G. 421), RE (G. 420)

- 1: (1) oldu: olaydı (HK-RE)
- 2: (1) kani: kangı (HK-RE)
- 3: (1) kutına: kuyına (HK-RE)
- 4: (1) édeydüm: ederdüm (RE)
- 5: (1) dêrdi: vêrdi (HK-RE) ; eyyâm-ı 'âlemden: eyyâm 'âlemden (RE)

9. Nesre Çeviri

1. Senin gözyaşında bir çiy tanesinin özelliği olsaydı ve gönül tomurcuğu gül gibi açıp içimizi ferahlatsaydı ne olurdu?
2. Riyakarlığın kuralları hangi insafsızdan miras kaldı ki bu merasimi düzenleyen hep Cem olsaydı ne olurdu?
3. Her ne zaman sevgilinin semtine ulaşısam bana görünmez, benden kaçır. Zamanla o peri insan olsaydı ne olurdu?
4. Keşke bu aşkın eziyetinin sefasını sadece ben sürseydim de bu âlemin halkı sürekli dertsiz olsaydı ne olurdu?
5. Yahya, bu âlemin mihnetinden feragat etti. Keşke burası âlem olsaydı da biz de sefa etseydik ne olurdu?

10. [Gazel]

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

Velehu

1. Çok zamandır miḥnet-i hicrūñden ağlar ey perī
Yaşlıdır n'ola ağardıysa gözüm merdümleri
2. Dil berīdür 'aybdan 'aşkıında ammā neylesün
Ehl-i 'aşkuñ kadrini bilmez zamāne dil-beri
3. Bülbülüñ cānını yakdı nār-ı kahrūñ odlara
Zār zār inletdüñ ey gül bir avuç ḥākisteri
4. Baḥşi ko tāb-ı cemāl ile zebānuñ kūteh ét
Bezm-i şehdür kıl ḥazet ey şem' vermekden seri
5. Şi'r-i şīrīnūñde ḥüsrevlikler étdüñ ḥaḳ bu kim
Āferinler saña **Yahyā** sözüñüñ olduñ eri

10: 109b V. Şeyḥülislām Yahyā Dīvānı: HK (G. 411), RE (G. 410)

- 2: (1) 'aşkıında: 'aşkıından (HK-RE)
- 4: (1) tāh-ı cemāl: tāb-ı cemāl (HK-RE)
- 5: (1) şīrīnūñde: şirinūñde (HK)
(2) sözüñüñ: sözüñden (RE)

10. Nesre Çeviri

1. Ey peri, gözümün gözbebekleri çok zamandır ayrılığın mihnetinden dolayı ağlamaktan yaşlı olduğu için ağardıysa şaşılacak ne var?
2. Gönül senin aşkının kusurlarından uzaktır ama ne yapsın? Aşık kimselerin değerini bu zamanın güzelleri bilmez.
3. Ey gül, senin kahrının ateşi bülbülün canını ateşlerde yaktı. Bir avuç kül olmuş bülbülleri ağlaya ağlaya inlettin.
4. Ey mum; yüz güzelliği meselesinde münakaşayı bırak, (sözünü) kısa kes. (Burası) şahların meclisidir. Başını vermekten sakın.
5. Ey Yahya, gerçek şu ki tatlı şiirinle söz ülkesinde padişahlık yaptın. Sana aferin, sözünün eri oldun.

11. [Gazel]

Mef'ulü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

Muzāri' - - + / - + - + / + - - + / - + -

Velehu

1. Sihr eyledi yār alınca ele sāğarı
Bir zerre içre étdi nihān mihr-i enveri
2. Tīrūñ ki toğrılup gelicek şadr-ı sīnedür
Peykānunuñ yürekde şehā bellüdüür yeri
3. Beñzetdi serv-ğaddüñi naħl-i şanevbere
Bağlandı tā[r]-ı zülfüñe ħalb-i şanevberi
4. Sākī yaşağ düşürse bizi şaħne-i zamān
Cām-ı 'arağ şunuñ aña oldur ayağ teri
5. **Yahyā** nüküd-ı eşkle kim i'tibār éder
Ol mihre nağd-i encüm ile māh müşteri

11: 109b V. Şeyhülislām Yahyā Dīvānı: HK (G. 412), RE (G. 411)

- 1: (1) yār alınca ele (Vezin kusuru var.): alınca ele yār (HK-RE)
- 2: (1) şadr-ı sīnedür: şadr-ı sīneye(HK-RE)
- 4: (1) yaşağ: başağ (HK-RE) ; bizi: sizi (RE)
(2) şunuñ aña oldur ayağ teri: şun aña ki oldur ayağ deri (RE)
- 5: (1) nüküd-ı eşkle: nüküd-ı eşküñe (HK): nüküd-ı eşkince (RE)

11. Nesre Çeviri

1. Yar, eline kadehi alınca bir sihir yaparak o parlak güneşi, kadehin içinde bir zerre gibi gizledi.
2. Ey sevgili, senin attığın okların geleceği yer doğrudan göğsümüzdür. Okunun ucunda bulunan temrenin yeri bu yürekte bellidir.
3. Senin servi gibi uzun boyunu sanevbere benzetti. Sanevberî kalp, doğrudan senin saçının tellerine bağlandı.
4. Ey saki, zaman bekçisi bizi ansızın basıverirse ona rakı kadehi sunun, onun bahşişi odur.
5. Ey Yahya, sevgili gözyaşına itibar eder, o güneşe yıldızlarla birlikte ay (da) müşteridir.

12. [Gazel]

Mef'ulü Mefā'ilün Mef'ulü Mefā'ilün

Hezec - - + / + - - - / - - + / + - - -

Velehu

1. 'Āsīb-i ḥazān bilmez 'aşkuñ gül [ü] gülzārı
Bülbülleri bu bāğuñ bir demde eder zārı
2. Pervāneleri bezmüñ cān naqdini yandırdı
Ol şem'-i şeb-ārānuñ germ olmada bāzārı
3. Cān rāh-ı maḥabbetde bir būy-ı şafā aldı
Ol rāyihadan buldum ben ḥāne-i ḥammārı
4. Cismümdeki her bir reg feryād [u] enīn eyler
'Aşk ola saña muṭrib söyledüñ a evtārı
5. **Yahyā**da reh-i 'aşkuñ yārına taḥammül yok
Ser-menzile erişdü az ḳadrini çok tārī

12: 109b V. Şeyḫülislām Yahyā Dīvānı: HK (G. 413), RE (G. 412)

- 1: (1) : gül ü gülzārı (HK-RE)
(2) bir: her (HK-RE)
- 3: (2) ḥāne-i ḥammārı: ḥāne-i ḥammārı (HK)
- 4: (1) cismümdeki: cismündeki (HK)
- 5: (1) yārına: bārına (HK-RE)
(2) erişdü az ḳadrini çok tārī: erişdür ey ḳudreti çok bārī (HK-RE)

12. Nesre Çeviri

1. Aşkın gülü ve gül bahçesi sonbaharın musibetini bilmez. Bu bahçenin bülbülleri her nefeste (ağlayıp) inler.
2. Bezmin pervaneleri can nakdini yandırdığından o geceyi süsleyen mumun harareti artmaktadır.
3. Bu can, aşk yolunda bir huzur kokusu aldı. Ben o güzel koku sayesinde şarabı yapanın yerini buldum.
4. Ey mutrib sana aşk olsun! Sen sazın tellerini dile getirdin ya benim cismimdeki her bir damar (da) feryat ve figana başladı.
5. Ey kudreti çok olan, Yahya' da aşk yolunun eziyetine dayanma gücü kalmadı. (Hiç değilse) beni sevgilinin kapısına ulaştır.

13. [Gazel]

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

Velehu

1. Belki azürde éde pāy-ı ħayāl-i yāri
Kāş kirpiklerüm olmasa ħalender-vārī
2. Eşğ çün ħanlı degüldür yolını pāk étsün
Hiç geçilmez dédiler reh-güzzer-i dil-dārı
3. Bu ten-i zerd ü nizār ile şarıldum yāre
Bilmeyen şandı ħuşanmış kemer-i zer-kārı
4. Şaħınur yarini āyīnedeki 'aksinden
İstemez dil baħa mirāta o gül-ruħsarı
5. Baş açık 'aşık-ı şūrīde geçermiş **Yahyā**
Girev-i bāde-i nāb eylemesün destārı

13: 110a V. Şeyhülislām Yahyā Dīvānı: HK (G. 414), RE (G. 413)

- 1: (1) azürde: āzürde (HK-RE)
- 3: (1) zerd ü nizār: zār ü nizār (HK-RE)
(2) zer-kārı: zer-tārı (HK-RE)
- 4: (2) mirāta: mir'āta (HK): mir'ete(RE)
- 5: (2) girev-i bāde-i nāb: gerü bāde-i nāb (RE)

13. Nesre Çeviri

1. Sevgilinin hayali onun ayaklarını inciteceğinden (keşke benim de) kalenderler gibi kirpiklerim olmasaydı.
2. Senin gözyaşların sevgilinin yolunu temizleyecek kadar kanlı olmadığı için sevgilinin yolundan geçilmez dediler.
3. Bu sararmış (solmuş) beden ile sevgiliye sarıldığımda hâlimi bilmeyenler, (sevgilinin) altınla işlenmiş kemer kuşandığını zannetti.
4. Gönül, o gül yanaklı sevgilinin aynadaki görüntüsünden çekindiği için o gül yanaklının aynaya bakmasını istemez.
5. Yahya; başı açık, kendinden geçmiş bir âşık gibi geçiyor. (Sakın) Sarığını saf bir bâde için rehin bırakmış olmasın?

14. [Gazel]

Mef'ülü Mefâ'îlû Mefâ'îlû Fe'ülün

Hezec - - + / + - - + / + - - + / + - -

Velehu

1. Bir âfet-i devrân yine araladı şehri
Hercâyilîgi mihr gibi meh gibi şehri
2. Sensiz baña gülbârda her gülbün-i gönçe
Bir mâr görünür deheninde ola zehri
3. Zâhid gözedür dëyü şarâb içmeyelüm mi
Öldürdi bizi def' edebilsek gam-ı dehri
4. Çok kıymadılar duhter-i rez sehl ele girdi
Ağırlığına göre degülmüş hele mehri
5. **Yahyâ** işimüz etdi bizüm şükr ü şikâyet
La'î-i lebinüñ gamzesinüñ lutf ile qahrı

14: 110a V. Şeyhülislâm Yahyâ Dîvânı: HK (G. 415), RE (G. 414)

- 1: (1) hercâyilîgi (imlâ hatası var): hercâyiligi (HK-RE)
(2) şehri kelimesi vezin gereği uzun ünlülü yazıldı.
- 2: (1) gülbün-i gönçe: gülbün-i gonca (RE)
- 4: (2) kıymadılar: koymadılar (RE)

14. Nesre Çeviri

1. Uçarılığı güneşe, şöhreti (de) aya benzeyen sevgili yine şehri süsledi.
2. Sensiz gül bahçesinde her gül goncasının dalı, (belki de) bana ağzında zehri olan bir yılan görünür.
3. Zamanın derdi bizi bitirdi. Bu derdi def etmek için zâhit bizi görür endişesiyle şarap içmeyelim mi?
4. Onun mehri (zannedildiği gibi) çok fazla olmadığından üzümün kızı çok kolay ele geçti.
5. Ey Yahya, sevgilinin kırmızı dudağının iyiliği, gamzesinin kahrı bizim bütün işimizi şükür ve şikayet eylemekten ibaret etti.

15. [Gazel]

Mefā`ilün Mefā`ilün Mefā`ilün Mefā`ilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

Velehu

1. Érişsin `ıyd olsun bādeye ruḥşat da gör seyri
Kıalur mı bir tehī sāğar hilāl-i `ıyddan ğayri
2. Niçün terk eylesün meyhāne küncin rind-i mey-ḥāre
Ne zāhiddür ne rāhib n'eylesün ol mescid [ü] deyri
3. Şunar dergāhına kim varsa bir cām-ı ḥayāt-efzā
`Aceb devletlödür pīr-i muğān mebzūdür ḥayrı
4. Mey-i cān-baḥş ile sāğardaki her mürğ naḫşından
Érişdür sākiyā ğuş-ı mezāka mantıku`ṭ- ṭayrı
5. Görüp cām-ı ḥabābı bezm-i meyde añla ey **Yaḥyā**
Tehī olmaz felekler cünbiş-i seyyāreden seyri

15: 110a V. Şeyḥülislām Yaḥyā Dīvānı: HK (G. 417), RE (G. 416)

Bu gazelin 4 ve 5. beyitlerinin ikinci mısraları anlam için mecmuadan farklı bir biçimde birbirleriyle yer değıştirilerek yazılmıştır.

- 2: (1) mey-ḥāre (imlā hatası var): mey-ḥāre (HK)
- 3: (1) ḥayāt-efzā: ḥāyāt-efzā (HK)
- 4: (2) cünbiş-i seyyāreden: cünbişi seyyāreler (HK-RE)
- 5: (1) cām-ı ḥabābı: cām-ı hayātı (RE)
(2) erişdür: işitdür (HK-RE)

15. Nesre Çeviri

1. Bir bayram olsun, şarap içmeye izin verilsin de seyret. Bayram hilalinden başka boş bir kadeh kalır mı?
2. Şarap içen rind niçin meyhane köşesini terk eylesin? O, ne zâhit ne de râhiptir. Camiyi ve kiliseyi ne yapsın.
3. Meyhanecilerin piri o kadar hayrı bol bir kişidir ki dergahına kim gelse ona hayat bahşeden bir kadeh sunar.
4. Ey saki, kadehteki her kuş nakşından kulağımıza can bahşeden mey ile kuşların konuşmasını duyur.
5. Ey Yahya, içki meclisinde kadehin üstündeki kabarcıkları görüp anla. Gökyüzü boş değildir, gezegenlerin cümbüşünü seyret.

16. [Gazel]

Mef'ulü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

Muzāri' - - + / - + - + / + - - + / - + -

Velehu

1. Āhir gülüñ gurūrı helāk éde bülbüli
Pervāneyi oda yaça şem'üñ tegāfüli
2. Zülfi yanında kim dü-cihān kıymeti degül
Ey bāgbān iñende ögüp şatma sünbüli
3. Mecnūn ne çekdügin ne bilürdüm cihānda ben
Yārūñ başımda olmasa sevdā-yı kāküli
4. Ey hār sen de kırtılacağūñ bilür misin
Bir āteş étme bülbül-i bī-çāreye güli
5. Eşhāb-ı derde dāğ-ı dil [ü] hūn-ı eşk pes
Erbāb-ı 'ayş u 'işrete **Yahyā** gül ü müli

16: 110a V. Şeyhülislām Yahyā Dīvānı: HK (G. 418), RE (G. 417)

- 2: (2) iñende: igende (RE)
- 3: (1) bilürdüm: bilürem (HK)
- 4: (2) bir āteş: pür-āteş (HK-RE)
- 5: (1) dāğ-ı dil [ü] hūn-ı eşk pes: dāğ-ı dil ü eşk-i çeşmi bes (HK)

16. Nesre Çeviri

1. Gülün gururu en sonunda bülbülü mahveder. Mumun (da) görmezden gelmesi pervâneyi ateşte yakar.
2. Ey bahçıvan, sümbülü çok (da) överek satmaya kalkma. Sevgilinin saçları yanında iki cihanın (bile) kıymeti yoktur.
3. Sevgilinin perçeminin sevdası başımda olmasaydı Mecnun' un bu dünyada neler çektiğini ben ne bilirdim.
4. Ey diken, sen de bu dertten kurtulacağını bilir misin? Çaresiz bülbüle, gülü yakıcı bir ateş haline getirme.
5. Ey Yahya, dert sahibi kimseye gönül yarası ile kanlı gözyaşı; zevk ve sefa ehline (ise) gül ve şarap kâfidir.

17. [Gazel]

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

Velehu

1. Ağladur erbāb-ı 'aşkı ārzū-yı kākūli
'Ālemi bārān eder gāhī hevā-yı sūnbūli
2. Bülbül-i şeydā 'aceb mi mest-i bī-pervā ise
Gülsitānuñ bir tolu peymānedür her bir güli
3. Cān kulağın tūt hele sākī alup cāmı ele
Kışsa-i pür-hişşe-i Cemdür şürāhī gülgüli
4. Serv-i bāguñ korğarın başında bir gavgā kopar
Gülşen içre neydi mürgānuñ seher-geh gülgüli
5. Nār-ı miñnet yaksa da kalmaz hazīz-i hākda
Bād-ı himmetle çıkar eflāke **Yahyānuñ** küli

17: 110a V. Şeyhülislām Yahyā Dīvānı: HK (G. 419), RE (G. 418)

- 3: (2) kışsa-i pür-hişşe-i Cemdür: kışsa-i pür-ğuşsa-i Cemdür (RE) ; gülgüli: kulküli (HK-RE)
- 4: (1) korğarın: korğarım (RE)

17. Nesre Çeviri

1. Sevgilinin kakülünün arzusu aşk ehlini ağlatır. Bazen (de) sümbüle benzeyen saçlarının hevesi âlemi gözyaşına boğar.
2. Gül bahçesinin her bir gülü içi dolu büyük bir kadehtir. Çılgın bülbül çekinmeksizin kendinden geçmişse (bu) garip midir?
3. Ey saki, kadehi eline alıp tut, dikkatlice dinle. Şişeden çıkan sesler Cem'in hisse dolu hikayesidir.
4. Seher vakti gül bahçesinin içinde bulunan kuşların bağırıp çağırması neydi? Korkarım (ki) bu bahçenin servilerinin başında bir kavga kopacak.
5. Yahyâ' nın külleri himmet rüzgarıyla gökyüzüne çıkar. Mihnnet ateşiyle yakıp kül etse de toprağın altında kalmaz.

18. [Gazel]

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

Velehu

1. Nice elden düşürür cām-ı şafā-encāmı
Güş eden cām-ı Cemi şıyt [u] şadā-yı cāmı
2. Geldi gül gibi mey-i āl ile sākī gülerek
Şöyle gösterdi ki erişdi bahār eyyāmı
3. Seherī bāde-i gül-renge bulaşmış yārān
Sākīyā gel görelüm biz de mey-i gül-fāmı
4. Gelmeyince gözine bāde nigāh étmedi yār
Güyyā geldi bahār açdı gül-i bādāmī
5. Lāleyi bāğda gördük de açılduk **Yahyā**
Bir kadeh meyle unutduñ bu kadar alāmı

18: 110b V. Şeyhülislām Yahyā Dīvānı: HK (G. 427), RE (G. 426)

- 1: (2) cām-ı Cemi: nām-ı Cemi (HK)
- 4: (2) gül-i bādāmī: gül-i bādāmı (RE)
- 5: (2) unutduñ: unutduğ (HK-RE) ; alāmı: alāmı (HK)

18. Nesre Çeviri

1. Cem' in kadehinin şöhretini ve sesini sürekli dinleyen, sonunda sefâ olan kadehi elinden nasıl düşürür?
2. Saki gülererek elinde bize kendisiyle baharı gösterdiği kırmızı şarap ile geldi. (O kadehle bize) Bahar günlerine ulaşmayı (olduğu gibi) gösterdi.
3. Ey saki, dostlar sabah vakti gül renkli şaraba bulaşmışlar. Gel biz de gül renkli o şarabı görelim.
4. Şarap sevgilinin gözünün önüne gelmeyince sevgili dönüp bakmadı. Sanki bahar geldi (de) badem çiçekler açtı.
5. Ey Yahya, laleyi bahçede gördük de (biz de) açıldık. Bu kadar acıları bir kadeh şarapla unuttuk.

19. [Gazel]

Mef'ülü Mefā'īlū Mefā'īlū Fe'ülün

Hezec - - + / + - - + / + - - + / + - -

Velehu

1. Mescidde riyā-pīşeler étsün ço riyāyı
Meyhāneye gel ne riyā var ne mürāyī
2. Ey cām-ı şafā ṭālibi bī-hūde uzanma
Cemle bile defn eylediler cām-ı şafāyı
3. Redd étmiş idi yār rakībi işiginden
Gelmiş o siyeh-rū yine gördüñ mi belāyı
4. Def' edemedük ceşş-i ğamı sa'y édegördük
Tedbīr ne mümkün boza taqdīr-i Hudāyı
5. **Yahyā** nice avāre-i 'aşk olmayayım ben
Dil-berse güzel olsa nihāyetde hevāyī

19: 110b V. Şeyhülislām Yahyā Dīvānı: HK (G. 432), RE (G. 431)

- 1: (2) meyhāneye gel: meyhāneye gel kim (HK-RE) ; mürāyī: mürāyi (RE)
- 2: (1) uzanma: özenme (RE)
- 5: (1) avāre-i 'aşk olmayayım: avāre-i aşk olmayayım (RE) ; bī-şabr u qarār olmayayım (HK)
(2) olsa: dilse (HK-RE) ; hevāyī: hevāyi (RE)

19. Nesre Çeviri

1. İkiyüzlülüğü huy edinmiş olanları, ikiyüzlülük hasletini mescidde bırak. Sen meyhaneye gel. Burada ne riya ne (de) riyakarlar vardır.
2. Ey keyif veren kadehi isteyen boş yere uzanma . Keyif veren kadehi Cem'le beraber gömdüler.
3. Sevgili, rakibi eşiğinden geri çevirmişti. O yüzü kara, tekrar eşiğe gelmiş belayı gördün mü?
4. Allah' ın takdirini tedbir ile bozmanın imkansız olmasından dolayı gam ordularını ne kadar çalıştıysak (da) def edemedik.
5. Ey Yahya; gönlü alıp götürsen sevgili güzel, gönül ise son derece arzulu olduğu için ben nasıl aşkın serserisi olmayayım?

20. [Gazel]

Mefā 'ilün Mefā 'ilün Mefā 'ilün Mefā 'ilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

Velehu

1. Akıtdum yaşımı yaqdum fitil-i dāğ-ı sūzānı
Benüm şimdi maḥabbet şem 'inüñ şem ' -i şebistānı
2. Ne deñlü 'āşık-ı şūrīde varsa aña dil vermiş
'Aceb āşüfteler cem ' eylemiş zülf-i perişānı
3. Sirişki çeşme başdur nār-ı ğam dilde tutuşdukça
Göziñe yeñdirigör āteş-i sūzān-ı hicrānı
4. Yıkılsun ƙo cefā taş-ı derün-ı ḥāne-i dilde
Yapar bir gün olur ol şāh-ı 'ādil ƙalb-i vīrānı
5. Keman ü tır ü ḥançer cem 'in eyler tırmaz ey **Yahyā**
Yine bir fitne peydā etmek ister çeşm-i fettānı

20: 110b V. Şeyḫülislām Yahyā Dīvānı: HK (G. 429), RE (G. 428)

- 1: (2) şem 'inüñ: bezminüñ (HK-RE)
- 2: (1) ne deñlü: ne deñli (HK-RE)
- 3: (1) sirişki çeşme: sirişk-i çeşme (HK-RE)
(2) göziñe: gözüñe (HK-RE) ; yeñdirigör: yandırığör (RE)
- 4: (1) yıkılsun: yığılsun (HK): yığılsın (RE)
- 5: (1) tırmaz: tırmaz (RE)

20. Nesre Çeviri

1. Yakıcı gönlündeki yaranın fitilini ateşledim, gözyaşlarımı akıtmaya başladım. Şimdi muhabbet meclisinin gecesinin mumu benim.
2. Ne kadar perişan (bir hâlde olan) aşık varsa ona (sevgiliye) gönül vermiştir. Sevgilinin perişan zülfü ne kadar da çok çılgın âşığı bir araya toplamıştır.
3. Gam ateşi gönülde tutuştukça gözyaşlarına bastır. Ayrılığın yakıcı ateşini (de) gözüne kestir.
4. Bırak gönül evinin içindeki cefâ taşı biriksin. Bir gün gelir o adalet padişahı yıkılmış kalbi yapar.
5. Ey Yahya; yay, ok ve hançer durmayıp birleştiğine göre sevgilinin fenalık yapan gözleri yine ortalıkta bir karışıklık çıkaracaktır.

21. [Gazel]

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

Velehu

1. Pey-ā-pey şun baña luğ ile sākī cām-ı gerdānı
Yeter āğırladuñ rıtl-ı girānla ğayrı yārānı
2. Ne izzet buldı ise şemme-i luğfuñla bulmuşdur.
Bu gülzāruñ eger verdi eger nesrīn ü reyḥānı
3. Biri āşüfte-i būyuñ biri ser-geşte-i rūyuñ
Zemīnūñ verd-i ḥandānı sipihrūñ mäh-ı tībānı
4. Niçün uyup hevā-yı ğayra ser-keşlik éder bilsem
Letāfeğ bāğınuñ her kaç çeken serv-i ḥırāmānı
5. Meger sūz-ı dilümden aña **Yaḥyā** bir şerer degdi
Şabāḥ olınca yandı meclisüñ şem'i şebistānı

21: 110b V. Şeyḥülislām Yaḥyā Dīvānı: HK (G. 430), RE (G. 429)

- 1: (2) āğırladuñ: ağırladuñ(HK); ağırladın (RE)
- 2: (2) : verdi (HK-RE)
- 3: (1) būyuñ: kūyuñ (HK) ; rūyuñ: kūyuñ (RE)
- 4: (1) bāğınuñ: bāğını (RE) ; kaç: kaçadd (RE)
- 5: (1) degdi: düşdi (HK)

21. Nesre Çeviri

1. Ey saki yeter artık, ağır ve dolu kadehle dostlarını yücelttiğin. Şu elden ele dönen kadehi bana güzellikle azar azar sun.
2. Bu gülbahçesinin gülü, nesrini, reyhanı senin lütuf kokunla izzet ve şeref bulmuştur.
3. Yeryüzündeki gülen güller senin kokunun sarhoşu, gökyüzündeki parlak ay ise senin yüzünün hayranıdır.
4. Güzellik bahçesinin boylu poslu, nazlı nazlı salınan servisi niçin başkalarının arzularına uyup inatçılık eder, anlamıyorum.
5. Ey Yahya, gönlümün ateşinden ona bir kıvılcım isabet etmiş olmalı ki sabah olunca meclisin gece mumu yanmıştır.

22. [Ġazel]

Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

Müctes_ + - + - / + + - - / + - + - / + + -

Velehu

1. Gözüm ışırdı görince o la' l-i ħandānı
Niřanladum lebinüñ yāresiyle cānānı
2. Kim ola karşı tura ħüb-rūlar içre aña
Meger ki āyinede 'aks-i rūy-ı raĥşānı
3. Tařavvur étmedi mi bī-miřāl tařvīrūñ
Ne şuret ile çıķardı ki naķşını Mānī
4. Cebīni cīn ile miştarlı řafĥadur yazılmış
Debīr-i ħüsn aña dībāce-i gülistānı
5. Ġazelde ol mehi **Yaĥyā** lebiyle vaşf étşün
řekerle besleşün ol tūṭi-i suĥan-dānı

22: 111a V. řeyĥülislām Yaĥyā Dīvānı: HK (G. 431), RE (G. 430)

- 2: (2) āyīnede kelimesi vezin gereği kısa ünlülü yazıldı.
- 4: (1) cīn ile: çīn ile (HK-RE) ; yazılmış: yazmış (HK-RE)
(2) debīr-i ħüsn: derbīr-i ħüsn (HK)
- 5: (1) tūṭi kelimesi vezin gereęi kısa ünlülü yazıldı.

22. Nesre Çeviri

1. O gülen kırmızı dudağı görünce tanır gibi oldum . (Ben) Sevgiliyi dudağının bende açtığı yarayla belirledim.
2. Güzeller içerisinde onun benzeri kim olabilir ki o parlayan aynadaki aksinden başka bir şey olamaz.
3. Mani, bütün nakışlarını senin eşi ve benzeri olmayan tasvirini tasavvur etmek suretiyle çıkarmıştır.
4. Güzellik katibi, sevgilinin kıvrımlarla yazılmış bir sayfa olan alnını gül bahçesinin girişi yapmıştır.
5. Yahya, o ay gibi güzel sevgiliyi gazeline dudağıyla övsün ve o güzel sözler söyleyen tutiyi (de) şekerle beslesin

23. [Gazel]

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

Velehu

1. Gül ğurūr-ı ħüsn ile almış ele bī-dādını
Diñleñüz bülbüllerüñ şimden gerü fer[y]ādını
2. Söyleşürdi ol dehān-ı teng-i şekker-bār ile
Alabilse ğonçe-i şīrin lebleründen dādını
3. 'Andelīb-i hoş-şadā bir gülşenī dervīşdür
Muşhaf-ı gülden okur şubḥ [u] mesā evrādını
4. Nāşihā pendüñ қаbül olmaya şāyed déyesin
Ḥayf kim pīr-i muġānuñ tutmadum irşādını
5. Devr-i gülda bādeden **Yahyā**yı vā'iz men' éder
Tek anuñla eglesün ādem dil-i nā-şādını

23: 111a V. Şeyhülislām Yahyā Dīvānı: HK (G. 433), RE (G. 432)

- 2: (1) ol: o (HK) ; şekker-bār ile: şekker-bārla (RE)
(2) ğonçe-i şīrin (Vezin kusuru var.): ğonçe şīrin (HK-RE) ; lebleründen kelimesinde imlâ hatası var. Nazal n (ñ) ile yazılmalıdır. ; dādını: dadını (HK)
- 4: (1) déyesin kelimesinde imlâ hatası var. Nazal n (ñ) ile yazılmalıdır.

23. Nesre Çeviri

1. Gül, güzelliğın vermiş olduğu gururla adaletsizliğini eline aldığı için bundan sonra bülbüllerin feryatlarını dinleyin.
2. Eğer tatlı gonca, sevgilinin dudaklarından yardımını alabilseydi o şekerler sunan daracık ağızla söyleşirdi.
3. Sesi güzel olan bülbül, Gülşenî bir derviş olduğu için o duaları, zikirleri her zaman gül sayfalarından okur.
4. Ey öğüt veren, sen meyhanenin pirinin hiçbir irşadını tutmadığın için yazık ki kimseler senin öğütlerine kulak asmaz.
5. Vaiz, insanın mutsuz gönlünün sadece vaazla avutulabileceğini düşündüğü için gül mevsiminden Yahya' yı şaraptan men eder.

24. [Gazel]

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

Velehu

1. Süz-ı dilden bî-haberdür şanmañuz cānāneyi
Şem'î yakmaz mı ol āteş kim yaçar pervāneyi
2. Şāf-meşreblerle bir bir cāy-ı hālet-bağşdur
Zāhid-i nā-dān velī hālī şanur meyḥāneyi
3. Düşmesün elden iñen nāzūkdür olur münkesir
Bi'llah ey sākī gözet el üzre tut peymāneyi
4. Mülk-i dilde kıomadı ceşş-i sitem taşş üzre taşş
Kimse ma'mūr edemez bir daḥı bu vīrāneyi
5. Vêrdi **Yahyā**ya tevāzu'la selām ol şāh-ı ḥüsn
Hep pesend êtdi gören bu vaż' -ı dervīşāneyi

24: 111a V. Şeyḥülislām Yahyā Dīvānı: HK (G. 435), RE (G. 434)

- 2: (1) cāy-ı hālet-bağşdur: cāy hālet-bağşdur (RE)
- 3: (1) iñen: igen (RE)
(2) bi'llāh kelimesi vezin gereği kısa ünlülü yazıldı.
- 4: (1) taşş üzre taşş: taş taş üzre (RE)
- 5: (1) tevāzu'la: tevāzuyla (RE)

24. Nesre Çeviri

1. Sevgiliyi gönlün yakıcı ateşinden habersiz zannetmeyin. O ateş ki pervâneyi yakar (da) mumu yakmaz mı?
2. Cahil zahit, meyhaneyi boş bir yer zanneder; fakat bilmez ki orası temiz yaratılışlı kimselerle dolu , iyi haller veren bir yerdir.
3. Ey saki, Allah hakkı için kadehi el üstünde tut. Onu koruyup kolla. Elden düşmesin çünkü o çok naziktir, kırılır.
4. Sitem orduları gönül ülkesinde taş üstünde taş bırakmadı. Bu virane olmuş gönlü bir daha hiç kimse şenlikli bir hale getiremez.
5. O güzellik padişahı, Yahya' ya alçakgönüllülükle selam verdi. Bu dervişane tavrı gören herkes beğendi.

25. [Gazel]

Mefā 'ilün Mefā 'ilün Mefā 'ilün Mefā 'ilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

Velehu

1. Şehen-şāh-ı hümāyün-baht Sulţān Aḥmed-i Ğāzī
Ki dünyāyı münevver kıldı re'y-i 'ālem-efrūzı
2. Kemān-ı Rüstem olmaya kebāde dest-i kudretde
Ne kuvvetdür ki oldı himmeti bāzūsına rüzī
3. Felekler dönmesünler şāh-ı devrāna itā' atden
Toğuz taşına eflāküñ yeter bir tīr-i dil-düzı
4. Ricām oldur ki biñ yıl pāyına yüz sürsün ey **Yahyā**
Biri birinüñ ardınca cihānuñ 'ıyd [u] nev-rüzı

25: 111a V. Şeyhülislām Yahyā Dīvānı: HK (G. 441), RE (K. 3)

Bu gazel 4 beyitlik nâ-tamâm gazeldir.

Ayrıca bu gazel HK' de Gazeliyyat bölümünde, RE' de ise Kıtalar bölümündedir.

- 1: (1) şehen-şāh-ı hümāyün-baht: şehin-şeh-i hümāyün-baht (RE) : şehen-şāh-ı hümāyün-baht (HK)
- 2: (1) kebāde: kepāde (HK-RE) ; dest-i kudretde: dest-i kadrinde (HK-RE)
(2) himmeti bāzūsına: kuvvet-i bāzūsına (RE)
- 3: (1) felekler dönmesünler şāh-ı devrāna: felekler dönmesünler ol şāh-ı devrāna (RE)
(2) toğuz: toğus (HK)

25. Nesre Çeviri

1. O, mübarek şahlar şahı olan Sultan Gazi Ahmet Han ki cihanı aydınlatan görüşüyle bu dünyayı aydınlık bir hale getirdi.
2. Rüstem' in yayı, onun kudret elinde acemi bir yay bile değildir. (Onun) öyle bir himmeti vardır ki kuvveti pазusuna nasip olmuştur.
3. Zamanın padişahına boyun eğmekten gökler dönmesinler. Göklerin dokuz katına gönül delen bir ok yeter.
4. Ey Yahya, ricam şudur ki cihânın bayramları ve namazlarının her biri bin yıl boyunca senin ayaklarına yüz sürsün.

26. [Rubā'î]

Mef'ûlû Mefâ'îlû Mefâ'îlû Fe'ûl

Ahreb + + - / + - - + / + - - + / + -

1. Öldürdi meded nergis-i bîmârı bizi
Kim sağ alur eylese bir kerre nigâh
2. Bu za'file dünyâyı zebûn êtdi gözûñ
" Lâ havle velâ kuvvete illâ billâh"

27. [Kıt'a]

[Târîh-i Kaşr-ı Humâyûn]

Fe'ûlûn Fe'ûlûn Fe'ûlûn Fe'ûl

Mütekarib + - - / + - - / + -

1. Añ[uñ] kim açıkdur başîret gözi
Odur her varakdan olan ders-ãñ
2. O kim mâsivâdan yuma çeşmini
Berâber aña bahâr u azân

28. [Kıt'a]

Mefâ'îlûn Mefâ'îlûn Fe'ûlûn

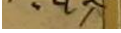
Hezec + - - - / + - - - / + - -

1. Dême yok feyze isti'dâd sende
Êdersin gerçi da'vâ-yı maabbet
2. Bulutdan nem apar âyette terdür
Giyâh-ı uşk-ı şahrâ-yı maabbet

26: 111b V. Şeyhülislâm Yahyâ Dîvânı: HK (R. 4), RE (R. 4)

- 1: (1) HK' de birinci mısra şu şekildedir:
" Bîmâr gözi helâk êdüptür bizi âh"
- 2: (1) zebûn: helâk (RE)

27: 111b V. Şeyhülislâm Yahyâ Dîvânı: HK (TK. 17), RE (K. 6)

- 1: (1) : añuñ kim(HK) : anın kim(RE) ;
(2) ders-ãñ: ders-ãñ (HK-RE)
- 2: (1) o: şu (HK)
(2) berâber: berâberdür (HK-RE)

28: 111b V. Şeyhülislâm Yahyâ Dîvânı: HK (TK. 19), RE (K. 7)

- 1: (1) feyze isti'dâd: feyz-i isti'dâd (RE)
(2) êdersin kelimesinde imlâ hatası var. Nazal n (ñ) ile yazılmalıdır. ; maabbet: muhabbet (RE)

26. Nesre Çeviri

1. Yetişin, sevgilinin hasta eden gözü bizi (perişan etti) öldürdü. Sevgili bir kere baksa etrafta kimse kalmaz.
2. Senin gözün dünyayı bu zayıflıkla âciz bıraktı. ” (Her türlü) kuvvet ve kudret ancak Allah' tadır.”

27. Nesre Çeviri

1. Onun öyle bir gözü vardır ki sürekli açıktır. O, her varaktan bir ders (okur) çıkarır.
2. O ki maddi aleme karşı gözünü (yumar) kapatır. Ona göre ilkbahar ve sonbahar birdir.

28. Nesre Çeviri

1. Sen ne kadar muhabbet davası ediyorsan da sende feyze karşı bir kabiliyet yok deme.
2. Muhabbet çölünün kuru otu buluttan nem kapar, taptazedir.

29. [Rubā'î]

Mef'ûlü Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fâ'

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ül

Ahreb - - + / + - + - / + - - - / -

- - + / + - + + / + - - + / + -

1. Düşmiş dile tâb-ı 'aşk-ı 'âlem-sûzuñ
Dil gülşeni ol tâbla külhan-veş imiş
2. Her kaçre gözimde bir şererdür pür-süz
Gülzâr-ı maḥabbetüñ suñı ateş imiş

30. [Kıṭ'a]

[Tārīḥ-i Kaşr-ı Humâyün]

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + -

1. Ey şabâ varduñ mı kûy-ı yâre sen
Çeşm-i câna kuḥl için gerd isterin
2. Derdi dermân añladum dermânı derd
Şimdi dermân istemem derd isterin

31. [Kıṭ'a]

Fe'ülün Fe'ülün Fe'ülün Fe'ül

Müteḳârib + + - - / + - + - / + + -

1. Egerçi belürdi 'izârında ḥaṭṭ
Velî ḥüsninüñ var yine revnaķı
2. "Leḳad aḥsen Allāhu fî mā mażā
Kezâlik yuḥsin fî mā beḳā"

29: 111b V. Şeyḫülislâm Yahyâ Dīvânı: HK (R. 1), RE (R. 1)

- 1: (1) tâb-ı 'aşk-ı 'âlem-sûzuñ: tâb-ı 'aşk-ı 'âlem-i sūzuñ (HK) ; külhan: külhân (RE) Bu kelime de imlâ hatası var. "külhan" şeklinde yazılmalıdır.
(2) Vezin kusuru var.
(2) tâbla: tâb ile (RE)
- 2: (2) suñı: suyu (HK-RE) ; ateş: âteş (HK-RE)

30: 111b V. Şeyḫülislâm Yahyâ Dīvânı: HK (TK. 24), RE (K. 8)

31: 111b V. Şeyḫülislâm Yahyâ Dīvânı: HK (TK. 19), RE (K. 9)

- 2: (2) Kezâlik yuḥsin: Kezâlike yuḥsinu (HK): Kezâlik yahsunü (RE)

29. Nesre Çeviri

1. Senin cihanı yakan aşkının ateşi gönüle düşmüştür. Gönülün gül bahçesi o sıcaklıkla bir külhanı andırır.
2. Muhabbetin gül bahçesinin suyu bir ateşmiş. Gözümde akan her bir damla yakıcı bir kıvılcımdır.

30. Nesre Çeviri

1. Ey sabâ rüzgarı, eğer sevgilinin mahalline ulaştıysan can gözüne sürmek için oradan toz (toprak) isterim.
2. Senin derdini derman, dermanını dert bildim. Şimdi ise derman değil senin derdini isterim.

31. Nesre Çeviri

1. Her ne kadar sevgilinin yanağında çizgiler meydana çıksa da yine güzelliğinin göz alıcılığı devam etmektedir.
2. " Allah geçmişteki şeyleri güzel eyledi. Aynı şekilde geriye kalanları da güzel yapacak."

32. [Maṭla']

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Vakt-i gülde geşt-i bāğ [u] seyr-i gülzār étmeden
Kaşdı bu kim diñleye bülbüllerüñ feryādını

33. [Kış'a]

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Çıkdı yer yüzine himmetle esās-ı cāmī'
Umaruz kubbeleri 'arş ile hem-ser görile
2. 'Arş kadrini bula niçe 'ibādetler ola
Haşre dek ferşine ihlāş ile yüzler sürile

34. [Kış'a]

Fe'ülün Fe'ülün Fe'ülün Fe'ülün

Müteķārib + + - - / + - + - / + + -

1. Şu dem kim çeke Rüstemāne kemān
Varup gūşesine nāvek-i cān-sitān
2. Éder meşveret kim nişānı ne olsun
'Adūnuñ dil-i saħnı mı yoħsa cān

32: 111b V. Şeyhülislām Yahyā Dīvānı: HK (M. 47), RE (M. 133)

1: (1) étmeden: étmede (HK)

33: 111b V. Şeyhülislām Yahyā Dīvānı: HK (TK. 18), RE (K. 1)

2: (1) niçe: nice (HK-RE)
(2) ihlāş: ihlās (HK)

34: 111b V. Şeyhülislām Yahyā Dīvānı: HK (TK. 23), RE (K. 2)

1: (1) kemān: kemānın (HK-RE)
(2) gūşesine (Vezin kusuru var.): gūşına (HK-RE) ; nāvek-i cān-sitān: nāvek-i cān-sitānı (HK-RE)

2: (1) nişānı ne olsun: nişānım mı olsun (RE)
(2) dil-i saħnı: dil-i saħtı (HK-RE) ; cān: cānı (HK-RE)

32. Nesre Çeviri

1. Gül mevsiminde bağdan geçmek(le) gül bahçesini seyretmekteki amaç bülbüllerin feryadını dinlemektir.

33. Nesre Çeviri

1. Caminin temelleri himmetle yükselmeye başladı. Umarız caminin kubbeleri arş ile beraber görülsün.
2. Arş, kıymetini bulup camide sayısız ibadetler olsun. Kıyamete kadar caminin halılarına samimiyetle yüzler sürülsün.

34. Nesre Çeviri

1. (Sevgili) şimdi Rüstem gibi pehlivanca yay çekse can alıcı ok gönlün köşesine ulaşır.
2. Gönlün köşesine ulaşan ok, düşmanın taş kalbi mi yoksa canı mı hedef olsun diye istişare yapar.

35. [Tāriḥ]

Mefāʿilün Mefāʿilün Mefāʿilün Mefāʿilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Sinān Pāṣā mücāhid fī sebīlīʿllāh o ğāzī kim
Édüpdür bu bülend eyvānı luṭf-ı ḥaḫ ile peydā
2. Anuñ tārīḥini fikr eyler iken yāduma geldi
Taʿālaʿllāh zehī ṭāḫ-i bülend āsumān-āsā

36. [Kıṭʿa]

Mefʿülü Mefāʿilün Feʿülün

Hezec - - + / + - + - / + - -

1. Medḥ eyle cenāb-ı Muṣṭafāyı
Aṣḥābını āl-i Murtaẓāyı
2. Geldüñ çü bu tengnā-yı dehre
Maḥlaṣ édegör ʿAlī Rızāyı

37. [Rubāʿi]

Mefʿülü Mefāʿilü Mefāʿilü Feʿül

Mefʿülü Mefāʿilün Mefāʿilün Fāʿ

Aḫreb - - + / + - - + / + - - + / + -

- - + / + - + - / + - - - / -

1. Ey ḥāme yazup ḫad u fem-i dilberi sen
Ḥaḫkā begenildi eyledüñ ḥüb [u] ḥasen
2. Zinhār ki reftār ile güftārında
Şīrīn ḫarekāt eyle [vü] nāzük depren

35: 111b V. Şeyḫülislām Yaḥyā Dīvānı: HK (TK. 1), RE (T. 2)

- 1: (1) pāṣā: paṣā (HK) ; sebīlīʿllāh: sebīlīʿllāh (HK-RE)
- 2: (2) zehī: zihī (RE)

36: 111b V. Şeyḫülislām Yaḥyā Dīvānı: HK (N. 3), RE (K. 5)

- 1: (1) cenāb-ı Muṣṭafāyı: ḫabīb-i Muṣṭafāyı (HK-RE)
- 2: (2) maḥlaṣ: maḥlaṣ (HK); mahlās (RE) ; ʿAlī kelimesi vezin gereği kısa ünlülü yazılmıştır.

37: 112a V. Şeyḫülislām Yaḥyā Dīvānı: HK (R. 2), RE (R. 37)

- 2: (1) reftār ile: reftārla (HK)
- (2) depren kelimesinde imlâ hatası var. Nazal n (ñ) ile yazılmalıdır.

35. Nesre Çeviri

1. Allah yolunda savaşan Sinan Paşa öyle bir komutandır ki bu yüce köşkü Allah' ın lütfu ile meydana getirmiştir.
2. Onun tarihini düşünürken aklıma şu geldi: Maşallah, bu yapının gökyüzüne değecek kadar yüksek olan kubbesi ne kadar güzel.

36. Nesre Çeviri

1. Peygamber Efendimizi, onun seçkin ailesini ve sahabelerini yücelt.
2. Çünkü sen bu sıkıntılarla dolu dünyaya geldin. Bundan sonra Ali Rıza ismini kendine mahlas et.

37. Nesre Çeviri

1. Ey kalem, sen sevgilinin boyunu ve ağzını yazdığında çok iyi bir şey yaptığın için beğenildi.
2. Yürüyüşün ile konuşmanda hoş gidecek şekilde davran, zarif hareket et, sakın yanlış yapma.

38. [Rubā'î]

Mef' ulü Mefā' ilü Mefā' ilün Fā'

Mef' ulü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ul

Aḥreb - - + / + - - + / + - - - / -

- - + / + - - + / + - - + / + -

1. Çün geçmededür 'ayş [u] şafā hengāmı
'Ākıl geçürür mi ğam ile eyyāmı
2. Sāḳī ki bu dem cām-ı leb-ā-leb şunayor
Añma gelecek ğamı geçen ālāmı

39. [Maṭla']

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Görüp çīn-i cebinin şu gibi aḳdı dil-i şeydā
Letāfet vērđi ḳaşr-ı ḥūsne selsāl-i rūḥ-efzā

40. [Maṭla']

Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün

Recez - - + - / - - + - / - - + - / - - + -

1. Ben kim ḳadeḥ cerrāriyum meyhāneñüzde dā'imā
Bir sāğarda degmez miyüm degmez mi bir sāğar baña

38: 112a V. Şeyḥülislām Yaḥyā Dīvānı: HK (R. 3), RE (R. 2)

1: (2) 'ākıl: 'ākil (HK)

2: (1) şunayor: şuna gör (HK): sunuyor (RE)

39: 112a V. Şeyḥülislām Yaḥyā Dīvānı: HK (M. 1), RE (B. 1)

1: (1) çīn-i cebinin: çīn-i cebīnin (HK-RE)

(2) selsāl-i rūḥ-efzā: selsāl-i rūḥ-efzā (HK)

40: 112a V. Şeyḥülislām Yaḥyā Dīvānı: HK (M. 2), RE (B. 2)

1: (1) meyhāneñüzde: meyhānelerde (HK)

(2) sāğarda (Vezin kusuru var.): sāğara (HK-RE)

38. Nesre Çeviri

1. Yeme içme devirleri geçip gittiğinden akıllı kimse bu devirleri gam ile geçirir mi?
2. Saki bu demde ağzına kadar dolu bir kadeh sunuyor. Başından geçen acıları ve gelecek sıkıntıları aklına getirme.

39. Nesre Çeviri

1. Divane olmuş gönül, senin alnındaki kıvrımları görünce su gibi aktı. Cana can katan (içimi hoş su), güzellik kasrına hoşluk verdi.

40. Nesre Çeviri

1. Ben ki meyhanelerde sürekli kadeh kadeh dilenen birisiyim. Ben bir kadehe değmez miyim, bana bir kadeh düşmez mi?

41. [Maṭlaʿ]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Öpdürürse kef-i destin eger ol mäh-likā
Ağzuñı ʔutmağıçüñdür saña ʿāşık bu vefā

42. [Maṭlaʿ]

Mefʿülü Fāʿilātü Mefāʿilü Fāʿilün

Muzāriʿ - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. Ser-püş-ı ā[b]-gīne ile sāğar-ı şarāb
Bir nev-ʿarūsdur ki yüzi lāle-gün niķāb

43. [Maṭlaʿ]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Seng-i miḥnet saḥn-ı sīnem eylemişken senglāḥ
Naḥl-i ğam yine eliflerden şalupdur niçe şāḥ

44. [Maṭlaʿ]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Naḥl-i āmālūñ ki her bir şāḥını mevā éder
Mürġ-i dil fikr-i sūkün eylerse de bī-cā éder

41: 112a V. Şeyḥülislām Yaḥyā Dīvānı: HK (M. 3), RE (B. 3)

- 1: (1) kef-i destin: keff-i destin (RE)
(2) ʔutmağıçüñdür: ʔutmak içüñdür (HK-RE)

42: 112a V. Şeyḥülislām Yaḥyā Dīvānı: HK (M. 27), RE (B. 9)

- 1: (2) ki yüzi: bürinür (HK-RE)

43: 112a V. Şeyḥülislām Yaḥyā Dīvānı: HK (M. 4), RE (B. 13)

- 1: (1) saḥn-ı sīnem: şaḥn-ı sīnem (HK)
(2) niçe: nice (HK-RE)

44: 112a V. Şeyḥülislām Yaḥyā Dīvānı: HK (M. 4), RE (B. 13)

- 1: (1) mevā: meʿvā (HK-RE)
(2) eylerse de bī-cā éder: eylerse bī-cā éder (HK)

41. Nesre Çeviri

1. Ey âşık, eğer o ay yüzlü sevgili elinin içini öptürürse sevgilinin sana bu vefası ağzını tutman içindir.

42. Nesre Çeviri

1. Şarap kadehi sürahi başlığı ile öyle bir gelin olmuştur ki yüzü lale renkli bir peçe ile örtülmüştür.

43. Nesre Çeviri

1. Mihnet taşları benim gönlümü taşlanan bir yer etmişken gam ağacı göğsüme eliflerden dallar salmaktadır.

44. Nesre Çeviri

1. Senin isteklerle süslü ağacın, her bir dalını sığınacak yer etmiştir. Bu sebeple gönül kuşu sessiz davranırsa yersiz yurtsuz kalır.

45. [Maṭla']

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Karşumuzda ğayr ile meyhānede tūrmaz içer
Yanumuzdan geçse teklif eylesek içmez geçer

46. [Maṭla']

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Ol Őeh-i hūsn ēder sīneye gelmekden 'ār
Anı bilmez kim anuñ cānum içinde yeri var

47. [Maṭla']

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1. Nihāl-i tāze-i gülşen iek ıkaradı meger
Ṭabīb-i cūy iürdi Őarāb-ı nīlūfer

48. [Maṭla']

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

Recez - - + - / - - + - / - - + - / - - + -

1. Bir dem mi var kim beni āzürde -hātır eylemez
Baña sipihrüñ ēdüğin gök başı kāfir eylemez

45: 112a V. Őeyhūlislām Yahyā Dīvānı: HK (M. 5), RE (B. 16)

1: (1) ğayr ile: ğayrıla (RE)

46: 112a V. Őeyhūlislām Yahyā Dīvānı: HK (M. 60), RE (B. 21)

1: (2) kim: ki (HK-RE) ; var kelimesi RE' de yoktur.

47: 112a V. Őeyhūlislām Yahyā Dīvānı: HK (M. 39), RE (B. 15)

48: 112a V. Őeyhūlislām Yahyā Dīvānı: HK (M. 37), RE (B. 38)

1: (1) var: vardur (HK-RE)

(2) kāfir: kāfir (HK-RE)

45. Nesre Çeviri

1. Sevgili meyhanede karşımıza geçip başkalarıyla durmadan şarap içer. Yanımızdan geçse ona şarap içmeyi teklif etsek içmeden yanımızdan geçer.

46. Nesre Çeviri

1. O güzellik padişahı, göğsümüze gelmekden âr eder. Ama (o sevgili) bilmez ki canımın içinde yeri var.

47. Nesre Çeviri

1. Gül bahçesinin taze ağacı çiçek çıkarmış olmalı ki ırmak hekimi ona ömrü uzatan nilüfer şarabı içirdi.

48. Nesre Çeviri

1. Sevgilinin bir anı var mıdır ki benim hatırımı kırmadığı? Bana feleğin ettiğini gök başlı kâfir yapmaz.

49. [Maṭla‘]

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

Müctes_ + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1. Ṭarīk-i ‘aşkdan ol kim çıkar yabāna gider
Murāda  rmek uman r h-ı ‘ şık na gider

50. [Maṭla‘]

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Gel r mihm n-ı ğam c na Şeb-i miĥnet h c m eyler
G  l zemb r-veş i ler ne b l eyler ne m m eyler

51. [Maṭla‘]

Mef‘ul  F ‘il t  Mef ‘il  F ‘il n

Muz ri‘ - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. Fery dum  rdi g klere ey serv- ad yetiş
Korkum budur bu ğam beni alur meded yetiş

49: 112a V. Őeyh lisl m Yahy  D v n : HK (M. 6), RE (B. 18)

1: (2) mur da: mer ma (HK-RE) ; r h-ı ‘ şık na: r h-ı ‘ şık na (HK)

50: 112a V. Őeyh lisl m Yahy  D v n : HK (G. 89), RE (B. 19)

Bu beyit HK’ de 5 beyitlik gazelin matla beyitidir.

Bu mecmuada bulunmayan 2,3,4 ve 5. beyitler Şu Şekildedir:

2. Cih nda rind odur uğratmayup  l m-ı d ny y 
Muv f k y r ile g Őede def‘-i ğum m eyler
3. Ha -ı ruĥs rının  sevd sın  tse dil ba‘id olmaz
Biraz da  ini g rs n  ok zam ndur seyr-i R m eyler
4. Nice c n v rmeyem b y-ı dil- v zine dil-d ru n 
M Őerref eyled k ce bezmi tebŐir-i kud m eyler
5. Ta‘ayy nden hal Ő eyler bu b ğu n hem-demi Yahy 
Hab b-ı s ğar-ı Őahb  gibi maĥv-ı r s m eyler ‘‘

1: (1) Şeb-i miĥnet: Şeb-i firkat (RE)

51: 112a V. Őeyh lisl m Yahy  D v n : HK (M. 8), RE (B. 48)

1: (1) serv- ad: m h-veş (HK)

49. Nesre Çeviri

1. Aşkın yolundan çıkanlar yabana giderler. Murada ermek isteyenler ise aşıkların yoluna giderler.

50. Nesre Çeviri

1. Gam misafiri mihnet gecesi cana gelip hücum eyler. Eşek arısı gibi inler ama ne bal yapar ne (de) mum yapar.

51. Nesre Çeviri

1. Ey servi boylu sevgili yetiş, feryâdım göklere ulaştı. Bu dert beni benden alacak (diye) korkuyorum. Bana yardım et.

52. [Maṭla‘]

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Meded cevr [ü] cefā yile yıķıldı cān u dil
Vilāyet eyler ābād eyler ise ol ŧeh-i ‘ādil

53. [Maṭla‘]

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. ‘ıyd-geh gülzār-ı dehre ānda bir cūy-ı revān
Her güzel dōlāba binmiŧ bir iĉim ŧudur hemān

54. [Maṭla‘]

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Diñle nāy-ı hoş-ŧadāyı añla ‘ālem neydügin
Nāle-i ‘uŧŧākdan fehm eyle ‘ālem neydügin

55. [Maṭla‘]

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Sōzi bu vā‘izüñ maħbūb sevme bāde nūŧ étme
İki ‘ālemden āgāh olmayan nā-dānı gūŧ étme

52: 112a V. ŧeyhülislām Yaħyā Dīvānı: HK (M. 10), RE (B. 59)

- 1: (1) cevr [ü] cefā yile: cevr ü cefā ile (HK-RE) ; cān u dil: mülk-i cān u dil (HK-RE)
- 2: (2) vilāyet: velāyet (RE)

53: 112a V. ŧeyhülislām Yaħyā Dīvānı: HK (M. 18), RE (B. 69)

- 1: (1) ‘ıyd-geh: ‘ıydgeh (HK); ‘ıyd-geh (RE) ; gülzār-ı dehre: gülzār u her reh (HK-RE)
- 2: (2) bir: bi (RE)

54: 112a V. ŧeyhülislām Yaħyā Dīvānı: HK (M. 33), RE (B. 67)

- 2: (2) ‘ālem: ādem (HK-RE)

55: 112b V. ŧeyhülislām Yaħyā Dīvānı: HK (M. 44), RE (B. 88)

- 2: (2) ‘ālemden: ‘ālemde (HK)

52. Nesre Çeviri

1. Yetiş, eziyet ve sıkıntı ile bu gönül ülkesi yıkıldı. O adaletli padişah, bu gönül ülkesini kendi memleketi yapmak istiyorsa bayındır hâle getirmesi lazım. (Ben buna gönülden isteyerek varım.)

53. Nesre Çeviri

1. Bayram yeri gül bahçesidir ve oradaki her yol da bir akarsudur. Bayram yerinde dolaba binmiş her güzel (ise) bir içim sudur.

54. Nesre Çeviri

1. Bu âlemin ne olduğunu, güzel sesler çıkaran ney' i ve aşıkların inlemelerini dinleyerek anla.

55. Nesre Çeviri

1. Vaizin sözü şudur: "Güzel sevme, şarap içme." Sen de bu iki âlemden haberi olmayan cahil kimseyi dinleme.

56. [Maṭla']

Mefā'ilūn Mefā'ilūn Mefā'ilūn Mefā'ilūn

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Kānı o dem ki tutardı elinde lāle piyāle
Bu rūzgārda şanurdu aña kıala piyāle

57. [Maṭla']

Mef'ulū Fā'ilātūn Mef'ulū Fā'ilātūn

Muzāri' - - + / - + - - / - - + / - + - -

1. Āyīne gibi herkes [eyler] saña neẓāre
Hercāyi düşme şāhum olma hezār yāre

58. [Maṭla']

Fā'ilātūn Fā'ilātūn Fā'ilātūn Fā'ilūn

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Kāmeti mevzūnunu bir görme naḥl-i bānla
Göz terāzūdur dilā söyle sözūñ mīzānla

59. [Maṭla']

Mef'ulū Mefā'ilū Mefā'ilū Fe'ulūn

Hezec - - + / + - - + / + - - + / + - -

1. Ol muğ-[be]çenūñ bozulıcaķ bāğ-ı cemāli
Erzān édeler bāde-i la'l-i leb-i āni

56: 112b V. Şeyhülislām Yahyā Dīvānı: HK (M. 30), RE (B. 85)

57: 112b V. Şeyhülislām Yahyā Dīvānı: HK (M. 38), RE (B. 80)

- 1: (1) āyīne: āyine (HK) ; herkes saña neẓāre : herkes eyler saña neẓāre (HK-RE) ;
(2) hercāyi kelimesi vezin gereği kısa ünlülü yazıldı.

58: 112b V. Şeyhülislām Yahyā Dīvānı: HK (M. 28), RE (B. 84)

- 1: (1) kāmeti mevzūnunu: kāmet-i mevzūnunu (HK) ; naḥl-i bānla: naḥl-i bān ile (HK-RE)
(2) mīzānla: mīzān ile (HK-RE)

59: 112b V. Şeyhülislām Yahyā Dīvānı: HK (M. 22), RE (B. 108)

- 1: (1) muğ-[be]çenūñ: muğ-beçenūñ (HK-RE)
(2) édeler: göreler (HK-RE) ; āni: āli (HK); āli (RE)

56. Nesre Çeviri

1. Elinde lale renkli kadehler tutanlar ve bu kadehlerin kendilerine kalacaklarını zannedenler şimdi neredeler?

57. Nesre Çeviri

1. Ey şahım, herkes sana ayna gibi bakıp durduğundan sakın sen de hercai düşüp de bin parça olma.

58. Nesre Çeviri

1. Ey gönül, sevgilinin uzun boyunu ban ağacı ile bir tutma. Göz bir terazidir. Sözünü tartarak söyle.

59. Nesre Çeviri

1. O şarap sunan güzelin yüzünün bağı bozulunca (o güzel) dudağının lal gibi olan badesini bol bol dağıtırlar.

60. [Maṭla']

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Gör ḥabāb-ı bāde-i cem-i [mey-i] gül-fāmda
Bir ruḥām üzre yapılmış kubbedür şan cāmda

61. [Maṭla']

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

Muzāri' - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. Meclisde iltifāta olup maḥzar āyine
İzhār-ı muzmer olup eylemege başlar āyine

62. [Maṭla']

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Nice şabr eylesün bir ḥaste şekker özlese cānı
Leb[üh] şekker-fürüşü söylesek açmazdı dükkānı

60: 112b V. Şeyḥülislām Yaḥyā Dīvānı: HK (M. 31), RE (B. 86)

- 1: (1) ḥabāb-ı bāde-i cem-i gül-fāmda: ḥabāb-ı bādeyi cām-ı mey-i gül-fāmda (HK-RE)
(2) bir ruḥām: pīr-i cām (HK-RE)

61: 112b V. Şeyḥülislām Yaḥyā Dīvānı: HK (M. 26), RE (B. 83)

- 1: (1) olup: olur (HK-RE)
(2) muzmer kelimesinde imlâ hatası var. Dad harfi (z) ile yazılmalıdır : müzmer (HK) ; İzhār-ı muzmer olup eylemege (Vezin kusuru var.) : İzhār-ı muzmer eylemege (HK-RE)

62: 112b V. Şeyḥülislām Yaḥyā Dīvānı: HK (M. 23), RE (B. 109)

- 1: (1) şekker: sükker (HK)
(2) lebin şekker-fürüşü (RE): lebhün sükker-fürüşü (HK) ; açmazdı: açmaz mı (HK-RE)

60. Nesre Çeviri

1. Cem' in gül renkli kadehindeki kabarcıklara bak. Sanki bunlar mermer üzerine yapılmış cam kubbelerdir.

61. Nesre Çeviri

1. Ayna, mecliste iltifata mazhar olursa içindekileri dışarıya yansıtmaya başlar.

62. Nesre Çeviri

1. Hasta olan birinin canı şeker istese buna nasıl sabretsin? Şeker satana söylesek dükkanını açmaz mı?

63. [Nazm]

Mefā`ilün Mefā`ilün Mefā`ilün Mefā`ilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Maḳarr-ı şāh-ı `aşḳuñ olalı dil bī-ḳarār oldı
Süleymān seyr içün taḫtına gūyā kim süvār oldı

64. [Maḫla`]

Mefā`ilün Mefā`ilün Mefā`ilün Mefā`ilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Dēdim unutma parmaḡuña bend ét rişte-i cānı
O şūḫ-ı dil-sitānum ḫolamış parmaḡına anı

65. [Maḫla`]

Fā`ilātün Fā`ilātün Fā`ilātün Fā`ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Gözlerüm cānā remedden bağların şanma beni
Şaḳınur iki gözünden `āşık-ı şeydā seni

63: 112b V. Şeyḫülislām Yahyā Dīvānı: HK (N. 11), RE (K. 18); (2)

RE' nin çalışmasında Kıtalar bölümünde bulunan bu şiirin son beyti mecmuaya alınmamıştır. Beyit şu şekildedir:

**“2. Şu cām-ı zer ki bezm-i meyde gerdān eyledi sāki
Hele ben bildigim bu sāid-i şevka süvār oldu”**

- 1: (1) şāh-ı `aşḳuñ: şah-ı `aşḳuñ (HK)
(2) taḫtına kelimesinde imlâ hatası var. Hırılıtlı h (ḥ) ile yazılmalıdır : taḫtına (HK): tahtına (RE)

64: 112b V. Şeyḫülislām Yahyā Dīvānı: HK (M. 24), RE (B. 107)

- 1: (2) şūḫ-ı dil-sitānum: şūh-ı dil-sitānum (HK-RE) ; ḫolamış: tolamış (HK-RE)

65: 112b V. Şeyḫülislām Yahyā Dīvānı: HK (M. 36), RE (B. 106)

- 1: (1) bağların: bağlarum (HK): bağlarım (RE)

63. Nesre Çeviri

1. Süleyman' ın seyr için tahtına binmesi gibi gönül (de) senin aşkında karar kılınca kararsız oldu.

64. Nesre Çeviri

1. Dedim ki: " Can ipini parmağına bağla, unutma. " O gönül alan şuh güzelim , onu parmağına dolamış bile.

65. Nesre Çeviri

1. Ey sevgili, gözüm ağrıdığı için gözümü bağladığımı zannetme. Bu divane âşık seni iki gözünden bile sakınır.

66. [Maṭlaʿ]

Mefʿulū Fāʿilātūn Mefʿulū Fāʿilātūn

Muzāriʿ - - + / - + - - / - - + / - + - -

1. Çek sofr-a-i sehāyı yārāna gēce gündüz
Aḥbābla duḥān iç olma şaḳın tütünsüz

67. [Maṭlaʿ]

Fāʿilātūn Fāʿilātūn Fāʿilātūn Fāʿilūn

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Dūd-ı ahı göklere çıkdı reʿāyānuñ bugün
Siz şafālarda duḥān içmekde ʿālem gök tütün

68. [Maṭlaʿ]

Fāʿilātūn Fāʿilātūn Fāʿilātūn Fāʿilūn

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Olmasa n'ola duḥānsız dā'imā ol dil-sitān
Şem'-i meclisdür o meh-rū şem' olmaz bī-duḥān

69. [Maṭlaʿ]

Mefāʿilūn Mefāʿilūn Mefāʿilūn Mefāʿilūn

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Duḥān içüp o şehle dēmenüz kim rāygāndur bu
Vērūñ bī-çāreler cān naḳdini resm-i duḥāndur bu

66: 112b V. Şeyḫülislām Yaḥyā Dīvānı: HK (M. 7), RE (B. 35)

- 1: (1) sofr-a-i sehāyı: sufre-i sehāyı (RE)
(2) tütünsüz: dütünsüz (RE)

67: 112b V. Şeyḫülislām Yaḥyā Dīvānı: HK (M. 16), RE (B. 67)

- 1: (1) dūd-ı ahı: dūd-ı āhı (HK-RE) ; çıkdı: irdi (HK)
(2) gök: kül (RE)

68: 112b V. Şeyḫülislām Yaḥyā Dīvānı: HK (M. 17), RE (B. 71)

- 1: (2) olmaz bī-duḥān: olmaz mı duḥān (HK-RE)

69: 112b V. Şeyḫülislām Yaḥyā Dīvānı: HK (M. 19), RE (B. 79)

66. Nesre Çeviri

1. Cömertlik sofrasından dostlara gece gündüz ziyafet ver. Ahbaplarla tütün iç. Sakın kendini tütünsüz bırakma.

67. Nesre Çeviri

1. Bugün halkın âhlarının dumanı göklere ulaştı. Siz zevk ve sefa içinde tütün içiyorken gökler mavi dumanla doldu.

68. Nesre Çeviri

1. O gönül alan sevgilinin sürekli dumanlı olmasına şaşılmaz. O ay yüzlü sevgili bu meclisin mumudur. Mum ise dumansız olmaz.

69. Nesre Çeviri

1. Sevgili ile tütün içmeyi bedava zannetmeyin. Onunla tütün içmenin bedeli canı vermektir.

70. [Maṭlaʿ]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Ben duḥān içmem dèyü meclisde şād olmam hele
İşret olsun mı bu kim fiʿl-hāl burnuñdan gele

71. [Müfred]

Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

Müctes + - + - / + + - - / + + - - / + + -

1. Dirîğ sofrā-i niʿmet çekildi dünyādan
Duḥān ile geçinür bir alay tütünsüzler

72. [Maṭlaʿ]

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Gel duḥān içmege meyl étme beni aşlar iseñ
Hele endāze ile eger eyler iseñ

73. [Maṭlaʿ]

Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

Müctes + - + - / + + - - / + + - - / + + -

1. Oturmayam dèr iseñ ğuşşalarla ğamlarla
Kim ihtilāṭ edegör ihtilāṭi kemlerle

70: 112b V. Şeyḫülislām Yaḥyā Dīvānı: HK (M. 20), RE (B. 80)

- 1: (1) içmem: içdim (HK-RE)

71: 112b V. Şeyḫülislām Yaḥyā Dīvānı: HK (M. 51), RE (B. 132)

- 1: (1) sofrā-i niʿmet: sufre-i niʿmet (RE)
(2) tütünsüzler: dütünsüzler (HK-RE)

72: 112b V. Şeyḫülislām Yaḥyā Dīvānı: HK (M. 62), RE (B. 52)

- 1: (1) içmege: içmegi (HK) ; meyl itme: terk eyle (HK) ; beni aşlar iseñ: eger ister iseñ (HK):
beni eslersen (RE)
(2) eger eyler iseñ: eyle illā eyler isen (HK): eyle eger eylersen (RE)

73: 112b V. Şeyḫülislām Yaḥyā Dīvānı: HK (M. 21), RE (B. 87)

- 1: (1) oturmayam: oturmayın (RE)
(2) kim: kem (HK-RE): edegör: edegör olagör (HK-RE)

70. Nesre Çeviri

1. Ben meclisde özellikle tütün içmem diye sevinçli olmam. Yani, burnumuzdan gelene kadar mı içelim?

71. Nesre Çeviri

1. (Ne) Yazık (ki) nimet sofrası dünyadan çekildiğinden beri tütün bulamayanlar dumanla idare etmeye çalışırlar.

72. Nesre Çeviri

1. Beni dinlersen eğer gel tütün içmeye istekli olma. Tütün içme işini bir ölçüp tart bakalım.

73. Nesre Çeviri

1. Eğer gam ve kederlilerle olmayayım diyorsan değersizlerle birlikte ol.

[GELİBOLULU MUŞTAFÂ 'ÂLİ DİVÂNİ]

1. [Gazel]

Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Cân zekân cāhına dil turre-i tarrāra fedā
Derd-mendūñ biri zindāna biri dāra fedā
2. H̄oten [ā]hūları kurbān iki nergislerūñe
Sidre tāvus[ı] nihālūñdeki reftāra fedā
3. Yāreler h̄ançerūñe h̄āl-i dil ile dērler
K̄anumuz saña vü biz tīg-ı dil-āzāra fedā
4. Demidür gel beni şad-pāre kıl ey tīg-ı kazā
Eyle her pāremi bir yāresi çok yāra fedā
5. Baş tōküp vechūñi her kaçrede peydā eyle
'Āliyā ol niçe yüzden o sitem-kāra fedā

1: 113a V. Gelibolulu Muştafâ 'Âlî Dîvânı: İHA (G. 4)

Bu gazel KA' nın çalışmasında yoktur.

Bu gazeldeki fedā kelimesi İHA ve KA' da fidā şeklinde yazılmıştır.

- 1: (1) cāhına: çāhına (İHA)
- 2: (1) ahūları: āhūları (İHA)
(2) sidre tāvus (Vezin kusuru var.): sidre tāvūsı (İHA)
- 3: (1) h̄ançerūñe: h̄ançerūñe (İHA)
- 4: (1) yāresi: pāresi (İHA)
- 5: (1) baş tōküp: yaş dōküp (İHA) ; eyle: eyler (İHA)
(2) niçe: nice (İHA)

1. Nesre Çeviri

1. Bu can senin çene çukuruna, gönül ise insanın aklını başından alan saçına fedâ olsun. Dertlilerinden birisi zindana birisi darağacına feda olsun.
2. (Ey Sevgili) Hoten ahuları senin iki gözüne kurban olsun. Tâvus-ı sidre senin uzun boyunun yürüyüşüne feda olsun.
3. Yaralar, hançerine gönül diliyle (şunu) söylerler: “ Kanımız sana feda olsun. Gönül inciten kılıca (da) biz feda olalım.”
4. Ey kaza kılıcı, tam zamanıdır, gel beni yüz parçaya ayır. Her parçamı seveni çok olan sevgiliye feda eyle.
5. Ey Ali, sürekli ağlayarak her damlada yüzünü görünür kıl. O her sebeple sitem eden sevgiliye bu yüzü feda eyle.

2. [Gazel]

Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. 'Āyn 'Ālī ol iki nergis-i cādūña fedā
Yā zülāl-i lebūñe yā ruḥ-ı nīkūña fedā
2. Elifī serv gibi bāğ-ı maḥabbetde bugün
Ḳadd mevzūnuñ ile ol iki bāzūña fedā
3. Lāmı erbāb-ı ğamuñ ḳadd-i dü-tāsı mānend
Zülf-i mergūbuñ ile kākül-i ḥōş-būña fedā
4. Yāsı bir laḫza kemānuñ gibi bīcīde olup
Ġamzeñ oḳları ile ol iki ebrūña fedā
5. Merdüm-i dīde gibi bāḳı ḳalan noḳtaları
Ol iki ḳaşuñuñ altındağı hindūña fedā

2: 113a V. Gelibolulu Muştafā 'Ālī Dīvānı: İHA (G. 5), KA(G. 20)

Bu gazelin makta beyitinde mahlas yoktur. Mahlas, matla beyitinde kullanılmıştır.

Bu gazeldeki fedā kelimesi İHA ve KA' da fidā şeklinde yazılmıştır.

Bu gazel bir "Muvaşşah Gazel" örneğidir.

- 1: (2) ruḥ-ı nīkūña: ruḥ-ı mey-gūña (KA)
- 2: (1) serv. servi (KA) ; bāğ-ı maḥabbetde: bāğ-ı muḥabbetde (KA)
(2) ḳadd mevzūnuñ: ḳadd-i mevzūnuñ (İHA): ḳaddi mevzūnuñ (KA)
- 4: (1) bir: her (İHA-KA) ; bīcīde: pīçīde (İHA-KA)
(2) ebrūña: hindūña (İHA)
- 5: (1) bāḳı kelimesi vezin gereği kısa ünlülü yazıldı.: bāḳī (İHA): bākī (KA) ; ḳalan: kılan (İHA)
(2) ol iki ḳaşuñuñ: ol iki yā ḳaşuñ (İHA-KA)

2. Nesre Çeviri

1. Ali' nin iki gözü o gözleri büyüleyen sevgilinin gözüne feda (olsun). Biri tatlı dudağı için biri şarap renginde olan yanağı için.
2. Bugün muhabbet bağında elif gibi uzun servi, (senin) mütenasip boyun ile o iki koluna feda (olsun).
3. Gamlı kişilerin iki kat olmuş boyu sevgilinin saçları gibidir. Senin rağbet gören saçın ile hoş kokulu perçemine bu boy feda (olsun).
4. Aşığın boyu bir an senin kaşların gibi kıvrımlı olup gamzenin okları ile o iki kaşına feda (olsun).
5. Gözbebeği gibi baki kalan noktaları o iki kaşının altındaki benlerine feda (olsun).

3. [Gazel]

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Tek ü tenhâ gele mi bir géce ol mâh baña
‘Acebâ göstere mi ol günü Allâh baña
2. Bende ümmîd-i vefâ sende hayâlât-ı vişâl
Ey göñül böyle olur gâh saña gâh baña
3. Dûd-ı âhumla bilürmiş o perî sūzişümi
Tâ ölince eger âh étmez isem âh baña
4. Reşkten ölse ‘adûlar yalıñuz kıalsam ben
İltifât eylese bir kerrecik ol mâh baña
5. Yūsufumuz tütalum mâlik-i câh oldı göñül
‘Âliyâ ‘aynı ile câh olur ol câh baña

3: 113a V. Gelibolulu Muşafâ ‘Âlî Dîvânı: İHA (G. 45), KA(G. 15)

- 2: (1) hayâlât-ı vişâl: hayâlât-ı visâl (KA)
(2) böyle: bile (KA)
- 4: (1) yalıñuz: yaluñuz (İHA)
(2) mâh: şâh (İHA-KA)
- 5: (1) yūsufumuz: yūsufumuz (İHA); yūsuf imiş (KA) ; mâlik-i câh: mâlik-i cân (İHA-KA)
(2) ‘aynı: aynî (İHA) ; câh olur: cân olan (İHA); cân ola (KA)

3. Nesre Çeviri

1. O ay yüzlü sevgili, bana bir gece yalnız bir şekilde gelir mi, acaba Allah bana o günü gösterir mi?
2. Ey Gönül, bende vefanın ümidi sende (ise) kavuşma hayalleri var. Bazen sana bazen (de) bana olur.
3. O peri (yüzlü sevgili) içimin yandığını ahımın dumanıyla bilirmiş. Eğer ölünceye kadar ah etmezsem bana yazıklar olsun.
4. O ay (yüzlü sevgili) bana bir sefer güler yüz gösterse (de) rakipler hasetlerinden ölse, ben (de) sevgiliyle yalnız kalsam.
5. Ey Ali, diyelim bugün gönül Yusuf umuz kuyuya düştü. Sevgilinin bir nazarı ile o kuyu bize yüce bir makam olur.

4. [Gazel]

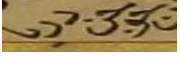
Mefā 'īlūn Mefā 'īlūn Mefā 'īlūn Mefā 'īlūn

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Göñül şeh-bāz kıldı zīr-i bālin kāf-ı istignā
Çıkarsa beyzadan başını gam yok niçe gavgā
2. Yine gözyaşı tūfānına nisbet zerrece yokdur
Ne yüzden 'arza kılsa Nūḥa kendin cūşış-i deryā
3. Lebūnden cān umanlar cān vērūr ger Hızr u 'İsādur
Be hey zālīm be hey kāfir nedür bu şavr-ı nev-peydā
4. 'İzāruñ şevkine cān terkin ursam olsa lāyıkdır
Ġubārum zerre zerre pertev-i mihr-i cihān-ārā
5. Şer[ār]-ı ah-ı 'Ālī zer-nişān olmış feleklerde
Çeküp aḥkām-ı şāh-ı 'aşka rīk-alūd bir tuğrā

4: 113a V. Gelibolulu Muşţafā 'Ālī Dīvānı: İHA (G. 26), KA(G. 18)

- 1: (1) şeh-bāz: şeh-bāzı (İHA-KA) ; zīr-i bālin: zīr-i bālin (KA)
(2) beyzadan kelimesi vezni gereği kısa yazıldı.: beyzādan (KA) ; niçe gavgā: niçe biñ 'ankā (İHA): niçe biñ gavgā (KA)
- 2: (1) zerrece: katrece (İHA-KA)
(2) : cūşış-i deryā (İHA-KA)
- 3: (1) Hızr kelimesinde imlâ hatası var: Hızr (İHA-KA)
- 4: (2) zerre zerre: zerre zerre (KA)
- 5: (1) şer[ār]-ı ah-ı 'Ālī: şerār-ı āh-ı 'Ālī (İHA-KA)
(2) aḥkām-ı şāh-ı 'aşka: aḥkām-ı şāh-ı 'işka (İHA) ; rīk-alūd: rīk-ālūde (İHA): rīk-ālūde(KA)

4. Nesre Çeviri

1. Gönül kuşu, istiğna dağını kanatları altına aldığı için ne kadar kavga çıkarsa çıksın bundan sonra dert değildir.
2. Coşkun deniz kendini Nuh' a nasıl arz ederse etsin yine (de) âşığın gözyaşının tufanına bir zerre ulaşamaz.
3. Ey zalim, Ey kâfir, nedir bu yeni yeni tavırların? Senin Hızır ve İsa' ya benzeyen dudağından can umanlar ona canlarını verirler.
4. Ben senin yanaklarına ulaşmak için canımı feda etsem layıktır. Tozun (ise) zerre zerre cihanı süsleyen güneşin ışıklarına doğru gitse layıktır.
5. Ali' nin ahının kıvılcımları aşk padişahına bir tuğra çekmiş ve bu sebeple felekler de altınla süslenmiştir.

5. [Gazel]

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Bir cevāb alabileydüm dehenüñden cānā
Dil-i bīmārumı ol sâ'at éderdüm ihyā
2. Doğru söyle kad-i mevzūnuñ için sultānum
Kucabilmem mi senüñ mūy-miyānuñ 'acebā
3. Keşf-i rāz eyler isem zerre kadar ağıyāra
Dehenüñ gibi vücūdum 'adem étsün Mevlā
4. Saña yerden göge dek minnet [ü] ibrām éderin
Āhumı yaşımı gör rahm kıl ey māh baña
5. 'Ahd kılduñdı vefā étmege 'Ālī kuluña
Ey cefā-pişe dahı étme misin 'ahde vefā

5: 113b V. Gelibolulu Muşafā 'Ālī Dīvānı: İHA (G. 22), KA(G. 22)
Bu gazelin 3 ve 4. beyitleri KA' nın çalışmasında yer değiştirmiştir.

- 1: (2) éderdüm: iderdüñ (KA)
- 2: (1) doğru: toğri (İH)
(2) kucabilmem mi: kuca bilem mi (KA)
- 3: (1) ağıyāra: nādāna (KA)
- 5: (2) étme misin kelimesinde imlā hatası var. Nazal n (ñ) ile yazılmalıdır.: itmez misüñ (KA)

5. Nesre Çeviri

1. Ey sevgili, (eğer) ağzından bir cevap alabilmeyi başarsaydım o vakit bu hasta gönlümü ihya ederdim.
2. Ey sultanım, o uzun boyunun hakkı için bana doğru söyle. Senin o ince belini sarabilir miyim acaba?
3. Eğer sırları zerre kadar başkalarına karşı açığa vurursam Mevla, senin ağzın gibi benim bedenimi (de) yok etsin.
4. Ey ay (yüzlü sevgili); feryadımı duy, gözyaşlarımı gör, bana merhamet et. Sana yerden göğe kadar hep minnet duyarım.
5. Ey cefalar çektiren, Ali kuluna vefa göstermeye yemin etmiştin. Ahdine vefa göstermeyecek misin?

6. [Gazel]

Mefā 'lūn Mefā 'lūn Mefā 'lūn Mefā 'lūn

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Ne göñlüm 'āleminde petev-i mihr [ü] vefā peydā
Ne ol meh-peykerüñ cevır [ü] cefāsı ola nā-peydā
2. Çekenler cān gözine kuḥl-i sübhāne'l-lezī esrā
Ne hūrşīdi görürler kim ne eylerler 'işā peydā
3. Benümçün ğuşsa çekmeñ seng-i ḥār ola bālīnüm
Nişān-ı üstüh'ānum bāña eyler būriyā peydā
4. Dem-i hicrānı vuşlat 'āleminde yeg gören dilde
Gehī resm-i 'añā zāhir gehī şekl-i ğinā peydā
5. Cenān-ı māder-i dehrüñ cenīn-i bī-nişānına
Ciger ḥūn-ābesinden olmaz özge bir ğidā peydā
6. Egerçi zerre-veş nā-çiz [ü] nā-peydā isem dehrüñ
Velī āyīnem içre oldı 'ālem 'Āliyā peydā

6: 113b V. Gelibolulu Muşafā 'Ālī Dīvānı: İHA (G. 6), KA(G. 17); (7)
Bu gazelin İHA ve KA' daki 3. beyti bu mecmuada yoktur. Şu şekildedir:

“ 3. Demeñ kim Hazret-i Nūḥ olmadı tūfāndan ğark-āb
Baña şor oldı her 'uzvında yüz biñ mā-cerā peydā”

- 1: (2) ola: oldı (İHA-KA)
- 2: (1) kuḥl-i sübhāne'l-lezī esrā: kuḥl-i sübhānellezī esrā (İH): kuḥl-i sübhāne'l-lezī esrā (KA)
(2) hūrşīdi: hūrşīdi (İHA-KA); kim: kem (İHA); 'işā: 'aşā (İHA)
- 3: (1) çekmeñ: çekmeñ (KA); seng-i ḥār ola: seng-i ḥāra olsa (İHA): seng ü ḥāra olsa (KA)
- 4: (1) 'āleminde: 'āleminde (İHA-KA); dilde: dilden (İHA-KA)
(2) resm-i 'añā: resm-i 'ana (KA); zāhir: zāhir (KA); şekl-i ğinā: şekl-i 'ana (KA)
- 5: (1) cenīn-i bī-nişānına: cebīn-i bī-nişānına (KA)
(2) olmaz özge: özge olmaz (KA); ğidā: ğida (KA)
- 6: (1) nā-çiz [ü] nā-peydā isem: nā-çiz ü nā-peydāsıyam (İHA)

6. Nesre Çeviri

1. Ne gönlüm âleminde sevgi ışığının vefası görünür ne (de) o ay yüzlü sevgilinin eziyeti ve sıkıntısı ortadan kalkar.
2. Kalp gözüne "sübhânellezi esrâ" sürmesini çekenler ne güneşi görürler ne (de) akşamı bilirler.
3. Benim için sıkıntı çekmeyin. Yastığım mermer taşı olup kemiklerimin izi bana hasır izi olur.
4. Ayrılık vaktini kavuşma âlemine daha üstün gören gönülde bazen güçlük bazen (de) memnunluk ortaya çıkar.
5. Zaman denen annenın kalbinin, izi olmayan cenini için kanlı ciğer suyundan başka hiçbir gıda yoktur.
6. Ey Ali, her ne kadar ben zerre gibi değersiz, küçücük bir şey olsam da gönül aynamın içerisinde bütün bir âlem görünür.

7. [Gazel]

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Gül 'arūsına düğün eyledi dāmād-ı şabā
'Andelībān-ı çemen okuyıcı oldu aña
2. Pür olup bŷy-ı vefāyile meşām-ı bŷlbŷl
Ġonçeler buldı emārāt-ı bahār ile bahā
3. Bu ne demdür n'ola çāk olsa girībān-ı 'uķŷl
Çerħ giryān ola gŷlzāra ěre neşv [ŷ] nemā
4. Gül 'arŷsı yine bŷlbŷlleri dellāl ětmiş
'Arż ěder ħalka cihāzını ki kendŷy ala
5. Kef-zenān çāk-i girībān gezelŷm ey 'Ālī
Bāġa gelsŷn ědelŷm cŷmle dil ehline şalā

7: 113b V. Gelibolulu Muşafā 'Ālī Dīvānı: İHA (G. 1)
Bu gazel KA' nın çalışmasında yoktur.

- 1: (2) oldu: çıķdı (İHA)
- 2: (1) bŷy-ı vefāyile: bŷy-ı vefā ile(İHA)
- 4: (2) cihāzını ki kendŷy ala: cihāzını çıġardup kālā (İHA)

7. Nesre Çeviri

1. Damat olan saba rüzgarı gül gelinine düğün yaptı. Bahçenin bülbülleri (ise) bu düğün için okuyucu oldu.
2. Bülbülün burnu vefanın kokusu ile doldu. Goncalar (da) baharın işaretleriyle değer buldu.
3. Bu öyle bir zamandır ki aklın yakası paramparça olsa normaldir. Gökyüzü ağlasın, gözyaşları gül bahçesine erişsin ve orası hayat bulsun.
4. Gül gelini yine bülbülleri tellal etmiştir. Kendisini almaları için (de) halka çeyizini çıkarmıştır.
5. Ey Ali, bütün gönül sahiplerini bağa gelmeleri için davet edelim. El vurarak yaka bağır açık bir şekilde gezelim.

8. [Gazel]

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Vêrdi rez duḡteri sākīye erbāb-ı şafā
Mutribān okuyıcı çıkdı anuñçün gūyā
2. Mevc urur bād-ı bahār ile çemen deryāsı
Ehl-i diller nice meyl eylesesün cūy-āsā
3. Nergisūñ meş'alesin yine fūrūzān étđi
Geldi 'arz eyledi kibrītinı hūrşīd-i semā
4. Tıtdı meydān-ı çemen-zārı yine her lāle
Gösterüp halka tehī cām ile reng-i şahbā
5. Bülbülün şıklıgını dıñdürelüm gülşende
'Āliyā ehl-i hevāyuz mey gerek şīt [ü] şadā

8: 113b V. Gelibolulu Muşafā 'Ālī Dīvānı: İHA (G. 14)
Bu gazel KA' nın çalışmasında yoktur.

- 2: (2) nice: niçe (İHA)
- 3: (2) hūrşīd-i semā: hurşīd-i semā (İHA)
- 5: (2) mey gerek: idelüm (İHA)

8. Nesre Çeviri

1. Sefa ehli kişiler sakiye üzümün kızını verdi. Mutripler güya onun için okuyucu oldu.
2. Çimen denizi bahar rüzgarı ile dalgalanırken gönül ehli kimseler ırmaklar gibi nasıl oraya akmasın?
3. Güneş, kibritini arz eyleyerek nergisin meşalesini parlattı.
4. Her lale, boş kadeh ile halka şarabın rengini gösterip yine çimenlikte her yanı ele geçirdi.
5. Ey Ali, biz heva ehliyiz. Gülbahçesinde bülbülün sesini kesmek için bize bade ve seda gerekir.

9. [Gazel]

Mefā 'ilūn Mefā 'ilūn Mefā 'ilūn Mefā 'ilūn

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Göñül mecmū 'asında münakkaş dīvān-ı lā-yefnā
Ne şūretde baķarsam resm olur dūnyā vū mā-fihā
2. Vücūdum 'ālem-i zāhirde ma'dūm eyledüm gerçi
Velī mevcūd imiş bātında sırr-ı 'allemē'l-esmā'
3. Güm olmaz nūr-ı vaħdet tutsa dehri nūr-i zulmānī
Gözümnden dūr olur mı sırr-ı sübhāne'l-lezī esrā
4. Maħabbet hirmeninde hūşe-çīn andım daħı gerdān
Egerçi oldu her tāg-ı siyāhum ħabbetü's-sevdā
5. Şikāf-ı sīneden her dāg-ı hūnīnüm hüveydādur
Açılmasun sipihrūñ lālesi lāzım degül ifşā
6. Érişdüñse vişāl-i yāra bildüñ zehr-i hicrānı
Çekil bezm-i fenādan cāna érsün lezzet-i 'uķbā
7. Vücūdūñ birliğin işbāt éderken 'Āliyā 'aşķuñ
Neden kim cānuñı rencīde ķılımış niçe biñ ğavġā

9: 114a V. Gelibolulu Muşţafā 'Ālī Dīvānı: İHA (G. 28), KA(G. 16)

- 1: (1) münakkaş: muntakış (İHA-KA)
(2) şūretde: şūretten(İHA): şūretdür (KA)
- 2: (1) ma'dūm: mā'dūm (KA)
(2) bātında: batında (KA) ; 'allemē'l-esmā': 'alemü'l-esma (KA)
- 3: (1) tutsa: tutsa (KA) ; nūr-i zulmānī: leyl-i zulmānī (İHA-KA)
(2) sırr-ı sübhāne'l-lezī esrā: kuħl-i sübhānellezī esrā (İHA): kuħl-i sübhāne'l-lezī esrā (KA)
- 4: (1) hirmeninde: hirmeninden (İHA-KA) ; andım: itmēm (İHA-KA) ; gerdān: gendüm (İHA): kendüm (KA)
(2) tāg-ı siyāhum: dāg-ı siyāhum (İHA-KA)
- 5: (1) dāg-ı hūnīnüm: dāg-ı derūnum (KA)
- 6: (1) bildüñ: bildür (İHA)
(2) érsün lezzet-i 'uķbā : irsüñ lezzet-i 'uķbā (KA)
- 7: (1) 'aşķuñ: 'işķuñ (İHA-KA)
(2) ğavġā: gavġā (KA)

9. Nesre Çeviri

1. Gönül mecmuasında ne suretle bakarsak bakalım dünya ve içindekilerin resmolduğu, yok olmayan, nakışlı bir divan vardır.
2. Ben varlığımı görünenler âleminde yok ettim. Ama "allemel-esmâ" nın sırrı görünmeyende var imiş.
3. Kesret âlemi dünyayı ele geçirse dahi vahdet âlemi yok olmaz. Hiç gözümden "sübhânellezi esrâ" nın sırrı yok olur mu?
4. Gerçi simsiyah olan her yaram sevdadan kapkara olsa bile ben muhabbet harmanında kendimi tane toplayıcısı yaparım.
5. Benim parçalanmış gönlümden çıkan her kanlı yaralarım apaçık ortadadır. Feleğin lalesinin açılmasının, sırrı ortaya dökmesinin gereği yoktur.
6. Sevgiliye kavuşmaya yaklaştın ise ayrılığın zehrini bildin. Yokluk meclisinden ayrıl da bu can ukba lezzetine ulaşsın.
7. Ey Ali, senin aşkın varlığın birliğini ispat ederken pek çok kavganın seni rencide etmesinin sebebi nedir?

10. [Gazel]

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Gördi ol muğ-[be]ççe mâyildür Kalaṭadan yaña
Çeşm-i giryān iki revzen açdı deryādan yaña
2. Pāy-māl étđi dil-i 'uşşākı hicrānuñ ğamı
Pādişāhum bir nazār kılsañ re'āyādan yaña
3. Kim baqardı aña rūy-i yāra mazhar düşmese
Söyleme ey tūṭi-i mirāt muşaffādan yaña
4. Her ğırār-ı 'aşka cem' olsun dēyü murġān-ı kâf
Bād-ı āhum ğitdi bir şeh-berle 'ankādan yaña
5. Tuş ola dēyü sitāre çeşm-i 'ālem-bīnūme
Hergiz ol meh bakmadı 'ıkd-ı süreyyādan yaña
6. Nāzeninüm baña hiçbir ğün kenār étdürmedi
Tā ölince bakmazam bir daġı deryādan yaña
7. Her ne deñlü āh [u] zār eylerse 'āşık ğam degül
'Āliyā nālem gibi olmaya ğavġādan yaña

10: 114a V. Gelibolulu Muşafā 'Ālī Dīvānı: İHA (G. 58)
Bu gazel KA' nın çalışmasında yoktur.

- 1: (1) mâyildür: mā'ildür (İHA) ; kalaṭadan: ğalaṭadan (İHA)
- 3: (2) tūṭi-i mirāt muşaffādan (tūṭi kelimesi vezin gereġi kısa ünlülü yazıldı.): tūṭi mir'āt-ı muşaffādan (İHA)
- 4: (1) her ğırār-ı 'aşka: mürġzār-ı 'işka (İHA)
(2) şeh-berle: şeh-perle (İHA)
- 5: (1) sitāre: sitārem (İHA)
- 7: (1) eylerse 'āşık ğam degül: eylerse yollarda ceres (İHA)

10. Nesre Çeviri

1. O meyhaneci çırağının Galata tarafına gittiğini görünce ağlayan gözler denize doğru iki pencere açtı.
2. Ey padişahım, reayaya doğru bir baksan ne olur? Senin ayrılığının gamı aşıkların gönüllerini perişan etti.
3. Ey tuti, temizlenmiş aynaya doğru söyleme. Sevgilinin yüzü aynaya düşmese o aynaya kim bakardı?
4. Kaf dağının kuşları aşkın torbasında toplansın diye ahımın rüzgarı bir kanatla anka kuşuna doğru uçtu, gitti.
5. Yıldız , benim lemi gözetleyen gözüme tuş olsun diye o sevgili asla lker yıldızına doğru bakmadı.
6. Nazlı sevgilim bir gün olsun beni (yanına almadı) sahile çıkarmadı. Ben de ölünceye kadar bir daha deryaya doğru bakmam.
7. Ey Ali , benim iniltilerim gibi kavgaya sebep olmadıkları müddetçe aşıklar her ne şekilde ağlayıp inlerse bunda sıkıntı yok.

11. [Gazel]

Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

Müctes_ + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1. Bu dāğıyla ola bir şınuk piyāle baña
‘Aceb ne yürek ile öykünür ki lāle baña
2. ‘Ulūfesini vérür ehl-i derde sīm-i sirişk
Gerekse tīg-ı gamuñ olmasun havāle baña
3. Güllāc kāseseidür penbelerle her dāğum
Kānā‘at ehli isem ol yéter nevāle baña
4. Sımāh-ı sem‘ümi gam penbesi pür eyleyli
Şadā-yı perr-i meges gelmez oldı nāle baña
5. Kim oldı reng ciger kıanı ile ey ‘Ālī
‘Aceb ne yürek ile öykünür ki lāle baña

11: 114a V. Gelibolulu Muşafā ‘Ālī Dīvānı: İHA (G. 47)

Bu gazel KA’ nın çalışmasında yoktur.

Bu gazelde redd-i matla özelliği vardır. Matla mısralarından biri gazelin sonunda tekrarlanmıştır.

- 1: (1) dāğıyla: dāğla (İHA) ; kıalağadan: gālağadan (İHA)
- 2: (2) olmasun: olmasa (İHA)
- 3: (2) güllāc: gülāc (İHA)
- 5: (1) kim: güm (İHA) ; reng: rengi (İHA) ; ile: içre (İHA)

11. Nesre Çeviri

1. Lale, bu yarasıyla bana kırık bir kadeh olsun. Acaba lale bana hangi cesaretle öykünür ki?
2. Senin gam kılıcın bana gelmese bile gözyaşı gümüşü dert ehillerine ulufelerini verir.
3. Benim her yaram pembe renklerle dolu bir güllaç kasesidir. Aza kanaat edersem bu nevale bana yeter.
4. Gam pembesi, işiten kulağımı doldurduğundan beri sinek kanadının sesi bana bir inilti olarak gelmez oldu.
5. Ali, ciğer kanı ile renk buldu. Acaba lale bana hangi cesaretle öykünür ki?

12. [Gazel]

Mef'ulü Mefā'ılün Mef'ulü Mefā'ılün

Hezec - - + / + - - - / - - + / + - - -

1. Herkes mey-i 'āşkıyla mestāne midür cānā
Başdan başa bu 'ālem vīrāne midür cānā
2. Her bir şanemüñ baksañ taşvīri derūnumda
Yoksa bu benüm sīnem put-ḥāne midür cānā
3. Aldı şu kadar 'aqlum zencīr-i ser-i zülfüñ
Mecnūn da baña nisbet dīvāne midür cānā
4. Peymāne gibi gerdūn ıanumla dolu her dem
Bilmem bu benüm baırum meyḥāne midür cānā
5. Lezzāt-ı vīşālūñden bi'llāh beyān eyle
'Ālī gibi her 'ālim bī-gāne midür cānā

12: 114a V. Gelibolulu Muşafā 'Ālī Dīvānı: İHA (G. 20), KA (G. 13)

- 1: (1) mey-i 'āşkıyla: mey-i 'ışkuñla (İHA-KA)
- 2: (2) yoksa: yoḥsa (İHA) ; put-ḥāne: büt-ḥāne (İHA-KA)
- 4: (1) peymāne gibi gerdūn ıanumla dolu: peymānesi gerdūnuñ (İHA-KA) ; ıanumla: ıanuñla (KA) ; dolu: ıolar (İHA)
- 5: (1) lezzāt-ı vīşālūñden: lezzāt-ı vīşālūñden (KA)

12. Nesre Çeviri

1. Ey sevgili, herkes aşk şarabıyla mestane midir, bu âlem (de) baştan başa virane midir ?
2. Ey sevgili, bakarsan gönlümde her bir puta benzeyen güzelin resimleri vardır. Yoksa bu benim gönlüm puthane midir?
3. Ey sevgili, senin saçının ucundaki zincir benim aklımı başımdan aldı. Buna nazaran Mecnun hiç divane sayılabilir mi?
4. Şarap kadehi gibi gökyüzü de her dem kanımla doludur. Acaba bu benim bağrım meyhane midir?
5. Ey sevgili, Allah için kavuşmanın zevklerinden bize bahset. Ali gibi her âlim ilgisiz midir?

13. [Ġazel]

Mefā`ilün Mefā`ilün Mefā`ilün Mefā`ilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Şalın çep-rāst zerrīn dügmelerle ey perī-sīmā
Meleksin nūrdan bāl aç da pervāz eyle bī-pervā
2. Delīl-i fitnedür durdukca senūñ ey hilāl-ebrū
Üşüp kuyruklu yılduzlar édüpdür ānı nā-peydā
3. Cözilse dügmeler tā ki görinse arada sīne
Doğar bir şems-i tābān her yaña pertev şalar gūyā
4. Çekerler levh-i sīnem üzre yer yer cedvel-i zerrīn
Vefā vefkīn konar sīneñdeki çep-rāstlar gūyā
5. Dönüpdür necm-i gīsū-dāra her bir satrı ey `Ālī
Bu şī`rüm gör ki taḥsīn éde gökde kevkeb-i tuğrā

13: 114b V. Gelibolulu Muştafā `Ālī Dīvānı: İHA (G. 19), KA (G. 1)

- 1: (1) çep-rāst zerrīn: çeprās-ı zerrīn (KA)
- 2: (1) durdukca: turdukça (İHA-KA) ; senūñ: sīneñ (İHA-KA)
(2) kuyruklu: kuyruklu (İHA-KA) ; édüpdür: ider bedr (İHA): iderler (KA) ; ānı: ayı (İHA): anı (KA)
- 3: (1) cözilse: cözilse (İHA-KA) ; tā ki: nā-geh (İHA-KA) ; arada: aradan (İHA-KA)
(2) doğar: toğar (İHA): olur (KA) ; yaña: géce (İHA-KA)
- 4: (1) levh-i sīnem: levha-i sīm (İHA-KA) ; gūyā: cānā (İHA-KA)
- 5: (2) şī`rüm: şī`ri (İHA) ; gör ki: görse (İHA-KA) ; kevkeb-i tuğrā: kevkeb-i şī`rā (İHA): kevkeb-i şa`rā (KA)

13. Nesre Çeviri

1. Ey peri yüzlü sevgili, altın düğmelerle salınarak yürü. (Sen bir) Meleksin, nurdan kanatlarını korkusuzca aç.
2. Ey hilal kaşlı (sevgili), sînen durdukça fitnenin işaretidir. Kuyruklu yıldızlar toplanıp onu görünmez bir hâle getirmiştir.
3. Düğmeler çözülse de parlayan bir güneş gibi doğan ve her yana ışıklar saçan o sîne bir görünse.
4. Sînemin levhası üzerine altın cetvel çekerler. Güya benim göğsüme senin vefa çizgilerini koyarlar.
5. Ey Ali, onun her bir satırı kuyruklu yıldıza dönmüştür. Şira yıldızı bu şiirimi göklerde görse takdir ederdi.

14. [Kıt'a-i Kebire]

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Hafif + + - - / + - + - / + + -

1. Gel 'Irak-ı 'Arabda dutma maķām
Umma andan şaķın ķarār u beķā
2. Bu cihān bir ĥarābe menzildür
Ķondi göçdi hezār mir-livā
3. Mā'-i cārīdeki ĥabāb gibi
Niçe biñ çetri ķıldı nā-peydā
4. Ĥāk-i Baġdāda zeyn olan şeceri
Naĥl-i ĥūrmā şanur gören ammā
5. Tuġlardur ki ķaldı menzilde
Çekilüp gitdi leşker-i ĥulefā

14: 114b V. Gelibolulu Muşafā 'Ālī Dīvānı: İHA (K. 114)
Bu Kıt'a-i Kebire KA' nın çalışmasında yoktur.

- 1: (1) dutma: tütma (İHA)
- 4: (1) ĥāk-i Baġdāda: ĥāk-i Baġdādı (İHA) ; gūyā: cānā (İHA-KA)

14. Nesre Çeviri

1. Gel Arap Irak' ında makam tutma , ondan sakın kararlılık ve devamlılık bekleme.
2. Bu cihan harabe olmuş bir duraktır. Buradan binlerce mirlivâ geldi, geçti.
3. Binlerce çadırı, akan sudaki köpük gibi ortadan kaldırdı.
4. Bağdat toprağına süs olan ağacı görenler, süslü hurma ağacı zanneder ama
5. Tuğlar ki menzilde kaldı, halifenin askerleri çekilip gitti.

15. [Gazel]

Mef'ulü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

Hezec - - + / + - - + / + - - + / + - -

1. Güftāruña taḳlīd ēdicek bülbül-i gūyā
Bir sille çalup aḡzını ḳana yudı cānā
2. Éller baña ben ḥüsnüñe sen 'aşḳuma ḥayrān
Va'llāhi vü bi'llāhi vü ta'llāhi temāşā
3. Aḡzuñda lebüñ lebde sözüñ sözde 'itābuñ
Andan be ne ra'nā be ne ḡarrā be ne zībā
4. Mecnün gibi bir şaḳları Leylī hevesinden
Ṭaḡlar depesinde gezelim biz tek [ü] tenhā
5. 'Ālī ne güzel vaşfuñ éder ḳand-ı lebüñle
Aḥsent senüñ ḥüsnüñe iḥsānuña cānā

15: 114b V. Gelibolulu Muşţafā 'Ālī Dīvānı: İHA (G. 32), KA (G. 21)

- 1: (1) bülbül-i gūyā: ṭūṭ-i gūyā (İHA)
(2) aḡzını ḳana yudı: ḳana yuduñ aḡzını (İHA): ḳana yudı aḡzını (KA)
- 2: (1) 'aşḳuma: 'işḳuma (İHA-KA)
(2) bi'llāhi vü ta'llāhi: ta'llāhi vü bi'llāhi (KA)
- 3: (2) be ne ḡarrā be ne zībā: be ne zībā be ne ḡarrā (İHA)
- 4: (1) leylī: leylā (İHA)
(2) depesinde: tepesinde (İHA) ; gezelim biz tek [ü] tenhā: gezebilsem diye tenhā (İHA):
gezeyin mi tepe tenhā (KA)
- 5: (2) aḥsent: aḥsente (İHA)

15. Nesre Çeviri

1. Ey sevgili, şakıyan bülbül senin sözlerini taklit etmeye kalkınca sen (de) bir tokat atıp bülbülün ağzını kana buladın.
2. Yemin olsun ki eller bana hayran, ben senin güzelliğine hayranım, sen ise aşkıma hayran bir şekilde seyirciyiz.
3. Ağzında dudağın dudağında sözün sözünde azarlaman ne güzeldir, ne parlaktır, ne harikadır.
4. (Biz de) Mecnun gibi saçları Leylâ' nın hevesinden dağların tepesinde yalnız başımıza gezelim.
5. Ey sevgili, Ali senin vasfını senin dudağının şekeriyle ne güzel vasfeder. Senin ihsanına, güzelliğine aferinler olsun.

16. [Gazel]

Mefā 'ilün Mefā 'ilün Mefā 'ilün Mefā 'ilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Olurken cām ile bir rind-i dürd-aşām leb-ber-leb
Olur baħr ile gūyā çerħ-i mīnā-fām leb-ber-leb
2. Kucup gehvāreñi cānlar yederdi tıfl iken cānā
Senüñle tā olinca dāye-i nā-kām leb-ber-leb
3. Senüñ la 'lūñle çeşmüñ ārzūsında benüm cānum
Olupdur lā-cerem her büste vü bādām bir leb-ber-leb
4. Nice kām ağladı ħālī nedür bilsem şurāħīnūñ
Olinca meclis içre tā anuñla cām leb-ber-leb
5. El öpmek bilmezüz biz Rüm abdāliyuz şāhum
Senüñle oluruz érürse ger bayrām leb-ber-leb
6. Duħān-ı āhla 'Ālī 'acāyib kāse-bāz olmuş
Éder nüh kāsesin çerhūñ ħurup nāb-kām leb-ber-leb

16: 114b V. Gelibolulu Muşafā 'Ālī Dīvānı: İHA (G. 83)

Bu gazel KA' nın çalışmasında yoktur.

Bu gazelin 5 ve 6. beyitleri İHA' nın çalışmasında yer değiştirmiştir.

- 1: (1) rind-i dürd-aşām: rind-i dürd-aşām (İHA)
- 3: (1) ārzūsında: ārzūsından(İHA) ; cānum: rūhum (İHA)
(2) büste vü bādām: piste vü bādām (İHA) ; bir kelimesi vezni bozmaktadır. Bu kelime İHA' nın çalışmasında yoktur.
- 4: (1) nice: niçe (İHA)
- 5: (1) rüm: rümili (İHA)
- 6: (1) duħān-ı āhla: duħān-ı āh ile (İHA) ; 'acāyib: 'acā'ib (İHA)
(2) nāb-kām: hengām (İHA)

16. Nesre Çeviri

1. Şarap içen bir rind kadeh ile dudak dudağa olduğunda sanki deniz ile gök mavisini dudak dudağa olur.
2. Ey sevgili, mutsuz bakıcı küçüklüğünde seninle dudak dudağa olduğunda senin beşiğini kucaklayıp götürdüğü zaman canları peşi sıra sürüklerdi.
3. Senin dudaklarınla gözlerinin arzusu olan benim canım, şüphesiz hep dudak dudağa olan badem ile fıstık gibidir.
4. Şarap şişesi kadehle mecliste buluşunca uzun süre kan ağladı. Bu hâlin ne olduğunu bir bilsem?
5. Şahım, biz Rum abdalıyız, el öpmek nedir bilmeyiz. Eğer bayram gelirse seninle dudak dudağa oluruz.
6. Ali, ah dumanıyla şaşılacak derecede kaselerle oynayan biri olmuş. Göğün dokuz kasesini kurup dudak dudağa arzular.

17. [Ġazel]

Mef'ulü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

Muzāri' - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. Her laḥza kim fenāya varur günbed-i ḥabāb
Ma'mūr olur o demde niçe menzil-i ḥarāb
2. Pergār-i 'aql bulmadı bir merkezün senün
Ey çerḥ hıçe daḥı seni eylemem ḥisāb
3. Dil 'āleminde güm edemez 'arızuñ o zülf
Ancak şu 'ā'a sāyesini dūr eder seḥāb
4. N'eyler yüzünde bilmezem ol zülf-i pīç pīç
Gül-zār içinde hıç aşılır mı per-i ğurāb
5. 'Ālī-misāl zerreleri ḥākden götür
Yüz de sürerse āyağun altına āfitāb

17: 115a V. Gelibolulu Muşafā 'Ālī Dīvānı: İHA (G. 66), KA (G. 33)

1: Bu gazelin ilk beyti İHA ve KA' da şu şekildedir:

- " 1. Dā'im yüzinde sāğaruñ eksük degül ḥabāb
Güyā döner yürür niçe gözlü bir āsiyāb" (İHA)
- " 1. Dāyim yüzinde sağaruñ eksük degül ḥabāb
Güyā döner yürür niçe yüzlü bir āfitāb" (KA)

2: (1) pergār-i 'aql: pergāl-i 'aql (KA)

3: (1) 'arızuñ: 'arızuñ (KA)

4: (1) n'eyler: tüyler (KA) ; bilmezem ol zülf-i pīç pīç (piç kelimesinde imlâ hatası var. Vezin gereği uzun ünlülü yazıldı.): bilmezem ol zülf-i pīç pīç (İHA): ol zülf-i pīç-ber-pīç (KA)

5: (1) 'Ālī-misāl: 'Ālī-misāli (İHA-KA) ; zerreleri: zerreleri (KA)
(2) āyağun: ayağı (KA)

17. Nesre Çeviri

1. Gökyüzü şeklindeki kabarcık ne zaman fenaya varsa işte o anda harap olmuş pek çok menzil mamur olur.
2. Ey Felek, akıl senin bir merkezini bulamadığından (dolayı) seni hiç hesaba katmam.
3. Senin o zülüflerin, gönül âleminde yanağının parlaklığını yok edemez. Bulut, en fazla ışığın gölgesini uzaklaştırır.
4. Gülbahçesine karga kanadının hiç asılmadığı gibi senin o kıvrım kıvrım zülüflerin de yüzünde ne yapar bilmem.
5. (Ey sevgili) Güneş senin ayağının altına yüz(ünü) de sürse Ali gibi toprağa düşmüş zavallıları yukarıya çek (yükselt).

18. [Ġazel]

Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

Ĥafif + + - - / + - + - / + + -

1. Cān tene dūr dil bedende ġarīb
Ben de anlar gibi vaṭanda ġarīb
2. Ben saña dūr sen nigāruña yād
Gel göñül gel ki sen de ben de ġarīb
3. Bāġ-ı 'ālem ne ŧehr olur bilsem
Bülbülāñ gülde gül dikende ġarīb
4. Ben ġarībün gözet dēdüm yāra
Dēdi bu söz baña iñende ġarīb
5. Ĥasret-i silk-i naẓm-ı 'Ālīden
Bir güher kandadur 'Adende ġarīb

18: 115a V. Gelibolulu Muşafā' Ālī Dīvānı: İHA (G. 88), KA (G. 38)

- 1: (1) tene dūr dil: tende vü dil (İHA)
(2) vaṭanda: vatanda (KA)
- 2: (1) dūr sen: dūr u sen (İHA)
- 5: (2) kandadur: k'andadur (İHA-KA)

18. Nesre Çeviri

1. Can tene uzak, gönül (de) bedende nasıl garipse ben de onlar gibi (bu) vatanda garibim.
2. Ey gönül gel, ben sana uzağım, sen (de) sevgiline uzaksın. Gel ki sen de ben de garibiz.
3. Bu dünya bahçesi nasıl bir yerdir, bir bilsem. Bülbüller gülde gül ise dikende gariptir.
4. Ben sevgiliye bu garibini gözet dediğimde sevgili, bu söz bana çok garip, dedi.
5. Ali' nin şiirinin ipine hasretinden dolayı Aden'deki bir inci garip kalmıştır.

19. [Gazel]

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Ārzū-yı vuşlatuñdur baña Maḥbübü'l- Kūlūb
Sīnedür her dem ḥayālūñ şāhına evreng-i ḥūb
2. Cāme-i cismüm görüp şad çāk ta'yīb étdiler
Aradan güm kılsa bārī anı Settārü'l-Uyūb
3. Dūd-ı āhum cāme-i gerdūna zencīr eyledüm
Zīnet için mihr ü māhı aşdum aña iki tūb
4. Niçün öyküñdün dēyü yāruñ ruḥ-ı rengīnine
Bāğ-ı dehrūñ güllerine ḥārlar kıldurı çūb
5. Gördi pürdür 'Āliyā cürm ile pürden dürden
Āb-ı eşkümden beni pāk étdi Ġaffāru'z-Zūnūb

19: 115a V. Gelibolulu Muştafā 'Ālī Dīvānı: İHA (G. 86), KA (G. 30)

- 1: (1) Ārzū kelimesi vezin gereği uzun ünlülü yazılmıştır.
Bu gazelin ilk beyti İHA ve KA' da şu şekildedir:

" 1. Ey gam-ı ḥaṭṭuñ ser-i zūlfūñle mestürü'l-'uyūb
Her 'itābuñ şehd-i güftāruñla maḥbübü'l-ḥulūb"

- 2: (1) şad çāk: şad-çāk (KA) ; ta'yīb: ta'yib (KA)
- 3: (2) tūb: tob(KA)
- 4: (1) ruḥ-ı rengīnine: ruh-ı rengīnine (KA)
(2) kıldurı: kıldurı (İHA-KA)
- 5: (1) pürden dürden: bīrūn u derūn (İHA-KA)
(2) āb-ı eşkümden: āb-ı eşkümlle (İHA-KA)

19. Nesre Çeviri

1. Kavuşma arzusu bana gönüllerin sevgilisidir. Bu yürek hayallerin şahına her zaman güzel bir tahttır.
2. Benim üstümdeki elbiseleri yırtık pırtık görüp ayıpladılar. Bütün günahları örten Allah, bari bunu arada gizlese.
3. Ahımın dumanını gökyüzüne zincir eyledim. Süs için (ise) ona güneşi ve ayı iki top olarak astım.
4. Değnek, niçin sevgilinin renkli yanağına özendin diyerek bu dünya bahçesinin güllerine dikenler yerleştirdi.
5. Günahları örten Allah, Ali' nin içinin ve dışının günahlarla dolu olduğunu görünce beni gözyaşımla temizledi.

20. [Gazel]

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Yağan dāğ-ı siyāhum yārümün hāli midür yā Rab
Gören ānı bu sevdādan 'aceb hāli midür yā Rab
2. Göñül kim Ka'be-veş dāyim ziyāret-gāh-ı 'ālemdür
Hayāl-i zülfi cānānuñ siyeh şālı mıdur yā Rab
3. Dem-ā-dem çār-sū-yı 'aşkı efgān ile geşt eyler
Benüm göñlüm metā' -ı ğuşşa dellāli midür yā Rab
4. Nümāyān oldı esrār-ı maḥabbet cür'adānında
Göñül ğam hānedānınuñ bir abdālı mıdur yā Rab
5. Fenā mülkiñde bir mā-dūna nāzır kimse var dەرler
O bī-çāre ol āvāre 'aceb 'Ālī midür yā Rab

20: 115a V. Gelibolulu Muştafā 'Ālī Dīvānı: İHA (G. 77), KA (G. 35)

- 1: (1) ānı : anı (İHA-KA)
- 2: (1) dāyim: dā'im (İHA)
(2) şālı mıdur: şālī mıdūr (KA)
- 3: (1) çār-sū-yı 'aşkı: çārsū-yı 'ışkı (KA) ; efgān ile: efgān (KA)
- 4: (1) nümāyān: ne yaman (KA)
- 5: (1) mā-dūna: mādūna (KA)

20. Nesre Çeviri

1. Ya Rab, kararmış yarımı yakan yarimin benleri midir? (Yoksa) Onu, bu sevdadan gören acaba uzak mıdır?
2. Ya Rab, bu gönül, Kâbe gibi sürekli âlemin ziyaret ettiği bir yer midir? (Yoksa) Sevgilinin saçlarının hayalinin siyah bir şalı mıdır?
3. Ya Rab, benim gönlüm, her vakit aşk çarşısını feryat ederek dolaşır. (Yoksa) Bu gönül, gam sermayesinin satıcısı mıdır?
4. Ya Rab, muhabbet sırları (gönlün) kadehinde belirmeye başladı. (Yoksa) Bu gönül gam hanedanının bir abdalı mıdır?
5. Ya Rab, yokluk diyarında aşağı durumda olanlara bakan bir kimse var derler. Acaba, o çaresiz (başiboş) kimse Ali midir?

21. [Gazel]

Mef'ulü Mefā'ilün Mef'ulü Mefā'ilün

Hezec - - + / + - - - / - - + / + - - -

1. Hİç kimse vişālũñden peykāne degül yā Rab
Başdan başa bu 'ālem vīrāne degül yā Rab
2. Her kime kadeh şunsam ol 'arz-ı hūmār eyler
Kim var mey-i 'aşkuñla mestāne degül yā Rab
3. Gördüm o ruḥı şem'ı bezm içre kıllur ḥande
Ben böyle kebāb oldum pervāne degül yā Rab
4. Kālbінде nihān etdi şerḥ-i ğam-ı Leylāyı
İnşāf edicek Mecnūn dīvāne degül yā Rab
5. Deryā-yı ḥaḳıḳatde 'Ālī gibi ğarḳ olmış
Kim var bu cihān içre dūr-dāne degül yā Rab

21: 115b V. Gelibolulu Muşafā 'Ālī Dīvānı: İHA (G. 79), KA (G. 36)

- 1: (1) vişālũñden : visālũñden (İHA) ; peykāne: biġāne (İHA-KA)
- 2: (1) 'arz-ı hūm: 'arz-ı hūm (KA)
(2) mey-i 'aşkuñla: mey-i işkuñla (İHA-KA)
- 3: (2) böyle: bile (İHA)
- 4: (1) şerḥ-i ğam-ı Leylāyı: sırr-ı ğam-ı Leylāyı (İHA); sırr-ı ğam-ı Leylāyı (KA)

21. Nesre Çeviri

1. Ya Rab, hiç kimse sana kavuşmaktan ilgisiz değildir. Bu âlem baştan başa virane bir yer değildir.
2. Ya Rab, senin aşk şarabınla mestane olmayan kim vardır? Her kime kadeh sunsam içtiğini belli eder.
3. Ya Rab, o yanağı mum gibi olanı meclis içinde gülerken gördüm. Ben pervane gibi değil bu şekilde kebab oldum.
4. Ya Rab; Mecnun, Leyla' nın gamının sırrını kalbinde gizledi. İnsaf edecek olursak Mecnun divane değil.
5. Ya Rab, bu cihan içerisinde Ali gibi hakikat denizinde boğulmuş değil inci (bir) inci tanesi (olan) hiç kimse yoktur.

22. [Gazel]

Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

Hafif + + - - / + - + - / + + -

1. Beñzedürsem lebüñi kıanda ğarīb
Kıandayam bezm-i yār u kıanda ğarīb
2. Benden ayru yanuñdan dil nālān
Kıanda olur ki éde ħande ğarīb
3. Sābit ol dil evinde ŧem' gibi
Olma her ŧeb bir encümende ğarīb
4. Göñlümüz sende biz bunda bī-kes
Kıanda ey dil efendi kıanda ğarīb
5. ŧem' pervānesüz burur boynın
Olur ey ['Āī] ser-figende ğarīb

22: 115b V. Gelibolulu Muştafā 'Ālī Dīvānı: İHA (G. 89), KA (G. 39)

- 1: (1) beñzedürsem : benzedürsem (KA) ; kıanda: kıande (İHA)
(2) kıandayam bezm-i yār u kıanda: kıanda hem-bezm-i yār u kıanda (İHA-KA)
- 2: (1) yanuñdan (Vezin kusuru var.): yanuñda (İHA-KA)
- 4: (1) biz bunda (Vezin kusuru var.): bunda biz (İHA-KA)
(2) kıanda ey dil efendi: kıanda sen ey efendi (İHA): kıandasın ey efendi (KA)
- 5: (1) ŧem' pervānesüz burur: ŧem'-i pervānesi burur (KA)
(2) Bu gazelin mahlası mecmuada mevcut deĝildir. Mahlas, İHA ve KA' nın çalışmasında mevcuttur. Gazelin mahlassız olmaması için parantez içinde gösterilmiştir. Ancak mahlas beyiti bu mısranın vezninde kusur yaratmaktadır.

22. Nesre Çeviri

1. Senin dudağını şekere benzetirsem sevgilinin meclisi nerede, ben garip neredeyim?
2. Ağlayan gönül, nasıl olsun da gülsün? (Gönül) benden ayrı, senin yanında gariptir.
3. Her gece bir mecliste garip olma. Gönül evinde mum gibi dosdoğru ol.
4. Gönlümüz sende biz burada garibiz. Ey gönül, efendi nerede, biz neredeyiz?
5. Ey Ali; mum, pervanesiz boynunu büker (çünkü) başı düşmüşler garip olur.

23. [Gazel]

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Bakışından gamzeler tîrini per-tâb êtdi hûb
Nâz édüp vérmezlenürken çeşm-i 'âlem yine hûb
2. Sen niçe merdûd iseñ 'âlemde ey zâhid bugün
Olmışam ben dağı 'irfânla Maḥbûbü'l-Kulûb
3. Fikretüm raḥşına mihr ü mâh iki zerrîn rikâb
Fıtnatum râyâtına çerḥ-i muraşşa' oldı tûb
4. Nür-ı 'aşḫ içre arayup bulmayam zerrâtumı
Ten libâsın ḥâk-rîz êtdükde Settârü'l- 'uyûb
5. Fırkatinden kırtarup irgürse bezm-i vuşlata
Pâk êderdi 'Âliyâ ben ḥâki Ğaffârü'z-zünûb

23: 115b V. Gelibolulu Muştafâ 'Âlî Dîvânı: İHA (G. 84), KA (G. 32)

- 1: (1) Bu mısra İHA ve KA' nın çalışmasında şu şekildedir:
" **Atdı müjgân oḫlann ben ḥake bir yâ ḫaşlu hûb**"
- (2) çeşm-i 'âlem yine hûb: çeşm-i 'âlem-bîne çüb (İHA-KA)
- 2: (1) iseñ: isen (KA)
(2) 'irfânla: 'irfânnumla (İHA-KA)
- 3: (1) raḥşına: raşına (KA) ; iki:iken (İHA-KA)
(2) tûb: tûb (KA)
- 4: (1) nür-ı 'aşḫ: nür-ı 'işḫ (İHA-KA) ; bulmayam: bulmışam (İHA-KA) ; zerrâtumı: zerratumı (KA)
- 5: (1) irgürse bezm-i vuşlata: şunsa zülâl-i vaşlını (İHA-KA)

23. Nesre Çeviri

1. Elalem; gözünü naz edip esirgerken o sevgili, bakışından gamze oklarını güzelce fırlatıp attı.
2. Ey zahit, sen bugün âlemde nasıl reddedilmişsen ben de irfanla gönüllerin sevgilisi olmuşum.
3. Düşüncemin atına güneş ve ay iki altın üzengi, zihin açıklığımanın sancağına (ise) gökyüzü, mücevherlerle süslü bir top olmuştur.
4. Kusurları örten Allah, benim ten elbisemi aşk nuru içerisinde toprağa saçtığı zaman ben zerrelerimi bulamam.
5. Ey Ali; kusurları örten Allah, beni ayrılığından kurtarıp kavuşma meclisine ulaştırsaydı bir toprak olan beni tertemiz ederdi.

24. [Gazel]

Mefā 'ilün Mefā 'ilün Mefā 'ilün Mefā 'ilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Yaşumdan nūr alurken şubha dek göklerde her kevkeb
Şeref burcında doğmadı sitārem yine hīç bir şeb
2. Bu deñlü cezbeğe bādī ola hep bādedür sākī
Kıomaz p[ī]r -i muğānuñ dergehin rindān-ı hem-meşreb
3. Sen ey p[ī]r-i hıred kıarlar yağar zann étme sermāda
Girer ayağına çerh-i 'acūze bir sōkük çorāb
4. Felek reşk étđi engüşť-i şihābı dışledi perden
Yaturken nāz-perverdümle ben [dün] géce leb-ber-leb
5. [Seşerden] gelse açılsa n'ola pīr-i felek 'Ālī
Kıatı 'ārif durur her şeb yudar bir dāne miskī ħab

24: 115b V. Gelibolulu Muşafā 'Ālī Dīvānı: İHA (G. 80), KA (G. 37)

- 1: (2) doğmadı: çoğmadı (İHA-KA) ; sitārem: sitarem (KA)
- 2: (1) ola: olan (İHA-KA) ; hep bādedür: bādedür hep (KA)
(2) girer: geyer (İHA-KA)
- 4: (1) perden: pervīn (İHA-KA)
(2) ben [dün] géce: ben dün gice (İHA): ben bir gice (KA)
- 5: (1) seşerden (Vezin gereğı eklenmiştir.) (İHA-KA)
(2) yudar: budur (KA)

24. Nesre Çeviri

1. Göklerde her yıldız gözyaşımdan nur alırken yine hiçbir gece yıldızım şeref burcunda doğmadı.
2. Ey saki, bu denli cezbeyle sebep olan hep şaraptır. Meşrepleri bir olan rindler bu sebeple meyhanecinin dergahını bırakmazlar.
3. Ey akıllıların piri, sen kışın karlar yağar zannetme; kocakarı olmuş dünya, ayağına bir sökükle çorap giyer.
4. Ben (bir) gece naz sevenimle dudak dudağa yatarken felek, hasedinden kıvılcım parmağını ısırdı.
5. Ey Ali; felek, her gece bir miskî hap yutan katı bir arif olduğundan (onun) seherden gelip açılmasına şaşılmaz.

25. [Gazel]

Mefā 'ilün Mefā 'ilün Mefā 'ilün Mefā 'ilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Olupdur çünkü bālā-ķāmetüñ hem-sāye-i himmet
Ayağußı ıpradıdur var ise pīrāye-i himmet
2. Gūzer kılsaydı Kaysuñ merķadinden nāķa-ı Leylā
Olurđı her giyāhı mālīk-i sermāye-i devlet
3. Ne merdüm yā ne māder-zādesin ey ııfl-ı cān-perver
İşigün ķible-i hācātdur hem-dāye-i himmet
4. Gedā-yı bī-nevādan şor ne bilsün h'āce anı
Muķarrerdür bu kim hemyāna şıgmaz māye-i himmet
5. İşigi taşın bālīn edinsem 'Āliyā yārun
Olurđı zīr-i pāyum cāh-ı 'ālī-pāye-i himmet

25: 116a V. Gelibolulu Muştafā 'Ālī Dīvānı: İHA (G. 114), KA (G. 45)

- 2: (2) mālīk-i sermāye-i devlet: mālīkī sermāye-i himmet (İHA-KA)
- 3: (2) hācātdur hem-dāye-i himmet: hācāt idinmiş dāye-i himmet (İHA-KA)
- 4: (1) şor: sor (KA) ; h'āce: h'āceler (İHA-KA)

25. Nesre Çeviri

1. Senin yüce boyun himmetin gölgesidir. Eğer himmetin süsü var ise bu senin ayağının toprağıdır.
2. Leyla' nın devesi Mecnun' un mezarından geçseydi mezardaki her ot mutluluğun sermayesine sahip olurdu.
3. Ey can bahşeden küçüğüm, sen ne bir çocuksun ne de bir anneden doğmasın. Senin eşiğın himmetin beslendiğı hacetin kiblesidir.
4. Himmetin mayası (özü), torbaya sığmaz, bu kesindir. Bunu hocalara değil zavallı aşıklara sor.
5. Ey Ali, yarın eşiğının taşını başıma yastık edinsem ayağımın altı himmetin yüksek dereceli makamı olurdu.

26. [Gazel]

Mefā 'ilün Mefā 'ilün Mefā 'ilün Mefā 'ilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Ğurūr étme libās-ı 'āriyetdür cāme-i devlet
Beķāsı yok dilā bir ātm iş hengāme-i devlet
2. 'Aceb bī-ṭāli'am seyl-i sirişküm anı mehv étđi
Ne naŝı kim göñül levhine yazdı hāme-i devlet
3. Kucarken mū-miyānuñ kākülüñ araya girdi āh
Dirġā kaddüme kūtāh geldi cāme-i devlet
4. Hāṭṭuñ geldiyse ŝāhum kaçmaz olduñ levh-i sīnemden
Bi-ḥamdi'llāh yazıldı nāmemüz sermāye-i devlet
5. Naŝīb olsa kilāb-ı kūy-ı yāra öldüğüm sā'at
Olurđı 'Āliyā her üstüḥ'ānum nāme-i devlet

26: 116a V. Gelibolulu Muŝafā 'Ālī Dīvānı: İHA (G. 110), KA (G. 44)

- 1: (2) beķāsı: baķāsı (KA) ; ātmış: ān imiş (İHA): ānm iş (KA)
- 2: (1) bī-ṭāli'am: bī-ṭāli'üm (KA)
- 3: (1) mū-miyānuñ: mūy miyānuñ (KA) ; girdi: girmiŝ (KA)
(2) kūtāh: kutāh (KA)
- 4: (1) hāṭṭuñ kelimesinde vezin kusuru var.; kaçmaz: çıķmaz (İHA)
(2) bi-ḥamdi'llāh: bī-ḥamdili'llāh (KA) ; nāmemüz sermāye-i devlet: nāmımız ser-nāme-i devlet (İHA-KA)

26. Nesre Çeviri

1. Ey Gönül; gurulanma, devlet (mutluluk) elbisesi ödünç bir elbisedir. Devlet (mutluluk) hengâmesi sonu olmayan, bir anlık bir hengâme imiş.
2. Ne kadar talihsizim ki devlet (mutluluk) kaleminin gönül levhasına yazmış olduğu nakşı gözyaşlarım mahvetti.
3. Senin ince belini sararken kakülün araya girdi. Eyvahlar olsun, devlet (mutluluk) elbisesi boyuma kısa geldi.
4. Şahım, hattın geldiyse gönlümün kitabından çıkmaz oldun. Allah' a şükürler olsun (ki) adımız devlet (mutluluk) mektubunun başına yazıldı.
5. Ey Ali, her kemiğim öldüğüm vakit sevgilinin mahallesinin köpeklerine nasip olsa devletin (mutluluğun) mektubu olurdu.

27. [Ġazel]

Mefā 'īlūn Mefā 'īlūn Mefā 'īlūn Mefā 'īlūn

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Kānā 'at Kāfını ser-tā-bā 'ālemde yurduñ tūt
Niçe 'ankāları dehr aşıyānından çevirdiñ tūt
2. Güzer kıl nāvek-i himmetle Ḥallācuñ kemānıñdan
Niçe kez zūr-bāzū-yı Ene'l-Ḥaḫ birle burduñ tūt
3. Değişme taḫta-i tābūta taḫt [u] baḫt-ı ḥākānı
Ġnā vēr ḳalble geçdüñ emīrāne oturduñ tūt
4. Bilürsin zāl-i dehrüñ yere gelmez arḳası bir dem
Velī ğam çekme her gün niçe ḥūrşīdi burduñ tūt
5. Kemān-ı himmetüñ bir dem elüñden düşmez ey 'Ālī
Murādātuñ ḥādeng pūte-i amāle urduñ tūt

27: 116a V. Gelibolulu Muştafā 'Ālī Dīvānı: İHA (G. 117), KA (G. 46)

- 1: (1) ser-tā-bā 'ālemde: ey dil cihān içinde (İHA-KA)
(2) aşıyānından kelimesinde imlâ hatası var. Uzun ünlülü yazılmalıdır. ; çevirdiñ: uçurduñ (İHA-KA)
- 2: (2) kez: gez (İHA) ; burduñ: kurduñ (İHA-KA)
- 3: (1) taḫt [u] baḫt-ı ḥākānı: taḫt u baḫt-ı ḥākānı (KA)
(2) ḳalble: ḳalbūne (İHA): ḳalbūñi (KA)
- 4: (1) bilürsin kelimesinde imlâ hatası var. Nazal n (ñ) ile yazılmalıdır.
(2) her gün niçe ḥūrşīdi: bir gün pençe-i ḥūrşīdi (İHA): bir gün pençe-i ḥūrşīdi (KA)
- 5: (1) bir dem: çünkim (İHA-KA)
(2) ḥādeng: ḥādengin (İHA-KA) ; pūte-i amāle (amāle kelimesinde imlâ hatası var. Uzun ünlülü yazılmalıdır.): pūte-i amāle (İHA-KA)

27. Nesre Çeviri

1. Kanaat Kaf'ını (bu) âlemde yurdun tuttuğunu farzet. Oradan nice Ankaları yuvasından uçurduğunu farzet.
2. Hallâc'ın yayından himmetin okuyla geç. Sen nice bir zaman pazının gücünü Ene-l Hak ile beraber burduğunu farzet.
3. Hakanın tahtını ve bahtını tahta bir tabuta değişme. Farzet (ki) sen buraya gerçek bir kanaatkarlıkla geçtin, emirler gibi oturdun.
4. Zaman denen Zal'ın sırtının asla yere gelmeyeceğini bilirsin. Ancak tasalanma, her gün bir güneşi burduğunu farzet.
5. Ey Ali, senin himmet yayın bir an olsun elinden düşmez. İsteklerinin okunu emellerin potasına vurduğunu farzet.

28. [Ġazel]

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Pençe-i mercānı kılduñ lücce-i eşkümde pest
Ey dür-i yek-dāne taḥsīn dest-ber-bālā-yı dest
2. Dil vèrelden saña tīguñ sīneden dūr olmadı
Görmedüm anuñ gibi bir Hindu-yı ateş-perest
3. Jāleler şanma perīşān oldı her bir pāresi
Kāse-i gerdūnı şekk-i ṭa'n ile kıldum şikest
4. Tāc-ı şāhīden sifāl étmez seg-i meyhāneye
Zāhidā sen bī-nevā zann étdüğüñ evgār [ü] mest
5. Ġam yēme seng-i cefādan yā şikest olsañ müdām
'Āliyā meyhāne-i 'aşk içre ol ehl-i nişest

28: 116a V. Gelibolulu Muştafā 'Ālī Dīvānı: İHA (G. 100), KA (G. 47)
Bu gazelin 2 ve 3. beyitleri KA' nın çalışmasında yer değiştirmiştir.

- 1: (1) ey dür-i yek-dāne taḥsīn: bu meşel meşhürdur kim (İHA)
- 2: (2) Hindu-yı ateş-perest (Hindū kelimesi vezin gereği kısa yazıldı. Ateş kelimesinde imlâ hatası var. Uzun ünlülü yazılmalıdır.): Hindū-yı ateş-perest (İHA): Himdū-yı ateş-perest (KA)
- 3: (2) şekk-i ṭa'n: şeng-i ṭa'n (İHA-KA)
- 4: (1) sifāl étmez seg-i meyhāneye : sifāl étmez iseñ meyhāneye (İHA-KA)
(2) evgār [ü] mest : evgār mest (İHA-KA)
- 5: (1) Ġam yēme seng-i cefādan yā şikest olsañ: Ġam yēme seng-i cefā pāyuñ şikest itse (İHA):
Ġam yēme seng-i cefādan pā-şikest olsañ (KA)

28. Nesre Çeviri

1. Ey gözyaşı incisi, mercan pençesini gözyaşı ummanında değersiz (bir) hâle getirdin. Aferin sana, el elden üstündür.
2. Sana gönül verildiğinden beri kılıcın göğüsten uzak olmadı. Ben onun gibi ateşe tapan bir Hindû görmedim.
3. Çiy tanelerinin her bir parçasını perişan olmuş sanma. Gökyüzü taşını, ayıplama taşıyla kırdım.
4. Ey zahit, senin sarhoş diye horlağın zavallı, meyhane köpeğine padişah tacını çanak bile yapmaz.
5. Ey Ali, aşk meyhanesinin içinde oturan kimse olmaya devam et, tasalanma. Ya cefanın taşından sürekli kırılсан ne olacaktı?

29. [Ġazel]

Mef'ulü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

Muzāri' - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. Bezm-i çemende gerçi [ki] vardur hezār mest
Yokdur velī benüm gibi [bir] bī-ḥumār mest
2. Özge şafā degül mi bu kim bezm-i 'aşqda
Ser-mest hūşyār u kamu hūşyār mest
3. Şeb-revlik étmesün yétişüñ şem'-i bezme dīñ
Destārın aldurur şaķın ol nā-bekār mest
4. Yüz sürdi serv ayağına keç-revlik eyledi
Cām-ı şafādan oldı meger cūybār mest
5. İrgürdi bezm-i vaḥdete cām-ı 'anāşırı
İnşāf görmedüm hele Mañşūr-var mest
6. La'lüñ ümīdine şaçaram naķd-i eşkümi
Zīrā ki 'Āliyā direm eyler nişār mest

29: 116b V. Gelibolulu Muşafā 'Ālī Dīvānı: İHA (G. 103), KA (G. 50); (8)

Bu gazel İHA' da 8, KA' da 5 beyit olarak bulunmaktadır.

Mecmuadaki 5. beyit KA' da yoktur.

Bu gazelin 5 ve 6. beyitleri İHA' da yer deġiştirmiştir.

Mecmuada olmayıp İHA' da bulunan 6 ve 8. beyitler şu şekildedir:

- “ 6. Olmaķdan ise gūşe-i ḥalvetde bī-nişān
Olmaķ yeg idi zāhide şī' ret-şī' ārda mest”
“ 8. Bir cām şundi sāķī-i vaḥdet o meste kim
Olur ḥikāyetinden anuñ rüzigār mest”

- 2: (1) bezm-i 'aşqda: bezm-i 'aşqda (İHA-KA)
(2) ser-mest: her mest (İHA-KA)
- 3: (1) yétişüñ: yitişüñ (İHA); yaşuñı (KA) ; dīñ (kelimesinde imlâ hatası var. Kısa ünlülü yazılmalıdır.): diñ (İHA-KA)
(2) aldurur: oldurur (KA)
- 4: (1) keç-revlik: kec-revlik (İHA-KA)

29. Nesre Çeviri

1. Çemen bezminde gerçi benim gibi binlerce mest vardır; ama benim gibi baş ağrısı çekmeyen (tek bir) sarhoş yoktur.
2. Aşk bezminde akıllıların da gerçek sarhoşların da mest olması başka bir zevk değil midir?
3. Meclisin mumuna söyleyin sakın (sevgiliye) benzemeye çalışmasın. Öyle bir şey yaparsa (sevgili) onun sarığını aldırır.
4. İrmaklar sefa kadehinden mest olmuş olmalı (ki) eğri büğrü bir şekilde servinin ayağına yüz sürdü.
5. Cam anasırı, vahdet meclisine ulaştırdığı için insaf edersek Mansur gibi bir mest görmedim.
6. Ey Ali, saçı saçanlar mest bir şekilde saçtıkları için (ben de) gözyaşlarımın nakdini senin lal dudağının ümidiyle saçarım.

30. [Gazel]

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Yine 'arz étdi zebānum ruḥ-ı cānāna ḥadīs
Döndi bir bülbül-i şūrīde gülistāna ḥadīs
2. Na' ralar şaldı Semerkand [u] Buḥārāya yine
Ağız açdurmadı Dāvūd-ı hoş-elḥāna ḥadīs
3. Mihrüne étdi meşāriḳda meġāribde ṭulū'
Ögredürsen n'ola Saḥbānla Ḥassāna ḥadīs
4. N'ola kūyuñda fiġān eylese üftādelerüñ
Mūrlar şimdi mi 'arz étdi Süleymāna ḥadīs
5. Sözlerüñ şāh-ı cihān-dāra şafā-baḥş oldı
Nitekim vèrdi şeref Ḥazret-i 'Osmāna ḥadīs
6. 'Āliyā ṭut ki Ebü'l-Müslimisin Rūmilinüñ
Ögredür her ġazelüñ niçe suḥan-dāna ḥadīs

30: 116b V. Gelibolulu Muşafā 'Ālī Dīvānı: İHA (G. 124), KA (G. 51)

Bu gazelin 5. ve 6. beyitleri İHA'nın ve KA' nın çalışmalarında yer deġiştirmiştir.

- 1: (2) bir: şol (İHA-KA)
- 3: (1) mihrüne: mihrümüz (İHA)
(2) ögredürsen kelimesinde imlâ hatası var. Nazal n (ñ) ile yazılmalıdır. : ögredürseñ (İHA)
- 4: (1) kūyuñda: kūyıñda (KA)
- 5: (1) şafā-baḥş: şafā-baḥş (KA)
(2) Ḥazret-i 'Osmāna: Ḥazret-i Osmāna (İHA)
- 6: (1) Ebü'l-Müslimisin: Ebā-Müslimisin (İHA-KA)

30. Nesre Çeviri

1. Benim dilim sevgilinin yanağına hadis arz edince bu sözler o anda gülbahçesinde şakıyan (bir) bülbüle döndü.
2. Benim sözlerim Semerkant ve Buhara' ya haber saldığında bu haber güzel sesli Davut' a ağız açtırmadı.
3. Bizim güneşimiz doğuda ve batıda doğduğu için bu söz Sahban' a ve Hasan' a söz öğretse şaşılmaz.
4. Karıncalar Süleyman' a kendi dertlerini ezelden beri arz ettikleri için (senin) düşkünlerin de semtinde sana ağlayıp inleseler buna şaşılmaz.
5. Senin hadislerin Hz. Osman' a şeref vermesi gibi sözlerin de cihan padişahına mutluluklar bahşetti.
6. Ey Ali, farzet ki Rumeli' nin Ebu Müslim' isin senin her (bir) gazelin pek çok söz ustasına söz öğretir.

31. [Gazel]

Mefā 'ilün Mefā 'ilün Mefā 'ilün Mefā 'ilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Gel ey çäre bul ol ğamze-i şāhib-fitenden gēç
Egerçi cānuña geçmişdür ammā sen gēçenden gēç
2. Girībānını artur raĥnelerle cāme-i cismüñ
Çıkar her birisinden başuñı kayd-ı bedenden gēç
3. Dem ola kim bilür ĥā'il ola pehlū-yı cānāna
Göñül gel erlik ét 'uryān-ı 'aşķ ol pīrehenden [gēç]
4. Yanar sūz-ı derūnuñdan olur bir şem'i kāfūrī
İlet yanuñca zīr-i ĥāke āĥir ol kefenden gēç
5. Üzil zūlfinden ey bād-ı şabā ol nāz-perverdūñ
Dem-i 'Ālī gibi dünyāyı gez mülk-i Ĥutenden gēç

31: 116b V. Gelibolulu Muşafā 'Ālī Dīvānı: İHA (G. 131), KA (G. 57)

- 1: (1) gel ey çäre bul: gel ey dil çäre bul (İHA-KA)
- 2: (1) artur: erit (KA)
- 3: (1) ĥā'il: hā'il (KA)
(2) 'uryān-ı 'aşķ: 'uryān-ı 'işķ (İHA-KA)
- 4: (1) sūz-ı derūnuñdan: sūz-ı derūnuñda (KA)
(2) zīr-i ĥāke: zīr-i hāke (KA)
- 5: (1) üzil: üzül (KA) ; nāz-perverdün(KA)

31. Nesre Çeviri

1. Ey Gönül; gel çare bul, o fitne sahibi bakıştan vazgeç. Her ne kadar canına işlemişse de sen yine de geçenden vazgeç.
2. Üstündeki elbisenin yakalarını yırtıklarla çoğalt. Her birisinden başını çıkar, beden bağlarından geç.
3. Ey gönül; gel erkeklik yap, gömlekten vazgeç, aşkın çıplağı ol. Çünkü bu gömlek sevgilinin yanına varmaya engel olur.
4. Gönül ateşinden yanan beyaz bir mum olacağından o kefeni kendinle beraber toprağın altına götür ve ondan geç.
5. Ey saba rüzgarı, o nazlı sevgilinin saçından ilgiyi kes. Sen de Ali' nin nefesi gibi dünyayı gez, Hoten ülkesinden geç.

32. [Gazel]

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Aldı cān naqđını hālũñ ruḥ-ı zībāya ne borc
Saña dil vérdüm ise zũlf-i semen-sāya ne borc
2. K̄ara yazu baña yétmez midi ḥaṭṭuñ érişe
Ebkem-i baḥt-ı siyeh-kār ile gavġāya ne borc
3. Çũnki 'aşkuñla beni 'āleme rüsvāy étdũñ
Cem' édüp yanuña aġyārı temāşāya ne borc
4. Seg-i kũyuñ ṭotalum kim yapışa dāmenüme
A benüm iki gözüm ṭa'ne-i aġyāra ne borc
5. Ğam-ı hicrānuñı tenhāda çekerken 'Ālī
Bir bölük düşmen-i bed-ḥāḥ ile ifşāya ne borc

32: 116b V. Gelibolulu Muştafā 'Ālī Dīvānı: İHA (G. 129), KA (G. 56); (6)

Bu gazelin İHA' da 6 beyit olarak bulunmaktadır.

Bu gazeldeki borc kelimesi İHA ve KA' da borç şeklinde yazılmıştır.

İHA' nın çalışmasında olup mecmuada bulunmayan 6. beyit şu şekildedir:

" 6. Va' de-i vaşluña érmekde temām oldu işüm
Kanı inşāf kanı şoñra bu ferdāya ne borç"

- 2: (2) ebkem-i baḥt-ı siyeh-kār ile: yā begüm baḥt-ı siyeh-kārıla (İHA): ebkem-i miḥnet ise kār ile (KA)
- 3: (1) 'aşkuñla: 'işkuñla (İHA-KA) ; rüsvāy: rüsvā (KA)
- 4: (1) kim: ki (KA)
(2) ṭa'ne-i aġyāra: ṭa'ne-i a'dāya (İHA-KA)
- 5: (2) düşmen-i bed-ḥāḥ ile: düşmen-i bed-ḥāhına (İHA)

32. Nesre Çeviri

1. Siyah benim can sermayesini aldı, güzel yanağa ne borcum var(dır)? Sana gönül verdim ise yasemini andıran saçına ne borcum var(dır)?
2. Benim kara bahtım bana yetmiyor muydu (ki) senin ayva tüylerin geldi. Kara bahtlı bir dilsiz ile benim kavgaya ne borcum var?
3. Sen beni âleme rezil ettin. Bir de düşmanları başıma toplayarak seyrettirmeye ne borcum var?
4. Senin semtini köpeği tutalım ki eteğime yapışır. A benim iki gözüm, başkalarının yermesine ne borcum var?
5. Ali, senin ayrılığının gamını tek başına çekerken bir bölük kötülük isteyen düşman ile bunu ilan etmeye ne borcum var?

33. [Gazel]

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

Muzāri' - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. Öykünmek ile sīnemüzüñ dāğına kadeh
Akıtdı ehl-i dilleri ayağına kadeh
2. Ednā ḥabābı deñlü görünmezdi 'aynuma
Uğrasa kanlu yaşumuñ ırmağına kadeh
3. Nakd-i qarārın almağa avāre dillerüñ
Başdurmaz oldu ayağın ayağına kadeh
4. Cür'a bahanesi ile sāķī-i gül-ruḥuñ
Çok secde eyler ayağı toprağına kadeh
5. Mest-i müdām olanlara ta'n étdiler dēyü
Şu koydı her mürāyinüñ ocağına kadeh
6. Kandıil éderdi kendiyü bulsaydı 'Āliyā
Dil dāğı yanar iken ağan yağına kadeh

33: 117a V. Gelibolulu Muştafā 'Ālī Dīvānı: İHA (G. 139), KA (G. 59)

Bu gazelin 5 ve 6. beyitleri İHA ve KA' nın çalışmasında yer değıştirmiştir.

- 1: (1) sīnemüzüñ: sīnemüzü (KA)
- 2: (1) ḥabābı: ḥabāb (İHA-KA)
(2) yaşumuñ ırmağına: yaşumuñ ırmağına (KA)
- 3: (1) almağa: almada (KA) ; avāre kelimesinde imlâ hatası var. Uzun ünlülü yazılmalıdır. :
āvāre (İHA): dīvāne (KA)
- 4: (1) sāķī-i gül-ruḥuñ: sāķī-i gül-ruḥuñ (KA)
- 5: (1) mest-i müdām: mest-i ḥarāb (İHA): mest ü ḥarāb (KA)
(2) her mürāyinüñ: çok mürā'inüñ (İHA)
- 6: (1) kandıil: kandıil (KA) ; kendiyü bulsaydı: bulsa idi kendüsi (KA)
(2) dāğı: yağı (KA) ; yağına: kanına (İHA)

33. Nesre Çeviri

1. Kadeh, sinemizin yaralarına özenerek gönül ehli kimselerin ayağına kadeh (şarap) akıttı.
2. Kadeh, kanlı gözyaşımın ırmağına uğrasa gözüme en ufak kabarcığı kadar görünmezdi.
3. Kadeh, avare gönüllerin kararını peşin almak için ayağın (kadehin) ayağına bastırmaz oldu.
4. Kadeh, gül yanaklı sakinin ayağının toprağına bir yudum bahanesiyle çok secde eder.
5. Kadeh, meyden sarhoş olanları kınadılar diye riyakarların ocağına su koydu.
6. Ey Ali, kadeh kendini bulsaydı gönül yarası akarken akan yağına (kendini) kandil ederdi.

34. [Gazel]

Mef'ulü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

Muzāri' - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. Sevmiş şadākat üzre seni ey niğār şubḥ
Mihriñeyler anuñ içün aşikār şubḥ
2. Bir gün siyāh baḥtum anı bī-ḳarār éder
Ulaşmasun iñen şebe ol nā-be-kār şubḥ
3. Her nā-şüküfte ğonçesini jāle-dār édüp
Taḳdı 'arāyis-i çemene gūş-vār şubḥ
4. Şevḳ ile mihre ḳarşu yaḳasın édincede çāk
Ḥaylī kızardı oldu meger şerm-sār şubḥ
5. Bir rü-siyāh ḥādımüñ ey şehriyār şeb
Bir yüzi āḳ bendeñe beñzer yarār şubḥ
6. Devr-i felekde iki yaḳa issi olmasun
Aldı yaşın nücümü édüp tār [u] mār şubḥ
7. Āb-ı ḥayāta érmek imiş ḳaşdı 'Āliyā
Olinca ḳān terledi zulmet-güzār şubḥ

34: 117a V. Gelibolulu Muştafā 'Ālī Dīvānı: İHA (G. 137), KA (G. 60)

Bu gazelin 2 ve 3. beyitleri İHA ve KA' nın çalışmasında yer değıştirmiştir.

- 1: (2) aşikār: āşikār (İHA-KA)
- 2: (1) bī-ḳarār: ber-ḫarār (İHA-KA)
(2) ulaşmasun iñen: ulaşmasuñ inen (KA)
- 3: (1) ğonçesini: ğoncasını (KA)
(2) 'arāyis-i çemene: 'arā'is-i çemene (İHA)
- 5: (2) āḳ ve yarār kelimeleri vezin gereği uzun ünlülü yazılmıştır.
- 6: (1) yaḳa issi: baḳa issı (KA)
(2) yaşın: başın (İHA): yaşıl (KA)
- 7: (1) érmek imiş: irmiş iken (KA)
(2) terledi: derledi (İHA)

34. Nesre Çeviri

1. Ey Sevgili; sabah, seni sadakat üzere sevmiş olduğu için sevgisini (güneşini) sabah vakti ortaya çıkarır.
2. O hayırsız sabah, sakın geceye ulaşmasın yoksa kara bahtım bir gün onu kararsız eder.
3. Sabah, açılmamış her goncanın üzerine çiy tanesi bırakarak bahçenin çiçeklerine küpe taktı.
4. Sabah, güneşe karşı yakasını yırtınca (yakasını tam açınca) galiba utandı, mahçup oldu.
5. Ey Padişah; gece, senin kara yüzlü bir hizmetçin iken sabah; yararlı, yüzü ak bir kölene benzer.
6. Sabah, yıldızları darmadağın ederek onları üzdüğü için felekte iki yakası bir araya gelmesin.
7. Ey Ali; sabah, karanlığı geçince sıkılmaya başladı. (Demek ki) Onun asıl kasdı ab-ı hayata ermekmiş.

35. [Ġazel]

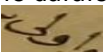
Mef'ulü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

Muzāri' - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. Alur mı naqd-i cān ile gör düşmen-i Yezīd
'Aşkuñ metā'ı eyle şehā bey' min-Yezīd
2. Başum keserse tīg ile ben yāra dınmazam
Cānı çıkınca söylemeyendür begüm şehīd
3. Zevk-i vişāli miħnet-i hicrānı bildürür
Vā'izüñ kitābuñ içre olan vā'd ile vā'id
4. Ey bāġbān ne durursın meded yetiş yetiş
Öyküñdi add-i dilbere serv bir pelīd
5. İnşāf edüñ çatı nādir degül midür
'Ālī gibi zamānede bir şā'ir-i ferīd

35: 117a V. Gelibolulu Muşafā 'Ālī Dīvānı: İHA (G. 168), KA (G. 64)

- 1: (1) naqd-i cān: 'aklı cān (KA)
(2) 'aşkuñ metā'ı: 'ışkuñ metā'in (İHA-KA) ; bey' min-Yezīd: bey' min-mezīd (İHA): bey'-i min-yezīd (KA)
- 2: (1) dınmazam: tınmazam (İHA-KA)
- 3: (2) vā'izüñ (Vezin kusuru var.): vā'iz (İHA-KA)
- 5: (1) ne durursın meded (vezin kusuru var.): meded ne turursın (İHA): meded ne turursın (KA)
(2) : adlı (İHA): adlu (KA)

35. Nesre Çeviri

1. Ey Sevgili, aşkın karşılığını çok yüksek tuttuğun zaman gör bakalım o yezit düşman canını verip (de) aşkını satın alabilecek mi?
2. Beyim, kılıç ile başımı keserse ben sevgiliye sesimi çıkaramam. Çünkü şehit, canı çıktığı hâlde sesi çıkmayandır.
3. Vaizin kitabının içindeki korku ve ümit, kavuşmanın zevkini ve ayrılığın sıkıntılarını bildirir.
4. Ey bahçıvan; yetiş, ne duruyorsun, yardım et! Sevgilinin boyuna servi adlı kendini bilmez bir kimse benzemeye çalışıyor.
5. Gelin insaf edin! Ali gibi eşsiz bir şair bu zamanda çok nadir değil midir?

36. [Gazel]

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Kākülün şeb-ḥūn édüp dil kaçırına atdı kemend
Naqd-i eşküm cem'-i tārāc étدی geçdi baña bend
2. Lā'-i ş[ī]rīnün n'ola düşmezse dilden ḥusrevā
Ṭūṭi-i gūyā olanun yaraşur ağızında қанд
3. Fikr-i zūlf-i yāri terk ét dēme ey nāşıḥ baña
Boynı der-zencīr olan dīvāne hīç esler mi pend
4. Ey sehī-қad yā nedür ben ḥāke bu cevri ü cefā
Çünkü dērler meyve-dār olmaz ebed serv-i bülend
5. Mülk-i ḥüsni ḥaṭṭı tālān étدی yāruñ 'Āliyā
Şanasın dil kişverine od bıraқdı bir levend

36: 117a V. Gelibolulu Muşafā 'Ālī Dīvānı: İHA (G. 157), KA (G. 63)

- 2: (2) ṭūṭi-i gūyā (ṭūṭi kelimesi vezin gereği kısa ünlülü yazılmıştır.): ṭūṭi-i gūyā (İHA): tūṭ-i gūyā (KA)
- 3: (1) terk ét dēme ey nāşıḥ baña: terk eyle dime nāşıḥ baña (İHA)
(2) hīç esler mi pend: ister mi kemend (KA)
- 4: (1) yā: ya (KA)
(2) meyve-dār: mīvedār (İHA): meyvedar (KA)
- 5: (1) tālān: ṭālān (KA)

36. Nesre Çeviri

1. Senin kakülün gönül sarayına gece baskını yapıp kement attı. Bent, gözyaşımın nakdini yağmalayarak beni bağladı.
2. Ey Padişah, senin şirin dudağın gönülden düşmezse ne olur? Konuşan papağanın ağzına şeker yakışır.
3. Ey nasihat eden, bana sevgilinin zülfünün fikrini terk et deme. Boynu zincire vurulmuş olan divane hiç öğüt dinler mi?
4. Ey fidan boylu sevgili, uzun boylu servi hiçbir zaman meyveli olmaz derler. Ben zavallıya bu eziyet ve sıkıntı nedir?
5. Ey Ali; sevgilinin ayva tüyleri, bir levent gönül ülkesine ateş bırakmışçasına güzellik ülkesini talan etti.

37. [Gazel]

Mefā 'ilūn Mefā 'ilūn Mefā 'ilūn Mefā 'ilūn

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Reh-i 'aşk içre zāhid bī-'adū vīrāneler vardur
Anuñ her birisinde niçe biñ dīvāneler vardur
2. Bir ednā cūr'asından mest olur erbāb-ı istiğnā
Maħabbet bezmidür bu bunda çok meyħāneler vardur
3. Niçe başlar yatur ħūn-ābe-i hicrāna müstağrak
Neler vardur yürekde görseler yārā neler vardur
4. İneñ germ olmasun var söyle şem'-i bezme ey sākī
Ki bunda yanmadan pervā yémez pervāneler vardur
5. İçilmekden teri kıalmaz dökilmeden telef olmaz
Fenā mülkinde çok ħumħāneler meyħāneler vardur
6. Niçe şandūk doldı anlaruñ evrāk-ı nāzından
Perī-rūlarla dolmuş mu'allimħāneler vardur
7. Enār-āsā girih-gīr olsa kıanum ğam degül 'Ālī
Hele bārī gözüm merdümleri mā-veş dāneler vardur

37: 117b V. Gelibolulu Muşafā 'Ālī Dīvānı: İHA (G. 273), KA (G. 118)

- 1: (1) reh-i 'aşk: reh-i 'ışk (İHA-KA) ; bī-'adū: bī-'aded (İHA-KA)
- 3: (2) yārā: yāra (KA)
- 4: (2) yanmadan pervā yémez: yanmada pervānemüz (İHA): yanmada pervā yimez (KA)
- 5: (1) teri: tehī (İHA-KA) ; dökilmeden: dökilmekden (İHA): dökülmekden (KA)
(2) meyħāneler: peymāneler (İHA)
- 6: (1) doldı: tıldı (İHA-KA)
(2) dolmuş: zeyn olmuş (İHA-KA)
- 7: (2) mā-veş (Vezin kusuru var.) : veş (İHA-KA)

37. Nesre Çeviri

1. Ey zahit, aşk yolunda sayısız viraneler, onların her birinde de binlerce divaneler vardır.
2. Bu muhabbet meclisidir, burada çok meyhaneler vardır. Kanaat ehli kimseler küçük bir damlasından mest olur.
3. Ey sevgili, ayrılığın kanlı gözyaşına batmış nice başlar yatmaktadır. Bir görseler yürekte neler neler vardır.
4. Ey saki, meclisin mumuna git söyle çok fazla hararetlenmesin. Çünkü burada yanmaktan sakınmaz (çekinmez) pervaneler vardır.
5. Yokluk ülkesinde içilmekten geri kalmayan, dökülmekten telef olmayan çok meyhaneler vardır.
6. Onların naz evrakından dolmuş nice sandıklar vardır. Peri yüzlülerle dolmuş böyle nice muallimhaneler vardır.
7. Ey Ali, kanım nar gibi düğümlü olsa ne olur? Hiç olmazsa gözbebeklerim su gibi tane tanedir.

38. [Gazel]

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Ne sihr eyler müjeñ katlümde kim bir demde 'arz eyler
Gehī tīr ü kühen nīze gehī tīg ü gehī hañçer
2. 'Arağ-rīz olsa haddüñ zīr-i zülfüñde olur zāhir
Gehī şubḥ u gehī şām u gehī mihr ü gehī aḥter
3. Lebüñ āb-ı ḥayātın yérde gökde cüst [ü] cū eyler
Gehī İdrīs [ü] geh 'İsā gehī Hızr u geh İskender
4. Figān [u] girye vü āh eylesem zülfüñ éder peydā
Gehī ra'd u gehī berç [u] gehī bārān [u] geh ejder
5. Ne ḥāletdür ki düşnām étdügince seyr éder 'Ālī
Gehī la'ī [ü] gehī mercān gehī yāķūt [u] geh gevher

38: 117b V. Gelibolulu Muştafā 'Ālī Dīvānı: İHA (G. 419), KA (G. 115)

- 1: (1) sihr: sihr (KA)
(2) tīr ü kühen: tīr ü gehī (İHA-KA)
- 2: (1) zīr-i zülfüñde: zīr-i zülfüñden (KA)
- 3: (2) 'İsā: 'İsī (KA) ; Hızr (kelimesinde imlā hatası var. Hırılı he (ḥ) harfiyle yazılmalıdır.): Hızr (İHA): Hızr (KA)
- 4: (2) ra'd: 'adū (KA)
- 5: (1) étdügince: itdügüñce (İHA): itdügince (KA)

38. Nesre Çeviri

1. Senin kirpiklerin beni öldürmek için nasıl bir sihir yapıyor (ki) bazen ok, bazen mızrak, bazen kılıç, bazen hançer olarak geliyor.
2. Senin yanakların saçının altında terlese bazen sabah, bazen akşam, bazen güneş, bazen yıldız olarak ortaya çıkar.
3. Bazen İdris, bazen İsa, bazen Hızır, bazen İskender senin dudaklarını yerde ve gökte ab-ı hayat olarak arar.
4. Haykırmaya ve gözyaşıyla feryat etsem zülüflerin bazen gök gürültüsü, bazen şimşek, bazen yağmur, bazen yılan şeklinde görünür.
5. Bu nasıl hâldir ki sen sayıp sövünce Ali bazen lal, bazen mercan, bazen yakut, bazen mücevher seyretmektedir.

39. [Maṭla']

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Dāğlar güller elifler servler mūlar çemen
Sīneye gelsün efendi seyr-i gülzār isteyen

40. [Gazel]

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Cānum almağa benümle ḥaṭ-ı cānān çekişür
Döndüm ol ḥaste-i bī-ṭāḳate kim cān çekişür
2. Müjeden merdümek-i dīdelerüm çüb ṭuṭuşur
Mekteb-i ğamda görüñ ol iki oğlān çekişür
3. Éllere sīne-i şad-çākini gösterdi dēyü
Muttaşıl şāne ile zūlf-i perīşān çekişür
4. Şata[ma]duklar için Yūsufı dirhem dirhem
Bunca demdür ki daḡı keffe-i mīzān çekişür
5. Cāna ṭapşur tenüñi göñli gider ey 'Ālī
Dest-māli bir olınca iki yārān çekişür

39: 117b V. Gelibolulu Muşafā 'Ālī Dīvānı

Bu şiir İHA ve KA' nın çalışmalarında bulunmayan yeni bir şiirdir.
Mecmuada gazeller arasında bulunmuştur.
Ne olduğuna karar verilememiştir.
Kafiyeli olduğu için Matla başlığı altında verilmiştir.

40: 117b V. Gelibolulu Muşafā 'Ālī Dīvānı: İHA (G. 437), KA (G. 157)

- 1: (1) ḥaṭ-ı cānān: ḥat-ı cānān (KA)
- 2: (1) çüb: çöp (KA)
(2) görüñ: dilā (KA)
- 3: (1) gösterdi: seyr itdi (KA)
(2) muttaşıl: mutaşıl (KA)
- 5: (1) ṭapşur: tapşur (KA)

39. Nesre Çeviri

1. Efendi; yaralar gül, elifler servi ağacı, saçlar ise çimenliktir. Bu gülbahçesini seyredip gezmek isteyen bizim göğsümüze gelsin.

40. Nesre Çeviri

1. Sevgilinin ayva tüyleri canımı almak için benimle çekiştiğinden can çekişen güçsüz bir hastaya döndüm.
2. Göz bebeklerim kirpikten çöp tutuşur. Bu haliyle gam mektebinden birbiriyle çekişen iki çocuğa benzerler.
3. Perişan saç ve tarak, ellere paramparça (olmuş) göğsümü gösterdi diye hiç durmaksızın çekişirler.
4. Başlangıçtan beri terazinin iki kefesi Yusufu dirhem dirhem satamadıkları için çekişirler.
5. Ey Ali, gönlünü gidererek canını sevgiliye teslim et. Yoksa mendili tek olan iki dostun çekişmesi gibi çekişip durursun.

41. [Gazel]

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Şāh-bāz-ı himmetüñ destüñde olsun ber-ķarār
Olur elbette hümā-yı salţanat bir gün şikār
2. Her tezerv-i rüre-pervāz-ı ħayāl-i kā'ināt
Zīr-i bāl-i bāz u ķadrüñden éder 'arz-ı güzār
3. Bu deme érince ser-tā-pā ne ķanlar yuduğın
Kūhsāruñ kebk-i ħoş-refţarı eyler aşikār
4. Üstüĥ'ān eyler ğıdāsın çok riyāzetler çeker
Érmege naĥcīrūñe şāhum hümā-yı sāye-dār
5. Şalur ol şāhin baķışlu şāhı ğöñlüm murğına
El vérürse 'Āliyā ben ħāke bir gün rüzigār

41: 118a V. Gelibolulu Muşţafā 'Ālī Dīvānı: İHA (G. 181), KA (G. 176)

- 2: (1) tezerv-i rüre: tezerv-i zirve (İHA): tezerv-i rüze (KA) ; ħayāl-i kā'ināt: ħayāl-i kāyināt (KA)
(2) zīr-i bāl-i bāz u ķadrüñden: zīr-i bāl-i bāz-ı ķadrüñden (İHA): zīr-i bāl-i bāz-ı ķaddüñden (KA)
- 3: (1) yuduğın: yutduğın (İHA-KA)
(2) kebk-i ħoş-refţarı: kebg-i ħoş-refţarı (İHA): kebk-i ħoş-refţarı (KA) ; aşikār: āşikār (İHA-KA)
- 4: (1) üstüĥ'ān: üstühān (KA)
(2) naĥcīrūñe: naĥcīrūñe (KA)
- 5: (1) şalur: şalar (KA) ; şāhin: şāhīn (İHA-KA)
(2) rüzigār: rüzgār (KA)

41. Nesre Çeviri

1. Senin himmetinin doğan kuşu sürekli elinde olsun. Saltanatın kuşu elbet bir gün yakalanır.
2. Her yüzün güneşinde kainatın hayali uçup durmaktadır. Kolunun kanadının altında senin değerinden geçip gitmesini ister.
3. Bu zamana kadar ne kanlar yuttuğunu dağın hoş yürüyüşlü kecliği ortaya çıkarır.
4. Ey şahım; gölgesi kutlu Hüma kuşu, sana av olmak için gıda olarak kemik yer ve perhizlere girer.
5. Ey Ali, zaman ben zavallıya bir gün fırsat verirse o şahin bakışlı sevgili (de) gönlüm(ün) kuşuna şahinini salar.

42. [Ġazel]

Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Sebz destār ile ol ğonçedeki ğisūlar
Baş çıkarmış çemene sünbül-i 'anber-būlar
2. Yā iki çeşm-i ğazālāne yaḥūd nergis-i bāĝ
Yā çemen-zār-ı Ğuten seyrin éder āhūlar
3. Sāye-i kūh-ı zebercedde iki ebr midür
Söyle bi'llāh emīrüm nedür ol ebrūlar
4. Berg-i sūsen gibi ser-cümle olur ḥançer-dār
Şarsa destārelere 'uḳdeler ol dil-cūlar
5. 'Āliyā midḥat-i sādāt ile her beyt-i şerīf
Oldı tūtī-i şeker-ḥā vü ḥalāvet-ĝūlar

42: 118a V. Gelibolulu Muşafā 'Ālī Dīvānı: İHA (G. 414), KA (G. 119)

- 1: (1) ğonçedeki: ğoncadaki (KA)
- 2: (1) yaḥūd: yaḥod (KA)
- 3: (2) emīrüm: emirüm (KA)
- 4: (1) ḥançer-dār: ḥancerdār (İHA)
(2) destārelere: destārlara (İHA): destarlara (KA)
- 5: (2) ḥalāvet-ĝūlar kelimesinde imlā hatası var. Ha harfi (h) ile yazılmalıdır. : ḥalāvet-ĝūlar (İHA-KA)

42. Nesre Çeviri

1. O goncadaki elbiseler, yeşil sarık ile bahçede baş çıkarmış amber kokulu sümbüller gibidir.
2. Ahular, ya iki ceylan gözlüyü ya bağıın nergisini ya da Hoten'in çimenliğini seyreder.
3. Emirim, Allah için söyle! O ebrular nedir? Zeberced Dağı'nın gölgesindeki iki bulut mudur?
4. O gönül alıcılar, sarıklarına düğümler atsalar hepsi süsen yaprağı gibi baştan ayağı hançerli olurlar.
5. Ey Ali; büyükleri övme ile her şerefli beyit, şeker çiğneyen ve tatlı sözler söyleyen bir papağan oldu.

43. [Gazel]

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Cihān bāğına reşküm yok çemende imtiyāzum var
Fezā-yı sīnede tırūñ gibi bir serv-i nāzum var
2. Ciger zaħmına sūzen riştedür mızrāb [u] evtārı
Nevā-yı erğānuñ adlu benüm bir çāre-sāzum var
3. Kābūlüm yok senūñ merhemlerūñ Loķmān-ı dehr olsañ
Ṭabīb derd-i 'aşķ-ı yāra līkin çok niyāzum var
4. Baña pervānelerdür ehl-i diller ħandedür kārüm
Maħabbet şem'ine bezmim ne sūz [u] ne güzārüm var
5. Sipihr-i 'aşķa kevkebler şerār-ı dūd-ı āhumdur
Bu gün Maħmūd-ı dehrem 'Āliyā bir ħoş Ayāzum var

43: 118a V. Gelibolulu Muştafā 'Ālī Dīvānı: İHA (G. 219), KA (G. 170)

- 1: (1) çemende: çemenden (KA)
- 2: (1) riştedür mızrāb [u] evtārı: rişte-i mızrāb-ı evtārı (KA)
(2) çāre-sāzum: çār-sāzum (KA)
- 3: (2) ṭabīb: ṭabībā (İHA-KA) ; derd-i 'aşķ-ı yāra: derd-i 'işķ-ı yāra (İHA-KA)
- 4: (2) şem'ine bezmim: bezmine şem'em (İHA-KA) ; güzārüm: güdāzum (İHA-KA)
- 5: (1) sipihr-i 'aşķa: sipihr-i 'işķa (İHA-KA) ; şerār-ı dūd-ı āhumdur: şerār-ı dūd-ı āhumdan (İHA-KA)

43. Nesre Çeviri

1. Dünya bahçesine karşı kıskançlığım yoktur. Benim çemende üstünlüğüm vardır. Gönlün geniş âleminde senin okun gibi nazlı bir servi boylum vardır.
2. Benüm erganun sesi adında dertlere deva olan bir çarem vardır. Onun mızrabı ve telleri ciğer yarasına iğne ve ipliklidir.
3. Ey tabip, her ne kadar sevgilinin aşkıyla derdin var ve bundan şikayetin varsa da sen zamanın Lokman' ı da olsan senin merhemini kabul etmem.
4. Ben muhabbet meclisinde ne yanan ne de yakılan bir mumum. Gönül ehli kimseler benim etrafımda pervane olmuşlardır. Benim kârım onlarla (neşelenmektir) gülüp durmaktır.
5. Ey Ali, bugün zamanın (Sultan) Mahmut' uyum , hoş bir Ayaz (adlı vezirim)' im var. Aşkın semasındaki yıldızlar benim ahımın dumanının kıvılcımlarıdır.

44. [Gazel]

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

Müctes_ + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1. Gönül ki sāye-i kadrümde vaşl-ı yāra érer
Muqarrer oldu bu kim kurd yanında kuş da doyar
2. İki sipāhidür nāvekūñle tiğūñ kim
Biri harāca biri koyun haqına gider
3. Ümīd-i vaşluñ ile işte ben helāk oldum
Ġarāz cefā ise cāna yéter efendi yéter
4. Vişālūñ içre ne ğam tīr-i āh-ı düşmenden
Meşel durur çünkü toñuz gördüğünü çalar
5. Cefā-keşān-ı tārīk-ı melāmetüz 'Ālī
Bu yolda menzil-i maqşūda érđi nev'-i beşer

44: 118a V. Gelibolulu Muşafā 'Ālī Dīvānı: İHA (G. 369), KA (G. 172)

- 1: (2) muqarrer oldu bu kim: mesel durur bu ki (KA) ; yanında: yayında (KA) ; doyar:toyar (İHA-KA)
- 2: (1) sipāhidür: sipāhī durur (İHA-KA)
(2) biri: birisi(İHA-KA) ; haqına kelimesinin üzerinde şedde vardır. Kelime vezin gereği bu şekilde yazılmıştır.
- 3: (1) işte: uşda (KA)
(2) cefā ise: cefāyise (İHA)
- 4: (2) meşel durur çünkü toñuz (Vezin kusuru var.): meşel durur ki toñuz çünkü(İHA-KA)

44. Nesre Çeviri

1. Nasıl kurdun yanında kuş da doyarsa gönül de kadrimin gölgesinde sevgiliye kavuşur.
2. Senin okunla kılıcın iki askerdir ki biri haraca gider biri koyun hakkına gider.
3. Efendi, yeter! Sana kavuşmanın ümidi ile sonunda ben helak oldum. Maksat bu cana cefa çektirmek ise yeter!
4. Sana kavuşma yolunda düşmanın ah okundan niye sakınayım? Bir atasözüdür: "Domuz gördüğünü çalar."
5. Ey Ali, biz melamet yolunun sıkıntısına katlananlarız. İnsanoğlu bu yolda varmak istediği yere ulaştı.

45. [Ġazel]

Fe 'ilātün Mefā 'ilün Fe 'ilün

Ĥafif + + - - / + - + - / + + -

1. Şalın ey şeh-levend-i hoş-reftār
Ne levendāne țarz u țavruñ vār
2. 'Arabī mūze 'anterī cāme
Yemenī bürde kallavī destār
3. Bedevī sīm eger o ĥarbī raĥt
Ol zer-endūde ĥançer ol zünnār
4. O celālī baķış o semt [ü] reviş
O cemāl 'arz édiş o geşt ü güzār
5. Nedür ol büstīn-i ĥūrānī
Ya o mellūța surĥ-güte-kenār
6. Nedür ol nāzük-āne teng-i ħabā
Nedür ol cündiyāne bol şalvār
7. Añma iş bunı gönderen 'Ālī
Aşuri cündidür o şāh-süvār

45: 118a V. Gelibolulu Muşafā 'Ālī Dīvānı: İHA (G. 175), KA (G. 160)
Bu gazelin 5 ve 6. beyitleri İHA' nın çalışmasında yer değiştirmiştir.

- 1: (1) şalın: salın (KA)
(2) țarz u țavruñ: țavr u țarzuñ (İHA)
- 2: (1) 'anterī cāme: 'anțarī destar (KA)
(2) ħallavī: ħallāvī (İHA): ħalyavī (KA)
- 3: (1) eger o ĥarbī: irād-ı ĥarbī (KA)
(2) ol zer-endūde: o zer-endūde (İHA): üzerinde de (KA) ; ĥançer: ĥançer (İHA)
- 4: (1) semt [ü] reviş: mest reviş (KA)
- 5: (1) büstīn-i ĥūrānī : püstīn-i ĥavrānī (İHA): püstīn ü ĥūrānī (KA)
(2) surĥ-güte-kenār: surĥ-güne-kenār (İHA): surĥ-güne kenār (KA)
- 6: (1) teng-i ħabā: teng ħabā (KA)
- 7: (1) iş bunı: āşūrī (İHA): āşūr (KA) ; gönderen: gönderin (İHA)
(2) aşuri: asuri (KA) ; cündidür kelimesi vezin gereği kısa ünlülü yazıldı. : cündidür (İHA-KA)

45. Nesre Çeviri

1. Ey yürüyüşü güzel olan güzeller güzeli salınarak yürü. Güzellere has olan nasıl bir eda ve tavrın var?
2. Araplara özgü çizme, entari elbise, Yemenî bir hırka, iri bir kavuk (ne hoştur.)
3. Bedevilere özgü o gümüş eyer, savaş aletleri, o altın kaplama hançer, o zünnar (ne hoştur.)
4. O sert bakış, o yandan yürüyüş, o güzellik arz ediş, o gezip dolaşmalar (ne hoştur.)
5. O hurilere layık kürk ve o kırmızı kısa kenarlı mellûte abası ne hoştur (ne biçimdir).
6. O nazik bir şekilde dar olan kaftan nedir? O askerlere has bol şalvar nedir?
7. Bunu gönderenin Ali olduğunu sanma. Bunu gönderen Asurî bir askerdir.

46. [Gazel]

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Āh-ı 'āşıkdan cihān bāğında bir şarşar yürür
Her nihāl-i yāra öykündüñ dēyü şarşar yürür
2. Tıg-ı ğamzeñle müjeñ tırini göñlüme gönder
Yıkmağa bir şehri öñince dil-āverler yürür
3. Hāke düşse kaçre-i eşküm érür deryālara
Tıfl-ı nev-restedür benüm cānum kalkar düşer yürür
4. Dār-ı zülfüñde dili ber-dār kılmak kaçd eder
Nāle[le]r dellālı anuñçün nidā eyler yürür
5. P[ı]r-i çerhüñ bir meh-i nā-mihri var yārum gibi
Anuñ için 'Āiyā iñler gezer ağlar yürür

46: 118b V. Gelibolulu Muştafā 'Ālī Dīvānı: İHA (G. 366), KA (G. 155)

- 2: (1) göñlüme gönder (Vezin kusuru var.): gönder göñlüme (İHA-KA)
(2) öñince: çün öñce (İHA-KA)
- 3: (2) tıfl-ı nev-restedür: tıfl-ı nev-resdür (İHA-KA) ; kalkar düşer: düşer kalkar (İHA-KA)
- 4: (2) nāler: nāleler (İHA-KA)
- 5: (1) pır-i çerhüñ: pır-i çerhuñ (KA)
(2) iñler: ağlar (İHA-KA) ; ağlar: iñler (İHA-KA)

46. Nesre Çeviri

1. Her fidan gibi sevgilinin boyuna özendin diye cihanda aşğın ahından bir kasırga yürür.
2. (Ey Sevgili) Bir şehri yakıp yıkmak için önce yiğitler yürüdüğünden sen (de) gamzenin kılıcıyla kirpiklerinin okunu gönlüme gönder.
3. Gözyaşımın damlası toprağa düşse deryalara ulaşır. Benim canım yeni yetişmiş bir çocuktur, düşe kalka ilerler.
4. Naleler tellalı(nın) niyeti gönlü senin zülüflerinin dar ağacında asmak olduğu için bağıarak yürür.
5. Felek denen ihtiyarın (da) benim yarım gibi vefasız bir ay'ı (sevgilisi) vardır. Ali' nin inleyerek gezmesinin, ağlayarak yürümesinin sebebi budur.

47. [Gazel]

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

Hezec - - + / + - - + / + - - + / + - -

1. Ğam vèrdi havâdis̄ yine 'âlem müteğayyir
Āyīne t̄utuk ş̄uret-i âdem müteğayyir
2. Sâgarda şafâ kalmadı ş̄uret vére bezme
Mirât-ı Sikender kadeh-i Cem müteğayyir
3. Ben göz yaşı saçmağda ciger derd ile h̄ün-bār
Gird-âb-ı gam u ğuşsa dem-â-dem müteğayyir
4. Tāvus şfat yarı görelden mütelewin
Ben hem müteğayyir güzelim hem müteğayyir
5. 'Ālī 'arāk içmiş d̄eyü ta'n eyleme zāhid
Destinde kerāmetle olursam müteğayyir

47: 118b V. Gelibolulu Muşafâ 'Ālī Dīvānı: İHA (G. 478); (7)

Bu gazel KA' nın çalışmasında mevcut değildir.

Bu gazel İHA' nın çalışmasında 7 beyit olarak mevcuttur.

Mecmuada bulunmayan 3 ve 6. beyitler şu şekildedir:

- “ 3. Günden güne reng-i ruhuñ ey gül mütezâ'id
Bülbüllerünün hâtırı muhkem müteğayyir
6. Ebrī varağa döndi hemân penbe-i dāğum
Dil zahmı direm bağladı merhem müteğayyir”

1: (2) t̄utuk: t̄onuk (İHA)

2: (2) mirât-ı Sikender: mir'ât-ı Sikender (İHA)

4: (2) tāvus kelimesinde imlâ hatası var. Uzun ünlülü yazılmalıdır. Bu hata vezni de bozmaktadır. : tāvūs (İHA)

5: (1) zāhid: vā'iz (İHA)

47. Nesre Çeviri

1. Aynanın donukluğu insanın suretini değiştirmesi gibi haberler de gam verince âlem değişir.
2. Kadehte safa kalmadı (ki) meclise suret versin dolayısıyla İskender' in aynası, Cem' in kadehi (de) değişti.
3. Ben gözyaşı dökmekteyim, ciğer (ise) dert ile kan saçmaktadır. Gam ve kederin girdabı sürekli değişmektedir.
4. Sevgiliyi tavus gibi renkler içerisinde görünce ben hem hayretler iğerisindeyim hem (de) değişik hâller iğerisindeyim.
5. Ey zahit, elinde kerametle değişirsem Ali rakı içmiş diyerek onu ayıplama (kınama).

48. [Gazel]

Mef'ulü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

Muzāri' - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. Geyme pelengī cāmeñi şīr-āne ceng olur
Cāmeñ hemān ğazāle şarılmış peleng olur
2. Mey dökmeñüz 'abāsına şūfīnūñ alınur
Hem mey telef olur hem o miskīne reng [olur]
3. At seyriñ étsek èller ile baħr édüp yaşum
Altındaki semendūñ o baħra neheng olur
4. Ķanlı yaşum ki ğarķa vèrürdi zerdümi
'Uryānlığumda baña ĳabā-yı dü-reng olur
5. 'Ālī vèrincede yāruñ eşigi tozına cān
Bir pīr ğördi dèdi ne ĳattāl-beng olur

48: 118b V. Gelibolulu Muşafā 'Ālī Dīvānı: İHA (G. 455)

**Bu gazelin 2, 3 ve 4. beyitleri İHA' nın çalışmasında yer değiştirmiştir.
Bu gazel KA' nın çalışmasında mevcut değildir.**

- 2: (1) dökmeñüz: şunmağıl (İHA) ; alınur: āllanup (İHA)
(2) olur: gider (İHA)
- 3: (1) édüp: olur (İHA)
(2) altındaki: altuñdağı (İHA)
- 4: (1) Vezin kusuru var. : ğarķa kelimesinde imlā hatası vardır. Ğayın harfinin (ğ) noktası eksiktir. : ğarķa (İHA) ; vèrürdi: virür (İHA) ; zerdümi kelimesinde imlā hatası var. Ze harfi (z) ile yazılmalıdır.: cism-i zerdümi (İHA)
- 5: (1) Bu mısra İHA' nın çalışmasında şu şekildedir:
" 'Ālī ayağı tozına yāruñ virince cān"

48. Nesre Çeviri

1. Kaplan desenli kumaştan yapılmış elbiseni giyme, aslan gibi savaş olur. Elbisen hemen ceylana sarılmış bir kaplan olur.
2. Sufinin abasına mey dökmeyin yoksa alınır. Hem mey boşa gider hem (de) o miskin kişiye renk olur.
3. Gözyaşlarımı deniz edip eller ile atları seyretsek senin altındaki çevik atın o denize bir timsah olur.
4. Sararmış yüzümü batıran kanlı yaşlarım, çıplaklığında bana iki renkli elbise olur.
5. Ali, sevgilinin eşiğinin tozuna canını verince pirin biri, bu toz çok öldürücü bir afyondur, dedi.

49. [Gazel]

Mefā 'ilūn Mefā 'ilūn Mefā 'ilūn Mefā 'ilūn

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Zemān üzre zemān el vérmege şāhum zemān ister
'Acem şāhı gelüp dergāhuña yüz sürmege emān ister
2. Ne sırdur bir kuluñ Şirvānı zabt etmek murād étse
Anuñ zabtı ya İskender ya ħod Nūşirevān ister
3. Géçüp kuĥl-i Şifāhānından āĥir şāh-ı nā-bīnā
Ġubār-ı ĥāk-i pāyuñ tūtiyā-i çeşm-i cān ister
4. Niçe kalemle tġ ile 'Ālī çalışmakta
Bugünden soñra ammā der-geh-i şāh-ı cihān ister
5. Geh inşā étmege geh çekmege tuġrā-yı ġarrāyı
Cenāb-ı pādişāhīden mūkerrem bir nişan ister
6. Nişāncı olsa lāyıķ ol kuluñ dīvān-ı 'ālīde
Buyur ĥükmüñ yürüt şāhum ki katlanmaz hemān ister

49: 119a V. Gelibolulu Muşafā 'Ālī Dīvānı: İHA (G. 245); (7)
İHA' daki gazelin 4. beyti bu mecmuada mevcut deġildir.

Bu gazel KA' nın çalışmasında mevcut deġildir.

Bu gazelde şairin mahlası 4. beyitte geçmektedir.

Bu gazel İHA' nın çalışmasında 7 beyit olarak mevcuttur.

İHA' da bulunup mecmuada bulunmayan 4. beyit şu şekildedir:

“ 4. 'Aceb mi gönderüp serdārını kırġunlar étdürse
Bu bir şehrdür ki eñ kemter kılın şāhib-kırān ister ”

- 1: (1) zemān: murād (İHA)
(2) Vezin kusuru var.
gelüp: gelür (İH): yüz sürmege: öñ soñ (İHA)
- 2: (1) Şirvānı: Şirvānı (İHA) ; murād étse: ĥuşuşā kim (İHA)
- 3: (2) tūtiyā: tūtiyā (İHA)
- 4: (1) niçe: iki yıldur (İHA)

49. Nesre Çeviri

1. Şahım, zaman üstüne zaman, el vermeye zaman ister. Acem şahı dergahına gelip yüz sürerek yardım ister.
2. Ya İskender' in ya da Nuşirevan' ın ele geçirebileceği Şirvan' ı senin bir kulunun zapt etmek istemesi ne hayret verici bir iştir.
3. Gözleri görmeyen padişah, İsfahan' nın şifalı toprağını bırakıp senin ayağının toprağını can gözüne sürme olarak sürmek ister.
4. Ali, pek çok kalem ve kılıç ile çalışmaktadır; ama bugünden sonra dünya padişahının dergahını ister.
5. Yüce padişahın bir cömertlik nişanı olarak bazen yüce tuğrayı çekmeyi bazen de inşâ yazmayı talep eder.
6. Şahım, senin o kulun yüce divanda nişancı olsa layıktır. Buyur, hükmünü yürüt ki tahammül etmez hemen ister.

50. [Gazel]

Fe' ilātün Mefā'ilün Fe' ilün

Hafif + + - - / + - + - / + + -

1. Her zemān derde çāre vërmezler
Ara vërürler ara vërmezler
2. H̄ālünün dānesini Hindūlar
Niçe yüz biñ bahāya vërmezler
3. Ruḥuñı 'Ayntāba ğamzelerün
Dār-ı mülk-i Tatāra vërmezler
4. Çeşmüñi Laḥzaya bëlün Belhe
Şaçlaruñ sebze-zāra vërmezler
5. Şūfi eylerse ehl-i 'aşka su'āl
Yüzine bir kavāre vërmezler
6. Haṭṭuñı Şāma dişlerün 'Adene
Leblerün Kādebāra vërmezler
7. Vuşlat-ı yārı umma ey 'Ālī
Anı her nā-bekāra vërmezler

50: 119a V. Gelibolulu Muşafā 'Ālī Dīvānı: İHA (G. 397), KA (117)
Bu gazelin 6. beyti İHA' nın çalışmasında 3. beyittedir.

- 1: (1) zemān: zamān (KA)
- 2: (1) h̄ālünün: h̄ālinün (KA) ; bahāya: bahāra (İHA-KA)
- 3: (2) dār-ı mülk-i Tatāra: dār-ı mülk-i Tātāra (KA)
- 4: (1) Laḥzaya: Laḥziye (KA) ; Belḥe: bilince (KA)
(2) sebze-zāra: sebzvāra (İHA)
- 5: (1) şūfi kelimesi vezin gereği kısa ünlülü yazıldı. : şūfi (İHA): şofı (KA) ; ehl-i 'aşka: ehl-i 'ışka (İHA-KA) ; su'āl: su'āl (KA)
(2) kavāre: kavare (İHA)
- 6: (1) haṭṭuñı: haṭuñı (KA)
(2) Kādebāra: Kādehāra (İHA-KA)

50. Nesre Çeviri

1. Her zaman derde çare vermezler. Arada bir verirler arada bir vermezler.
2. Yüzündeki benlerin çok değerli olduğu için Hindûlar bir tanesini dahi vermezler.
3. Yanağı Antep' e , gamzelerini (yan bakışlarını) Tatar ülkesinin yerine vermezler.
4. Gözünü Lahza' ya, belini Belh' e, saçlarını Sebzvâr' a vermezler.
5. Sufi, aşk ehline bir soru sorarsa yüzüne bir kavâre (yellenme, osuruk) vermezler.
6. Ayva tüylerini Şam' a, dişlerini Aden' e, dudaklarını Kandehear' a vermezler.
7. Ey Ali, sevgiliye kavuşmayı bekleme. Onu her hayırsıza vermezler.

51. [Gazel]

Mef'ulü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

Muzāri' - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. Haṭṭı belürse eylesüñ ol servi der-kenār
Çıkısa kenāre ya'ni gönül olsa nev-[b]ahār
2. 'Āşıkılar alsa destüne gül-gün piyāleler
Her gül-'izāruñ olsa ser-i kūy lāle-zār
3. Her naḥlı kılsa bād-ı şabā Hızr-ı sebz-püş
Vérse şeref zemāneye sādāt-ı rüzigār
4. Şaçsa şüküfe bir günü enhāra bād-ı şubḥ
Āyine olsa revnāḳ-ı ezhāra cūy-bār
5. 'Ālī o demde yār ile gülşende mā'il ol
Pīr ü civān ne dërse dësün eyle ihtiyār

51: 119a V. Gelibolulu Muşafā 'Ālī Dīvānı
Bu gazel İHA ve KA' nın çalışmalarında bulunmayan yeni bir gazeldir.

51. Nesre Çeviri

1. O servi boylu sevgilinin ayva tüyleri belirse derkenar eylesin. Biz de kenara çıksak (da) gönlümüzde ilkbahar olsa.
2. Aşıklar ellerine gül renkli kadehler alsa da gül yanaklı sevgililerin mahallesi lale bahçesi olsa.
3. Saba rüzgarı, her ağacı yeşiller giyen Hızır' a döndürse (de) zamaneye şeref verse.
4. Sabah rüzgarı, bir gün nehirlere çiçek saçsa (da) ırmak, çiçeklerin tazeliğine ayna olsa.
5. Ali, o zamanda sevgili ile gülbahçesinde istekli ol. Yaşlı ve gençler ne derse desinler sen istekli ol.

52. [Gazel]

Mef'ulü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

Muzāri' - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. 'Aşkuñ senüñ hayāt-ı ebedden nişān vērür
Güyā yoluñda ölmege bir haste cān vērür
2. Dil-ber ki kirpik ile kaçın gösterür dile
Mecnün eline göz göre tır ü kemān vērür
3. Pār pār yanar cerāğa döner encümende yār
Gel saña yanayın dēsem ammā ki yan vērür
4. Ser-rişte-i karārını ağıyāra vērse yār
Ceng içre dest-i düşmene tut kim 'inān vērür
5. Tıguñ ko sineye çekeyin cānum al dēsem
Kaṭ'a tevākḳuf étmez o hūnī hemān vērür
6. Naqd-i sirişküm ile gider cümle mā-melek
Bir pūse vērse şanma baña rāygān vērür
7. Bed-nām-ı 'ālem étmegi ihsān şayar o şūḥ
'Ālī kulına şöhret ile ya'ni şān vērür

52: 119b V. Gelibolulu Muşafā 'Ālī Divānı: İHA (G. 368)
Bu gazelin 4 ve 6. beyti İHA' nın çalışmasında yer değiştirmiştir.
Bu gazel KA' nın çalışmasında mevcut değildir.

- 1: (1) 'aşkuñ: 'ışkuñ (İHA)
(2) güyā: zīrā (İHA)
- 3: (1) pār pār: par par (İHA) ; cerāğa: çerāğa (İHA)
- 4: (1) yār: dost (İHA)
(2) tut kim: güyā (İHA)
- 5: (2) pūse: būse (İHA)
- 6: (2) kulına: kulıña (İHA)

52. Nesre Çeviri

1. Senin aşkın ebedî hayattan bir nişan verince sanki senin yolunda ölmeye bir hasta can verir.
2. O sevgili ki kirpik ile kaşını gönle gösterir. Mecnun' un eline bile bile ok ve yay verir.
3. (Bu gönül) Mecliste şiddetle yanar, kandile döner. Gel sana yanayım desem sevgili buna karşılık yan çizer.
4. Sevgili karar ipinin başını başkalarına verse sanki savaş içinde düşmanın eline dizginleri vermiş gibi olur.
5. Kılıcını bırak göğsüme çekeyim, canımı al desem; o kan içici, asla beklemez hemen kılıcını verir.
6. Bana bir buseyi karşılıksız vereceğini sanma. Gözyaşı sermayem ile bütün varım yağum gider.
7. O sevgili, aşğının adını âleme kötü olarak yaymayı iyilik sayar. Halbuki Ali kuluna şan ve şöhret verir.

53. [Gazel]

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

Müctes_ + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1. Ne 'arz-ı hâle meded var ne tākāt-ı güftār
N'olaydı hāl bileydüñ sen ey perī-ruhsār
2. Miyānuñı kucabilsem dedükçe yok dërsin
Ne ictināb kılursın efendi bunda ne var
3. Kémerde eşk-i revānumla devr éder kapuñı
İñende hufte éder sevdügüm bu çeşm-i nizār
4. Aқardı ayağına cū-veş eşki her kişinüñ
Vërilmiş olsa eger serve sendeki reftār
5. Belā-yı 'aşk ile 'Ālī şikeste-hāl olduñ
Ṭabīb-i şihhate el şunmaz istemez bīmār

53: 119b V. Gelibolulu Muşafā 'Ālī Dīvānı: İHA (G. 177), KA (159); (6)

Bu gazel İHA' nın çalışmasında 6 beyit olarak mevcuttur.

Bu gazelin 2 ve 4. beyitleri İHA ve KA' nın çalışmalarında yer değiştirmiştir.

İHA' nın çalışmasında bulunup bu mecmua da bulunmayan 5. beyit şu şekildedir:

“ 5. Yoluñda hāk olanuñ başı érdi hürşide
Derün-ı şa' şa' ada şanma zerre zerre gubār ”

- 2: (1) dërsin kelimesinde imlâ hatası var. Nazal n (ñ) ile yazılmalıdır.
(2) kılursın kelimesinde imlâ hatası var. Nazal n (ñ) ile yazılmalıdır.
- 3: (2) hufte: hiffet (İHA) ; çeşm-i nizār: cism-i nizār (İHA-KA)
- 4: (1) cū-veş eşki: cūy-ı eşki (İHA-KA)
- 5: (1) belā-yı 'aşk: belā-yı 'ışk (İHA) ; olduñ: oldı (İHA-KA)
(2) bīmār: tīmār (İHA); timār (KA)

53. Nesre Çeviri

1. Ey güzel yüzlü sevgili, bizim hâlimizden anlasaydın ne olurdu? Ne hâlimizi anlatmaya gücümüz var ne de konuşmaya dermanımız var.
2. Senin belini sarabilsem dedikçe sen yok dersin. Efendi, neden çekinirsin bunda ne var?
3. Ey sevdiğim, bu zayıf gözüm çok tegafül ederek ara sıra akan gözyaşımla kapını döner.
4. Sevgili, eğer sendeki yürüyüş servi ağacına verilmiş olsaydı o servinin ayağına herkesin gözyaşı ırmaklar gibi akardı.
5. Ali, aşk belası ile hâli kötü biri oldun. Hasta olan, doktorun şifasına el uzatmak istemez.

54. [Gazel]

Fe' ilātūn Fe' ilātūn Fe' ilātūn Fe' ilūn

Remel ++ -- / ++ -- / ++ -- / ++ -

1. Müdde' ī āl ile ol şāhi ki tenhāya çeker
Korkarın reng geçer bāde-i hamrāya çeker
2. İki dīvāneden alınmadı 'aşkuñ yaqası
Kūh-ken dāğa çeker Kays ise şahrāya çeker
3. Nām ile 'āleme bir vel[vel]e şalduñ ki seni
Kimi teshīre çeker kimisi esmāya çeker
4. Kevkebūmden ne içün ağlayup āh eyleyeyüm
Geh çalar yêrlere geh 'ālem-i bālāya çeker
5. Dāmenüm seyl-i sirişk oldı yêrüm āteş-i āh
Biri eflāke biri lücce-i deryāya çeker
6. Hīnk-i řab' ina bu vādīde véren meydānı
Öñdül olmasa eger şā' ir[i] da' vāya çeker
7. Yine bir saşt-kemān aşdı ki 'Ālī felege
Haş budur az bulunur ancılayın yāya çeker

54: 119b V. Gelibolulu Muşafā 'Ālī Dīvānı: İHA (G. 383), KA (169)

Bu gazelin 3 ve 4. beyitleri İHA ve KA' nın çalışmalarında yer değiştirmiştir.

- 1: (1) şāhi: řūhi (İHA-KA)
- 2: (1) 'aşkuñ: 'iřkuñ (İHA-KA)
(2) dāğa: şağa (İHA-KA)
- 3: (2) çeker kimisi: muşayyed kimi (İHA-KA)
- 4: (1) eyleyeyüm: eylemeyüm (İHA): eylemeyin (KA)
- 5: (1) oldı yêrüm: aldı yaşam (İHA-KA)
- 6: (2) olmasa: almazsa (İHA-KA)
- 7: (1) saşt-kemān: saşt kemān (KA)
(2) bulunur: bulunur (KA) ; yāya: yaya (KA)

54. Nesre Çeviri

1. Müddei hile ile o şuhu tenhaya çeker. Korkarım ki (onun) rengi geçer ve kıpkırmızı badeye döner.
2. Aşkın yakası iki divaneden alınmadı. Ferhat dağa, Kays ise çöle çeker (meyillidir).
3. Âleme öyle şöhretli bir velvele saldın ki seni(n) kimi sihir olduğunu söyler kimisi sürekli adını zikreder.
4. Yıldız imdan niçin ağlayıp ah edeyim. Bazen yere çalar bazen yüce âlemlere çeker.
5. Eteğim gözyaşı seli, yakam ise ah ateşi oldu. Biri göklere çeker biri denizin dalgasına çeker.
6. Bu vadide karakterinin atına meydan veren eğer ödül almazsa, şairi davaya çeker.
7. Ali, yine gökyüzüne sağlam bir yay astı ki gerçek budur onun gibi yay çeken az bulunur.

55. [Gazel]

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. 'Aks-i ruhsāruñla her dem gözyaşı gül-gün olur
Kana döndükçe sirişk-i dīde bağrum hūn olur
2. Nāy-ı nālemsüz kıomazdum bir nefes tīrimüñ velī
Korķarın devrūñde feryād eylemek kıānūn olur
3. Ben o mest-i dürd-nüşam cür'a şaçsam toprağa
Cām-ı Cem keyfiyyetinde turfa bir ma'cūn olur
4. Kem saķalı olsa manzūrum harābāt ehlinüñ
Efser-i Efrāsiyāb [u] tāc-ı Efrīdūn olur
5. Gördüñ ey 'Ālī denīler kıaplamış manşıbları
Gêçme anlar yerine kıadrūñ senüñ de dūn olur

55: 119b V. Gelibolulu Muşafā 'Ālī Dīvānı: İHA (G. 460), KA (G. 171)
Bu gazelin 3 ve 4. beyitleri İHA ve KA' nın çalışmalarında yer değiştirmiştir.

- 1: (2) döndükçe: girdükçe (İHA-KA)
- 2: (1) tīrimüñ: bezmüñ (İHA-KA)
(2) kıorķarın: kıorķaram (KA)
- 3: (1) şaçsam: şaçşam (KA)
(2) keyfiyyetinde: keyfiyetinden (İHA-KA)
- 4: (1) kem saķalı: kem sıfālī (İHA): kim saķalı (KA) ; manzūrum harābāt ehlinüñ: manzūm-ı harābāt ehlinün (KA)
- 5: (1) kıaplamış: kıapladı (KA)
(2) gêçme: gêçmeye (KA)

55. Nesre Çeviri

1. Yanağının aksiyle her dem akan gözyaşı gül renkli olur. Gözyaşlarım kana döndükçe bağrım kan olur.
2. Senin zamanında feryat eylemenin bir kanun olacağından korkmasaydım senin meclisini bir an olsun ney'siz bırakmazdım.
3. Ben o şarabın tortusunu içen bir mestim. Toprağa yudum saçsam Cem' in kadehi keyfinden görülmemiş bir macun (afyon) olur.
4. Harabat ehlinin elinde bir dilenci kasesi görsem (o kase) Efrasiyap' ın ve Feridun' un tacı olur.
5. Ey Ali gördün, makam ve mevkileri adi kimseler kaplamış. Onların yerine geçme (yoksa) senin de değerini onlar gibi adi olur.

56. [Gazel]

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

Remel ++ -- / ++ -- / ++ -- / ++ -

1. Halvetinüñ biri ol āfeti hāmmāma koyar
Bir içim şu gibi pehlücügini cāma koyar
2. Ten kabās ını kesüp doğrar o terzī-zāde
Ḥil'at-i cismümüzi ya'ni ki endāma koyar
3. Doldurur oklar ile sīne-[i] pür-sūrāḥum
Bir kalemdān gibi geh nāme gehī hāme koyar
4. Vaşf-ı bezmin göñül ezberler o şāh-ı keremüñ
Koynına tut ki muşavver yeñi şeh-nāme koyar
5. Meskenet Kā'belerin deşt-i taḥammül sevmez
Aña 'azm eyleyeli 'Ālī [şoyar] iḥrāma koyar

56: 120a V. Gelibolulu Muşafā 'Ālī Dīvānı: İHA (G. 482), KA (G. 152); (6)
Bu gazel İHA' nın çalışmasında 6 beyit olarak bulunmaktadır.
İHA' da bulunup mecmuada bulunmayan 6. beyit şu şekildedir:

“ 6. Şimdi ğarrālanur ammā gelür öñ soñ ḥaṭ-ı yār
Rūzigār anı daḥı defter-i eyyāma koyar”

- 1: (1) pehlücügini: pehlü çeneği (KA)
- 2: (1) doğrar: çoğrar (İHA-KA) ; terzī-zāde: derzī-zāde (İHA-KA)
(2) ḥil'at-i cismümüzi: ḥil'at-i cismimüzi (KA) ; ya'ni kelimesi vezin gereği kısa ünlülü yazılmıştır.
- 3: (1) doldurur: tıdudur (İHA-KA) ; oklar ile: oklarına (KA)
(2) hāme: cāma (KA)
- 4: (2) muşavver yeñi şeh-nāme: muşavvir şeh-nāme (KA)
- 5: (1) Kā'belerin: Kā'besin (İHA) ; deşt-i taḥammül: āyīn-i taḥammül (İHA): devrini maḥmil (KA)
(2) eyleyeli: ideni (İHA-KA)

56. Nesre Çeviri

1. Halvetinin biri o afeti (sevgiliyi) hamama bırakır. Onun yan tarafını bir içim su gibi kadehe koyar.
2. O terzioğlu vücut elbisesini kesip doğrar. Kısacası, üstümüzdeki kaftanı bir şekle sokar.
3. Benim delik deşik olmuş göğsümü bir kalemlik gibi oklarla doldurur. Bazen mektup bazen kalem koyar.
4. O kerem padişahının meclisteki vasfını gönül ezberler. Resmi koynuna tutarsan yeni bir Şehname ortaya çıkar.
5. Acizlik Kabelelerini tahammülün çölü istemez. Ona niyetlendiğinden beri Ali' yi ihrama koyar.

57. [Gazel]

Mefā 'ilün Mefā 'ilün Mefā 'ilün Mefā 'ilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Ne kaṭ' -ı pāye gözler dil ne şayd-ı ' izz [ü] cāh ister
Ol āhū gözlerūñden şeh-süvārum bir nigāh ister
2. Baña da'vā-yı 'aşk isbātıdur ey müdde'ī müşkil
Ne mezhebdür bu mezheb şāhidüm benden güvāh ister
3. Cemālūñ aḥsen-i taḳvīmdür aḥkām idur anuñ
Müneccim yazmağa bir ḳur'a kāmil sāl [ü] māh ister
4. Muḥaşşal Rūmili dil-berlerinden ğayra baş egmez
Dil-i dīvāne yārın şeh-levend-i kec-külāh ister
5. Diyārı 'aşk bir yerdür yēdi iklīmden ḥāric
Anuñ āb u hevāsı eşk-i çeşm [ü] bād-ı āh ister
6. Nizām-ı mülk-i 'ālemden ğaraż bir iltifātuñdur
Vişālūñ devletin 'Ālī anuñçün gāh gāh ister

57: 120a V. Gelibolulu Muşafā 'Ālī Dīvānı: İHA (G. 248), KA (G.154); (7)
Mecmuadaki 5. beyit KA' nın çalışmasında bulunmamaktadır.
Bu gazel İHA' nın çalışmasında 7 beyit olarak bulunmaktadır.
İHA' da bulunup mecmuada bulunmayan 7. beyit şu şekildedir:

“ 7. Yēter yanmış yakılmışdur ğarīb èllerde sulṭānum
Senūñ sāyeñde 'Ālī raġbet-i zıll-ı ilāh ister”

- 1: (1) şayd-ı 'izz [ü] cāh: şadr-ı 'izz [ü] cāh (İHA): şad-ı 'izz ü cāh (KA)
- 2: (1) da'vā-yı 'aşk: da'vā-yı 'ışk (İHA-KA)
- 3: (1) anuñ: ḥaṭṭuñ (İHA)
(2) ḳur'a kāmil: ḳarn-ı kāmil (İHA)
- 4: (1) Rūmili: Rūm ili (KA)
(2) şeh-levend-i kec-külāh: şeh-levende kec-külāh (KA)
- 5: (1) diyārı 'aşk: diyārı 'ışk (İHA-KA)
- 6: (1) iltifātuñdur: iltifātundur (KA)
(2) 'Ālī: göñlüm (İHA)

57. Nesre Çeviri

1. Ey usta binicim (sevgilim), gönül ne rütbe peşindedir ne makam, mevkinin avı peşindedir. Bir avcıyım, sadece o ahu gözlerinden bir bakış ister.
2. Ey müddei, zorluk bana aşk davasının ispatıdır. Benden şahit ister. Ben şahidim, bu yol nasıl bir yoldur?
3. Yaratılmışların en güzeli olan yüzün, O' nun hükmüdür. Müneccim bir kura yazmaya eksiksiz ay ve yıl ister.
4. Sözün kısası, divane gönül, Rumeli güzellerinden başkasına baş eğmezse de tutar yarın eğri külahlı bir güzel ister.
5. Aşk diyarı, dünya haricinde bir yerdir. Onun suyu ve havası, gözyaşı ve ah dumanı ister.
6. Dünya mülkünün düzeninden maksat senin bir iltifatındır. Ali, onun için sana kavuşmanın devletini (mutluluğunu) ister (durur).

58. [Gazel]

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Şad-hezārān ehl-i dil var dil-ber ammā biñde bir
Kevkeb-i evc-i sa'ādet doğmaz illā biñde bir
2. Nūh gibi biñ yaşar āşık yaşın baħr eylese
Şanasın tūfān olur ħarāb-ı deryā biñde bir
3. Biñ bir esmānuñ müsemmasında vahdetdür murād
Feth olunmaz böyle bir müşkil mu'ammā biñde bir
4. Ey hezārān cevr édüp ħālüm diger-gün eyleyen
Aç gözüñ tağyir olur aħvāl-i dünyā biñde bir
5. Leşker-i ħaṭtuñ yüze geldükce kıpar fitneler
Bir celālîdür gözüñ oldı hüveydā biñde bir
6. Elf iken yārīh-i hicret nazma gelmişdür bu dür
Olmaz ey 'Ālī bu yüzden dürr-i yek-tā biñde bir
7. Biñ yıl oldı yerde 'Ālī gibi bir server gelmedi
Öyle bir 'ankā yaratmaz Ħaḳ Ta'ālā biñde bir

58: 120a V. Gelibolulu Muşafā 'Ālī Dīvānı: İHA (G. 236), KA (G. 177)

- 1: (1) sad-hezārān: şad-hezārān (KA) ; biñde : binde (KA)
(2) kevkeb-i evc-i sa'ādet: kevkeb-i necm-i sa'ādet (KA) ; doğmaz: toğmaz (İHA-KA) ; biñde : binde (KA)
- 2: (1) biñ yaşar: biñ yıl yaşar (İHA-KA)
(2) şanasın tūfān: şanasın tūfān (KA) ; ħarāb-ı deryā: ħiz-āb-ı deryā (İHA) ; ħizāb-ı deryā (KA)
- 3: (1) biñ: bin (KA)
- 5: (1) geldükce: geldükçe (KA) ; kıpar: kıpdı (İHA)
- 6: (1) yārīh-i hicret: tārih-i hicret (İHA-KA)
(2) dürr-i yek-tā: dürr-i yektā (KA)
- 7: (1) biñ: bin (KA) ; yerde: bir (İHA-KA) ; gibi bir: siretlü (İHA-KA) ; server: dil-ber (KA)

58. Nesre Çeviri

1. Yüz binlerce gönül ehli vardır; ama gönül alan güzel az bulunur. Saadetin en yüksek yıldızı binde bir zamanlarda doğar.
2. Aşık, gözyaşlarını deniz yapsa Nuh (a.s.) gibi bin yıl yaşar. (Öyle ki bazen) denizin dalgalarının binde bir tufan olduğunu sanarsın.
3. Binlerce isimden maksat birliktir. Böyle halledilmesi güç bir işi kolaylıkla çözmek binde bir olur.
4. Ey binlerce eziyet edip beni hâlden hâle koyan, gözünü aç. Dünya ahvali binde bir değişir.
5. Senin ayva tüyünün askerleri yüze geldikçe fitneler kopar. Çünkü senin gözün bir celalidir. Binde bir belli olur.
6. Ey Ali, hicret tarihi bin iken bu inci şiire gelmiştir. Bu yüzden eşsiz inci binde bir meydana gelir.
7. Bin yıl oldu Ali gibi (yüce karakterli) bir önder gelmedi. Allah, her zaman öyle bir Anka yaratmaz.

59. [Gazel]

Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

Hafif + + - - / + - + - / + + -

1. Ruḥ-ı yāri sühāya vërmezler
Āyasın gökde āya vërmezler
2. Māh pīṣānını Yeñişehre
Nāfesin Aқsarāya vërmezler
3. Қаşların Çīne beñlerün Hinde
Müşk-i zülfin Hıṭāya vërmezler
4. Kün-ı s[ī]mīn-i yāri Luṭiler
Rūmilinde Sarāya vërmezler
5. Şākıza Būdine leyin 'ayşa
Kākūlin İpşalaya vërmezler
6. Cān ile vaşl-ı yāri umma göñül
Sen dedügüñ bahāya vërmezler
7. 'Āliyā yāra karşı āh étme
'Aşkı bād-ı hevāya vërmezler

59: 120a V. Gelibolulu Muşafā 'Ālī Dīvānı: İHA (G. 398), KA (G. 116)

- 2: (2) nāfesin: yakasın (İHA) ; Aқsarāya: Aқserāya (İHA)
- 4: (1) Lūṭiler kelimesi vezin gereği kısa ünlülü yazıldı: sīm-i pehlū-yı yāri 'aşıklara (KA)
(2) Rūmilinde: Rūm İlinde (KA)
- 5: (1) şākıza: şākını (İHA-KA) ; leyin 'ayşa: lebin Yemene (İHA-KA)
(2) İpşalaya: İbşalaya (İHA): İbşalāya (KA)
- 7: (1) 'aşkı: 'ışkı (İHA-KA)

59. Nesre Çeviri

1. Sevgilinin yanağını Süha yıldızına vermezler (değişmezler), ayasını gökte ay'a vermezler (değişmezler).
2. Ay (gibi) alnını Yenişehir' e, güzel kokunu Aksaray' a vermezler (değişmezler).
3. Kaşlarını Çin' e, benlerini Hint' e, Misk kokulu saçını Hıta (ülkesine)' ya vermezler (değişmezler).
4. Lutiler, sevgilinin gümüş bedenini Rumeli' nde saraya vermezler (değişmezler).
5. Baldırını Budin' e, dudağını Yemen' e, saçını İpsala' ya vermezler (değişmezler).
6. (Ey) Gönül, can(dan isteyerek) ile sevgiliye kavuşmayı bekleme. Senin söylediğin pahaya vermezler (değişmezler).

60. [Ġaze]l

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Perīṣān olsa ol kākül cemālūñde bahā artar
Fetīl-i ṣem'a beñzer kim tağıldukça ziyā artar
2. Yüzüñden eksük étme burka-ı gīsū-yı müşkīñüñ
Meded açma ser-i zülfüñ gibi çok mübtelā artar
3. Kanā'at mümteni'dür baña çün bezm-i vişālūñde
Ne deñlü bezl-i luṭf [étseñ] yine dilden recā artar
4. Nice eksildeyin 'aşkuñ ğam in ey ṭfl-ı nev-reste
Ser-efrāz olduġınca sende ol bālā belā artar
5. Ğam-ı cevr ü cefānı kısmet eylerseñ dil ü cāna
Muqarrer cānda cevrüñ dilde ğam kalur vefā artar
6. Beni aġlatma yaşum eyle teskīn āsitānuñla
Eger aḥvālüm aġlarsam efendi mācerā artar
7. Melāḥat gülsitānuñ gülinde ğonçesi vāfir
Birinüñ ḥaṭṭı gelse 'Āiyā biñ dil-rübā artar

60: 120b V. Gelibolulu Muştafā 'Ālī Dīvānı: İHA (G. 241), KA (G. 178)

- 1: (1) bahā: bahār (İHA)
(2) fetīl-i ṣem'a: fetīl-i ṣem'a (KA) ; tağıldukça: tağıldukça (İHA)
- 2: (2) açma ser-i zülfüñ gibi: aç küfr-i zülfüñ kim geñi (İHA-KA)
- 3: (1) çün bezm-i vişālūñde: ḥān-ı bezm-i vaşluñda (İHA-KA)
- 4: (1) eksildeyin: eksüldeyin (KA) ; 'aşkuñ: 'aşkuñ (İHA-KA)
(2) bālā: kāmēt (İHA); kamet (KA)
- 6: (1) āsitānuñla: āstīnūñle (İHA); āsitīnūñle (KA)
- 7: (1) melāḥat: melāḥat (KA) ; ğonçesi: ğoncası (KA)
(2) ḥaṭṭı gelse: gelse ḥaṭṭı (İHA); gelse ḥaṭṭı (KA)

60. Nesre Çeviri

1. Kakül, güzel yüzünde dağınık bir hâlde olsa kıymeti artar. Muma batırılmış bir fitile benzer ki dağıldıkça ışık artar.
2. Siyah renkli misk kokulu saçlarının örtüsünü yüzünden eksik etme, o saçlarını sakın açma (ki) saçının uçları gibi müptelaların (da) çok(ça) artar.
3. Ne kadar cömertlik sarf etsen (de) yine gönülden rica artar. Çünkü kavuşmanın meclisinde bana kanaatkar olmak imkansızdır.
4. Ey sevgili, senin aşkının gamını nasıl eksilteyim. Sende o uzun boy yükseklerle uzandığı sürece çok belalar artar.
5. Gönüle ve bedene, eziyet ve sıkıntı gamını nasip edersen şüphesiz; gönülde gam, bedende eziyetin kalır ama vefa artar.
6. Efendi; beni ağlatma, dergahınla (eşiğinle) gözyaşlarımı sakinleştir. Eğer ağlarsam macera daha da artar.
7. Ey Ali, güzellik bahçesinin goncası gülünden daha çoktur. Birinin ayva tüyleri çıksa binlerce güzel artar.

61. [Gazel]

Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

Müctes_ + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1. Şikest-hâtır olan kimsede şafā n'eyler
Efendi kâse-i meksür içinde mā n'eyler
2. Zemāne manşıbı dār-ı belādur ehl-i dile
Kafesde zāğ u kelağ eglenür hümā n'eyler
3. Hevā-yı 'aşk ile dem-sāz olup baña bu gece
Rübāb bir yaña inlerdi bir yaña neyler
4. Kemān u tîr ile oynar gözi o hūnîñ
Nişānlamaz[sa] bizi kavs [u] tîri yā n'eyler
5. Bahār geldi çemende olur mı bād-ı hevā
Yılışdürür mi şubaşı gibi hevā n'eyler
6. Yem-i sirişküm içinde 'aceb hayālūñden
Yüzer yüzer görinen hayl-i āşinā n'eyler
7. Maķām-ı 'uzlete lāyık mıdur dēyü 'Ālī
Zemāne zātuñı 'azl ile imtiḥān eyler

61: 120b V. Gelibolulu Muşafā 'Ālī Dīvānı: İHA (G. 427), KA (G. 124)

- 1: (1) şikest-hâtır: şikeste-hâtır (İHA-KA) ; şafā: safā (KA)
- 2: (1) zemāne: zamāne (KA) ; dār-ı belādur: dām-ı belādur (İHA-KA)
(2) zāğ u kelağ: zāğ u zağan (İHA) ; eglenür: eylenür (KA)
- 3: (1) hevā-yı 'aşk: hevā-yı 'ışk (İHA-KA)
- 4: (2) kavs [u] tîri : kavs u tîr ü yā (KA)
- 5: (1) çemende: çemenden (İHA) ; olur: alur (İHA-KA)
(2) yılışdürür mi: yılışdurur mı (KA) ; şubaşı: sübaşı (KA) ; hevā: şabā (İHA): sabā (KA)
- 6: (2) yüzer yüzer: yüze yüze (KA)
- 7: (2) zemāne: zamāne (KA) ; 'azl ile: 'uzletle (KA) ; imtiḥān: imtiḥān (KA)

61. Nesre Çeviri

1. Efendi, kırık kase içinde su nasıl bulunmazsa, gönlü kırık kimsede (de) safa bulunmaz.
2. Karga ve kuzgunun eğlendiği kafeste Hüma kuşunun bir işi olmadığı gibi gönül ehline (de) zamanın makam ve mevkileri bela evidir.
3. Rebap bir tarafta ney bir tarafta aşkın hevası ile bana arkadaş olup bu gece inleyip dururlar.
4. O zalimin gözü ok ve yay ile oynar. Bizi ok ve yay ile hedef almazsa (o zaman) ne yapar?
5. Bahar geldi, çemende bad-ı heva olur mu? Acaba hava subaşı gibi bahçede koşuşturup durur mu?
6. Gözyaşımдан oluşan denizimin içinde acaba hayalinden yüzer yüzer görünen aşınalar neyler?
7. Ali " Uzlet makamına layık mıdır?" diyerek zamanın kişilerini azl ile imtihan eder.

62. [Gazel]

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Tāze dil-ber sevse 'āşık eski derdin tāzeler
Tāze keyfiyetin erbāb-ı 'aşkuñ tāzeler
2. Bir kadeh meydür şırāsı terk-i ser sermāyesi
H̄'āce 'aşkuñ metā' in yok yere endāzeler
3. Éllerüñ göñlin derüp devşürmek için āl ile
Şive-kārum geh bozar dül-bendini geh tāzeler
4. Kaçdı dil şeh-bāzı benden kondı naḥl-i kaddüfe
Nāle şanmañ aña karşı eylerüm āvāzeler
5. Rū-siyehler h̄āme-veş şimdi dil uzatsa ne ğam
Vaḳt ola 'Ālī sözüñ altun kalemle yazalar

62: 121a V. Gelibolulu Muşafā 'Ālī Dīvānı: İHA (G. 416)

Bu gazelin 2 ve 3. beyitleri İHA' nın çalışmasında yer değiştirmiştir.
Bu gazel KA' nın çalışmasında mevcut değildir.

- 1: (2) tāze: tāzeler (İHA) ; erbāb-ı 'aşkuñ: erbāb-ı 'aşkuñ (İHA)
- 2: (1) şırāsı terk-i ser: dü 'ālem terkinüñ (İHA)
(2) h̄'āce: h̄āceler (İHA)
- 4: (2) şanmañ: şanma (İHA)

62. Nesre Çeviri

1. Aşık, yeni bir dilber sevse derdini tazeler. Böylece taze aşk erbabının keyfiyetini tazelemiş olur.
2. Hocalar, aşkın sermayesini boş yere ölçüyorlar. Onun sermayesi başını feda etmek, şırası (ise) bir kadeh meydır.
3. Cilveli (nazlı) sevgili başkalarının gönlünü ele geçirmek için hile ile bazen tülbentini bozar bazen de tazeler.
4. Gönül kuşu benden kaçtı (da) fidan gibi uzun boylu sevgiliye kondı. Nale (attığımı) zannetmeyin, ben ona karşı avazeler söylüyorum.
5. Ey Ali; şimdi yüzü karalar, kalemin siyahı gibi seni kötüler sıkıntı değil. Zamanı gelince senin sözünü altın kalemle yazsınlar.

63. [Gazel]

Mefā 'īlūn Mefā 'īlūn Mefā 'īlūn Mefā 'īlūn

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Benüm maḥbūb-ı 'ālī-şānumuñ 'uşşākı vāfirdür
Dil [ü] cāndan benüm gibi sever ammā ki nādirdür
2. Cefā kaşrın yapup beyti bozar nev-reste çok [ammā]
Göñül ma'müresin yıkmakda yārüm ḥayli māhirdür
3. Ruḥuñ tūr ayetidür mestür eden ḥaṭṭuñ mı yār-ı zülfüñ
Yüzüñ göstereyin afāka bilmem kañkı kāfirdür
4. Deḥānuñ ḥātemin kim öpmek ister göz diküp düşmen
Süleymān mührine gör dīv şer kaşdı menāzırdur
5. Bege aḡyāra mey şunma şunma ki devlet pāy-dār olmaz
Şu devr içre ki dehr dūn [u] denī baş baş aña birdür
6. Ruḥuñ gün gösterür zülfüñ şeb-i tārik eder peydā
Diriḡā ḥalk-ı 'ālem rüzde şeb āşüfte-ḥāṭırdur
7. Benüm servüm hevād olmaz her nā-cins-i nā-ṭab'a
Pelidüñ çoḡrusı az olduḡunuñ vechi ḥāṭırdur
8. Miyānuñçün düşer üftādeler birbirine ammā
Bugün yarın muḡarrer ortalıkda fitne ḥāzırdur
9. Cevāhir cem' eder gözyaşlarından merdüm-i çeşmüm
Dem-ā-dem 'Āli yāḡūt ile oynar bir mubaşşırdur

63: 121a V. Gelibolulu Muştafā 'Ālī Dīvānı: İHA (G. 281), KA (G. 150); (13)

Bu gazel İHA' nın çalışmasında 13, KA' nın çalışmasında 10 beyit olarak mevcuttur.

İHA' daki 3, 10, 11, 12. beyitlerle, KA' nın çalışmasında 3. beyit bu mecmuada mevcut değildir. Şu şekildedir:

“ 3. Nigārā taşra çıkmaz ḥāl-i ehl-i 'aşkı bilmezsin
Cemālūñ mihri kendin āşikār étmez 'aceb sırdur
10. Cevāhir cem' eder göz yaşlarından merdüm-i çeşmüm
Dem-ā-dem la'l ü yāḡūt ile oynar bir mubaşşırdur
11. Çerāḡ-ı rüşenüñ sen yaḡduḡuñ 'uşşāḡdur cānā
N'olur ol süziş ehlinden ki dildarı muḡāyirdür
12. Kemālin buldı ḥüsnüñ kārı noḡşān oldu 'uşşāḡuñ
Yoluñda cān u başın terk eden ḥidmetde kāşırdur “

1: (1) maḥbūb-ı 'ālī-şānumuñ: maḥbūb-ı 'ālī-şānımuñ (KA)

2: (1) çok: çok (KA)

(2) ḥayli kelimesi vezin gereḡi kısa ünlülü yazılmıştır.

3: (1) tūr ayetidür: nūr ayetidür (İHA); nūr ayetin (KA); mestür eden: setr iden (İHA); yār-ı zülfüñ: yā zülfüñ (İHA-KA)

(2) göstereyin: göstermeyen (İHA-KA); afāka: āfāka (İHA-KA)

63. Nesre Çeviri

1. Benim şanı yüce olan sevgilimin aşıkları çoktur ama benim gibi candan seven çok nadir bulunur.
2. Genç sevgililer, evi yıkıp cefa köşkünü yaparlar ama benim sevgilim, gönül şehrini yıkmakta son derece beceriklidir.
3. Senin yanağın nur işaretidir. Yanağını örten yüzünün ayva tüyleri mi yoksa zülfün mü, senin yüzünü etrafa göstermeyen bilmem hangi kafirdir?
4. Süleyman'ın mührüne göz dikip kötü nazarla bakan dev gibi düşman (da) göz dikip ağzının mührünü öpmek ister.
5. Beye (efendiye), yabancıya kadeh sunma. O zaman işler sonuna ulaşmaz. Şu zamanda değersiz dünyanın dibi baş, baş (da) ona bir olmuştur.
6. Yanakların güneşi, zülfün (de) karanlık bir geceyi gösterdiğinden dolayı eyvahlar ki gece ve gündüz bütün insanların gönlü perişan bir şekildedir.
7. Benim sevdiğim, cinsi bozuk insanlara meyletmez. Çünkü pelidin (meşe ağacı) doğrusu çok az bulunur.
8. Çaresiz aşıklar, senin belini sarmak için birbirlerine düşerler ama bugün yarın ortalıkta muhakkak fitne hazır beklemektedir.
9. Gözbebeklerim gözyaşlarından mücevher toplar. Ali, bu mücevherler ile sürekli oynayan bir bekleyicidir.

-
- 4: (1) hâtemin: hâtemin (İHA): hâtemin (KA)
(2) dîv: dîvi (İHA): diyu (KA) ; kaçdı: kaçdına (İHA-KA) ; menâzırdur: nâzırdur (İHA): tâhirdür (KA)
  - 5: (1) bege: begüm (İHA-KA)
(2) dehr: her (İHA-KA) ; aña birdür: mübâşirdür (İHA-KA)
  - 6: (2) rûzde şeb: rûz u şeb (İHA-KA)
  - 7: (1) Vezin kusuru var.
hevâd olmaz: hevâdâr olma (İHA-KA) ; nâ-cins-i nâ-ṭab'a: nâ-cins-i kec-ṭab'a (İHA-KA)
(2) az: er (İHA) ; hâṭırdur: zâhirdür (İHA-KA)
  - 8: (1) üftâdeler birbirine: birbirine üftâdeler (İHA-KA)
(2) hâzırdur kelimesinde imlâ hatası var. hâzırdur şeklinde yazılmalıdır.
  - 9: (2) 'Âli kelimesi vezin gereği kısa ünlülü yazılmıştır.
'Âli yâkût: la'î ü yâkût (İHA)

64. [Gazel]

Mefā`ilün Mefā`ilün Mefā`ilün Mefā`ilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Zuhūruñ dā`imā `İsā gibi mā`i kabādandur
Ya bir putsun ki peyker saña rūḥ-ı tūtiyādandur
2. Göñül vīrānesi dīvāne olmaḳ `ahd-i ḥüsnüñde
Ne baḥtumdan ne hecrüñden cefādandur cefādandur
3. Қапуñda āhum ile yaḣum iki bī-nevādur kim
Biri anuñ Buḥāradan birisi Māverādandur
4. Gözüm merdümlerin peykāne ṣanma baḥr-ı eṣkümde
Nazar ḳıl ey dūr-i pākīze anlar āṣinādandur
5. Ḥarābāt ehline ṭa`n etse zāhid ḡam degül `Ālī
Bu ḡafletle ya reṣkindendür anuñ ya riyādandur

64: 121a V. Gelibolulu Muṣṭafā `Ālī Dīvānı: İHA (G. 314), KA (G. 163)

- 1: (1) dā`imā: dāyimā (KA)
(2) putsun: bütsin (İHA-KA)
- 2: (1) vīrānesi: ma`mūresi (İHA); dīvānesi (KA); dīvāne: vīrāne (KA)
(2) hecrüñden: gerdüñdan (İHA)
- 4: (1) peykāne: bī-gāne (İHA-KA); ṣanma: sanma (KA)
- 5: (1) ehline: ehlini (İHA)
(2) ḡafletle: ḡafletler (İHA-KA); ya: yā (İHA)

64. Nesre Çeviri

1. Zuhurun daima İsa (a.s.) gibi elbisenin mavisindendir. Sen bir putsun ki senin ruhun sürmeden yapılmıştır.
2. Bu gönül viranesinin senin güzelliğinin ahdinde deliye dönmesi ne bahtımdan ne (de) ayrılığındandır. Hepsi cefadandır.
3. Senin kapında ahım ile gözyaşım iki nasipsizdir ki bunlardan biri Buhara' dan diğeri Maver'a' dandır.
4. Ey gerçek inci, gözyaşı denizimde gözbebeklerimi yabancı zannetme, onlara bir bak, tanıdıklardandır.
5. Ey Ali; zahit, harabat ehlini ayıplasa dert değil. Onun bu gafleti ya hasedindendir ya (da) riyakarlığındandır.

65. [Gazel]

Mefā 'lün Mefā 'lün Mefā 'lün Mefā 'lün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. K ulından naq d-i c n ister cef  emrinde m hird r
Ciger za mın yeter bitmez  avuş-z de m b şird r
2. Ni e c n murgın  rkitmiş d r anu n Őeşber-i mihri
'Aceb b -ra m z limden  atı cevvar k fird r
3. Sitanbul p y-tahtında durur Ő h ne d v n 
Da ı nev-rested r amm  ki ma' l m-ı ek bird r
4. Kirişmeyle alıdur g nl m z g y  ki ol h n 
Dem- -dem diller alma da dil- verd r bah durdur
5. İne n  ignetme esb-i t za 'arzın p y-m l  tme
Sen n ' l  gibi edn  kulu n va'll hi n dird r

65: 121a V. Gelibolulu Muşaf  ' l  D v n : İHA (G. 283), KA (G. 153)

- 1: (2) za mın yeter bitmez: za mı biter bitmez (İHA-KA)
- 2: (1) Ni e: Nice (İHA) ;  rkitmiş d r:  rk tmiş d r (KA) ; Őeşber-i mihri: Şeh-per-i  ahr  (İHA): Őehper-i  ahr  (KA)
(2) b -ra m kelimesinde iml  hatas  var. Ha harfi (h) ile yazılmalıdır: b -ra m (İHA): b -rahm (KA) ; z limden: z limd r (İHA-KA)
- 3: (1) p y-tahtında kelimesinde iml  hatas  var. Hınl lı h (h) ile yazılmalıdır.: p y-tahtında (İHA-KA) ; durur: turur (İHA): turur (KA)
- 4: (1) alıdur: alupdur (İHA-KA) ; g nl m z: g nl m z (KA)
(2) alma da: alur bir (İHA-KA) ; dil- verd r: dil verd r (KA) ; bah durdur: bah durdur (KA)
- 5: (1) esb-i t za: esb-i n za (İHA-KA) ; p y-m l: p ym l (KA)
(2) va'll hi: va'll h ki (KA)

65. Nesre Çeviri

1. (Sevgili) Kulundan peşin peşin canını ister, cefa işinde (de) oldukça beceriklidir. Ciğer yarası asla bitmez, çavuşzade mübaşirdir.
2. (Sevgili) Zalimden daha katı cevreden, merhametsiz bir kafir olduğu için onun güzelliğinin silahı nice can kuşunu ürkütmüştür.
3. (Onun) Şahlara layık divanı İstanbul' da bulunmaktadır. Üstelik yenidir, buna karşın büyüklerin iyi bildiği bir yerdir.
4. O kan içici, sürekli gönüller almakta usta bir yiğit olduğundan bizim gönlümüzü de kavgayla almıştır.
5. Senin Ali gibi hakir bir kulun Allah hakkı için az bulunur. O kulun isteklerini ayaklar altına alıp atlara fazla çiğnetme.

66. [Ġaze]

Mefā 'īlūn Mefā 'īlūn Mefā 'īlūn Mefā 'īlūn

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Cünūnum derdine bā 'is ḥaṭ-ı ruḥsāri ālūñdür
Muḥarrık saçlarıñ zencīrine sevdā-yı ḥālūñdür
2. Ne tūba fikri var bende ne ḥod cennet temennāsı
Velī ḥātır-nişānum her zemān mevzūn nihālūñdür
3. Ne sırdur rūz [u] ūşeb nūr-ı cemālūñden cūdā olmam
Enīsūm mūnisūm zāhirde bāñında ḥayālūñdür
4. Şorarsañ mihri efzūn olmanuñ vechi nedür māhum
Cemāl-i bā-kemālūñdür cemāl-i bā-kemālūñdür
5. Muḥaşşal kanda baḳsam cilve-gerdür gün gibi ḥüsnüñ
Hemān dūnyāda eglencem ḥayāt-ı vişālūñdür
6. Unutma gāh gāhī göñlümi yāduñla şād eyle
Ġarībūñ derd-mendüñ ḥaste-ḥālūñ [pāy-mālūñ] dür
7. Dédüm bir 'āşıkuñ var vaşf-ı ḥüsnüñden degül hālī
Dédı var ise ol efsāne 'Ālī ḥasb-i ḥālūñdür

66: 121b V. Gelibolulu Muştafā 'Ālī Dīvānı: İHA (G. 279), KA (G. 151)
Bu gazelin mahlası üzerine kırmızı bir çizgi çekilerek belirtilmiştir.

- 1: (1) ḥaṭ-ı ruḥsāri ālūñdür: ḥat-ı ruḥsāri ālūñdür (KA)
- 2: (1) var: vardur (İHA-KA) ; ne ḥod cennet temennāsı: ne cennet temennāsı (İHA): ne cennet temāşası (KA)
(2) zemān: zamān (KA)
- 3: (1) olmam: olam (İHA)
- 4: (1) mihri: mihrüm (İHA-KA) ; māhum: şāhum (KA)
- 5: (1) ḥüsnüñ: ḥüşnüñ (KA)
(2) ḥayāt-ı vişālūñdür: ḥayālāt-ı vişālūñdür (İHA-KA)
- 6: (1) unutma: unitma (İHA) ; gāh: gāhī (İHA-KA)
(2) ḥaste-ḥālūñdür [ḥālūñdür kelimesinde imlā hatası var. Ha harfi (ḥ) ile yazılmalıdır]: ḥaste-ḥālūñ pāy-mālūñdür (İHA): ḥaste-ḥālūñ paymālūñdür (KA)
- 7: (2) efsāne 'Ālī: ifşā-yı 'Ālī (İHA-KA) ; ḥasb-i ḥālūñdür [ḥālūñdür kelimesinde imlā hatası var. Ha harfi (ḥ) ile yazılmalıdır]: ḥasb-i ḥālūñdür (İHA): ḥasbiḥālūñdür (KA)

66. Nesre Çeviri

1. Benim çıldırımamın sebebi al yanaklarının hattıdır. Saçlarının zincirine vurulmamın sebebi (ise) benlerinin sevdasıdır.
2. Senin fidan gibi uzun boyun sürekli hatırımda olduğu için bende ne Tuba ağacı ne (de) cennet arzusu vardır.
3. Benim arkadaşım, dostum, görünüşte ve hakikatte hep senin hayalinken, gece gündüz senin yüzünün nurundan ayrı düşmemin sırrı nedir?
4. Ay yüzlü sevgilim, (bana) sevginin artmasının sebebi nedir diye sorarsan, senin mükemmel, o mükemmel güzelliğindir (derim).
5. Sözün kısası, nereye baksam senin güzelliğin güneş gibi ortaya çıkmaktadır; fakat benim dünyadaki (tek) eğlencem sana kavuşmanın hayalleridir.
6. (Ey sevgili) Unutma ki bu gönül garip, dertli, hâli hasta ve ayaklar altına alınmıştır. Arada bir şu gönlümü hatırlayarak sevindir.
7. (Ey sevgili) Senin güzelliğinin vasıflarından haberdar bir aşığın var, dedim. (Sevgili ise) O efsane varsa Ali' nin sohbetidir, dedi.

67. [Gazel]

Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

Hafif + + - - / + - + - / + + -

Velehu

1. 'Ārızuñ āfitāba nāzlanur
Kara zūlfüñ seḥāba nāzlanur
2. Çeşm-i mestüñ dem-ā-dem ey ḥünī
Şeb-i vuşlatda ḥ'āba nāzlanur
3. Niçe dil-ḥasteler niyāz eyler
Leblerüñ bir cevāba nāzlanur
4. Zekānuñla lebüñ öpen evgār
Mest-i cām-ı şarāba nāzlanur
5. Ne çemen seyridür bu kim bilmem
Çūpa bakmaz türāba nāzlanur
6. Şāh u dervīşi bir tutar ğamzeñ
Kaşlaruñ şeyḥ ü şāba nāzlanur
7. 'Āliyā bir güzel efendim var
Ġazab étse 'itāba nāzlanur

67: 121b V. Gelibolulu Muşafā 'Ālī Dīvānı: İHA (G. 470)

Bu gazelin mahlası üzerine kırmızı bir çizgi çekilerek belirtilmiştir.

Bu gazelin İHA' nın çalışmasındaki 4 ve 5. beyitleri yer değiştirmiştir.

Bu gazel KA' nın çalışmasında mevcut değildir.

- 4: (2) mest-i cām-ı şarāba: mest cām-ı şarāba (İHA)
- 5: (1) seyridür bu kim: servidür boyuñ (İHA)
(2) çūpa: cūya (İHA)
- 6: (1) tutar: görür (İHA)

67. Nesre Çeviri

1. (Ey Sevgili) Yanağın güneşe, siyah zülfün buluta nazlanır.
2. Ey zalim, mest eden gözün, kavuşma gecesinde sürekli uykuya nazlanır.
3. Pek çok gönül hastası yalvarır, senin dudakların ise bir cevap vermeye nazlanır.
4. Senin dudağınla çene çukurunu öpüp sarhoş olan mest, şarap kadehinden sarhoş olanlara nazlanır.
5. Bu nasıl bir bahçe gezintisi ki sulara bakmaz, toprağa nazlanır.
6. Öldürücü bakışların, şahı ve dervişi bir tutar. Kaşların yaşlıya ve gence nazlanır.
7. Ey Ali, bir güzel efendim var. Öfkelense azarlamaya nazlanır.

68. [Gazel]

Mefā 'īlūn Mefā 'īlūn Mefā 'īlūn Mefā 'īlūn

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

Velehu

1. Meh-i burc- i hilāfet mihri burc-ı evliyāyuz biz
Eser yeller gibi bād-ı nūr u Kerbelāyuz biz
2. Gül-i gül-zār-ı Zehrā guşşasından zehirler yudmuş
Ciger kan dīde giryan bülbül-i mâtem-sezāyuz biz
3. Biz abdāl-ı nemed-ber-durüş rind-i 'abā-püşuz
Meger āyine-dār-ı tal'at-i āl-i 'abāyuz biz
4. Niçe Hallāc yayın çekmiş atmış merd-i ser-şastuz
Bugün meydānda tır-endāz-ı kavş-i muntehāyuz biz
5. Ene'l Hāk tīgın etmiş dest 'ālī-pāye kaṭ' etmiş
Mürīd-i p[ī]r-i ser-bāzān-ı Manşūrū'l-livāyuz biz
6. Süleymān maḳdemīn teşrīfe gelmiş mūr-ı ednāyuz
Senā-kārān-ı bezm-i Dāver-Āşaf-ı şafāyuz biz
7. Ne 'ālī himmetüz 'Ālī mişāl-i Kā'be-i 'ulyā
Bu gün hıdmet-güzār-ı āsitān-ı Murtażāyuz biz

68: 121b V. Gelibolulu Muşafā 'Ālī Dīvānı: İHA (G. 494), KA (G. 15); (12)

Bu gazelin İHA ve KA' nın çalışmasında 12 beyit olarak mevcuttur.

Diğer çalışmalardaki 6,7,8,9 ve 10. beyitler bu mecmuada mevcut değildir.

Beyitler şu şekildedir:

- “ 6. Şabā vēr müjdemüz āb-ı Furāt u hāk-i Bağdāda
Fuzūlī rūhın ihyā eyleyen 'īsā-edāyuz biz
7. Ney-i nāleyle feryād erğanünün hem-nefes kılmış
Nesīm-i āha yeltenmiş nice ehl-i hevāyuz biz
8. Za 'ifüz līk muḳkem tutmağın şahbā gibi cāmı
Kadeḫ düşmez elinden bir bölük ehl-i şafāyuz biz
9. Bizi sen ey muḳāsib şanma defterdār-ı emvālüz
Me 'ālī māla vèrmış ḫāzin-i müşkil-güşāyuz biz
10. Kader ger ḳadre irgürsün ḳaḫa ger nā-murād ètsün
Muṭī'i muṭlaḳuz bī-kayd u meslūbū'r-recāyuz biz ”

- 1: (1) meh-i burc- i hilāfet mihri burc-ı evliyāyuz: meh-i şeh- i hilāfet mihri burc-ı evliyāyuz (İHA): gamuñla gird-bād-āsā ḡubār-ı pūr-hevāyuz (KA)
(2) bād-ı nūr u Kerbelāyuz: vādī-neverd-i Kerbelāyuz (İHA-KA)
- 2: (1) guşşasından: ḡussasından (KA) ; zehirler: zehirler (İHA) ; yudmuş: yutmuş (İHA-KA)
(2) bülbül-i mâtem-sezāyuz: bülbül-i mâtem-serāyuz (İHA-KA)
- 3: (1) Vezin kusuru var.
biz: geh (İHA-KA) ; nemed-ber-durüş: nemed-ber-düş u geh (İHA): nemed-ber-düş geh (KA)
; 'abā-püşuz: 'abā-püş (KA)
- 4: (1) yayın: yasin (İHA) ; merd-i ser-şastuz: merd-i pūr-şastuz (İHA): merd-i şastuz biz (KA)

68. Nesre Çeviri

1. Biz hilafet burcunun ayı, evlialık burcunun (ise) güneşiyiz. Biz Kербela nurunun esen rüzgarı gibiyiz.
2. Zehra gülbahçesinin gülünün acılarından zehirler yutmuş. Ciger kan (doldu), gözler yaşlandı çünkü biz mateme layık bir bülbülüz.
3. Biz sanki Ehl-i Beyt' in güzel yüzüne ayna tutar gibi bazen kesesi omzunda bir derviş bazen aba giyen bir rindiz.
4. Biz pek çok Hallac yayını çekip atmış baş parmak yüzüğünün şahıyız. Biz bugün meydanda son (kez) yay çekip atan okçularız.
5. Biz Ene'l-Hak kılıcını eline alıp yüksek dereceleri aşmış, liva Mansur' unun korkusuz pirinin müridiyiz.
6. Biz Süleyman (a.s.)' in gelişini teşrife gelmiş değersiz bir karıncayız. Biz saf adaletin veziri Asaf' in meclisinin övücüleriyiz.
7. Ey Ali, biz ulu Kabe gibi himmeti yüksek olanlardan değiliz. Biz bugün övülmüş olan bu kapıya hizmet edenleriz.

5: (1) étmiş dest: almış deste (İHA-KA) ; kaç': kaç' (KA)

6: (1) mağdemın: mağdemiñ (KA)

(2) Dāver-Āşaf-ı şafāyuz: Dāver ü Āşaf-şafāyuz (İHA)

7: (1) 'Ālī mişāl-i Kā'be-i 'ulyā: 'Ālī-mişāl Kā'be-i 'ulyā (KA)

(2) hıdmet: hıdmet (KA)

69. [Gazel]

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Yāyumuz kavş-i kuzah āh oğlarıdır tīrümüz
Māh-ı nev engüştümüzde zer-nişān zih-gīrümüz
2. Miḥneti yāyın çekerken biz kemān-ebrūlarıñ
Sa'd-i vaḳḳās ibn-i Abbās olmuş idi pīrümüz
3. Būtemüzde her bir oğdur bir sebep ki sīm-i ḥām
Ṭālibüz ta'līm-ḥāne ḥakidür iksīrümüz
4. Sīnemüzde ṭablalardur şerḥalarla dāğlar
Tīrūñe cānı siper kılmākdadur tedbīrümüz
5. Şöyle ter-şaştuz ki atsağ darbla āh oğların
Bellūdür çerḥūñ ṭoḳuz mīnāsına te'sīrümüz

69: 122a V. Gelibolulu Muşafā' Ālī Dīvānı: İHA (G. 522), KA (G. 196); (8)

Bu gazelin mecmuada mahlas beyti yoktur.

Bu gazel İHA'nın çalışmasında 8 beyit olarak mevcuttur.

6,7 ve 8. beyitler mecmuada yoktur. Beyitler şu şekildedir:

- “ 6. Gamzeñ oğları gelüp gitmekdedür ḥākī tene
Bir türābuz kim müjeñ tīriyledür taḥcīrümüz
7. Āliyā ḥāṭır-nişān ét kıramaz ṭaşın bizüm
Görmek isterseñ fenā ser-menzilinde tīrümüz
8. Sen oğ at biz āh édüp zaḥm-ı ziyād olsun temām
Sen bize zaḥm ur bizüm gerdūna geçsün tīrümüz ”

- 1: (1) yāyumuz: yāyımız (KA) ; tīrümüz: tīrimüz (KA)
(2) engüştümüzde: engüştümüzde (KA) ; zih-gīrümüz: zih-gīrimüz (KA)
- 2: (1) miḥneti yāyın: miḥnet-i yāyın (KA)
(2) olmuş idi: olmamışdı (İHA-KA); pīrümüz: pīrimüz (KA)
- 3: (1) būtemüzde: pūtemüzde (İHA-KA); sebep ki: sebīke (İHA)
(2) ṭālibüz: tālibüz (KA) ; iksīrümüz: iksīrimüz (KA)
- 4: (1) ṭablalardur: ṭablalarla (KA); şerḥalarla: penbelerle (İHA); sīnelerle (KA)
(2) kılmākdadur: kılmak durur (İHA) ; tedbīrümüz: tedbīrimüz (KA)
- 5: (1) ter-şaştuz: ter şaştu (KA)
(2) çerḥūñ: çarḥun (KA); te'sīrümüz: te'sīrimüz (KA)

69. Nesre Çeviri

1. Yayımız gökkuşuğu, oklarımız (ise) ah oklarıdır. Hilal, parmağımızda üzeri altınla süslü olan bir yüzüktür.
2. Biz keman kaşlıların zahmetini (bir) yay gibi çekerken Sad bin Ebi Vakkas bizim pirimiz idi.
3. Her bir ham gümüş, kabımızda külçe (halinde) bir oktur. Biz talibiz, bizim iksirimiz talimhane toprağıdır.
4. Göğsümüzde parça parça yaralar (birer) hedef tahtasıdır. Bizim tedbirimiz senin oklarına canı siper etmektir.
5. Biz öyle bir ok atıcıyız ki ah oklarını atarsak feleğin dokuz kat göğüne tesirimiz ortaya çıkacaktır.

70. [Gazel]

Mefā 'īlūn Mefā 'īlūn Mefā 'īlūn Mefā 'īlūn

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Țarīk-i genc-i Hākda kenz-i lā-yefnāya döndük biz
Meger ser-küştegān-ı Hāzret-i Mollāya döndük biz
2. Zevāyā-yı kerāmātında meslūbü'l vücūh olduĸ
Ķavuşduĸ bahre bir seyl-āb-ı nā-peydāya döndük biz
3. Ķarār [u] şabr ü sāmāndan tehīdür ĸalbümüz zāhid
Şadā-yı nāy gūş étdük ammā nāya döndük biz
4. Riyā bezmünde ĸanlar yudmadan geçdüĸ bi-ħamdillāh
Derūnı kevşer olmuş sāĸar-ı şahbāya döndük [biz]
5. Bulup pergār-ı iz'ān ile cürmin merkez-i 'aşĸuñ
Ķazā destinde def gibi hezār-āvāya döndük biz
6. Semā'ın fehm édüp devrine cān naĸdin revān étdük
Hevāya niçe ser-gerdān olan deryāya döndük biz
7. Celālü'd-dīn-i Rūmuñ āsitān[i] ĸākiyüz 'Ālī
Ne 'ālī-himmetüz kim 'ālem-i bālāya döndük biz

70: 122a V. Gelibolulu Muşafā 'Ālī Dīvānı: İHA (G. 495)
Bu gazel KA' nın çalışmasında mevcut deĸildir.

- 1: (1) Țarīk-i genc-i Hākda: Țarīk-i 'iřĸ-ı Hākda (İHA)
(2) Hāzret-i Mollāya: Hāzret-i Monlāya (İHA)
- 2: (1) meslūbü'l vücūh: meslūbü'l vücūd (İHA)
- 3: (1) şadā-yı nāy: şadā-yı nāyını (İHA)
- 4: (1) yudmadan: yutmadan (İHA)
- 5: (1) merkez-i 'aşĸuñ: merkez-i 'iřĸuñ (İHA)
- 6: (2) hevāya niçe: hevā yanınca (İHA)

70. Nesre Çeviri

1. Biz Hak hazinesinin yolunda " Kanaat tükenmez bir hazinedir." sözüne döndük. Biz Sanki Hazret-i Molla' nın yolunun şaşkınlıklarına döndük.
2. Biz kerametlerinin zaviyelerinde vücudu soyulmuşa döndük. Belirsiz bir sel suyuna dönüp deryaya kavuştuk.
3. Ey zahit, bizim kalbimiz rahatlık, sabır ve huzurdan uzaktır. Biz ney sesini dinleyerek neye döndük.
4. Allah' a şükürler olsun , biz riya meclisinden sıkıntı çekmeden geçtik. Yüreği, can veren Kevser havuzu olmuş şarap kadehine döndük.
5. Biz aşkın merkezinin cürmünü izan pergeliyle bulduk. Biz kaderin elinde def gibi binlerce nağmelere döndük.
6. Biz semai idrak edince o dönüşü canımızı verdik. Biz heva ile başları dönmüş bir deryaya döndük.
7. Ey Ali, Mevlana' nın eşiğinin toprağı olan bizler ne yüce himmetli insanlarız ki yüce bir âleme döndük.

71. [Gazel]

Mütefā' ilün Mütefā' ilün Mütefā' ilün Mütefā' ilün

Kāmil - - + - + / - - + - + / - - + - + / - - + - +

1. Bizi kim ki Kaysa kıyās éder ne aña ne 'aqlına kâyilüz
Şaçı Leyl[ī]müzle muqayyedüz biz o fende haylice 'ākilüz
2. Ruḥına çü düşdi neẓāremüz anı terke olmadı çāre
Aña ṭalibüz aña rāğıbzuz aña 'āşıkuz aña māyilüz
3. Ṭotalum ki bağru mı aņup büke kaddümüz bizi pir éde
Ne cefā éderse cevānumuz o belāya biz kâyilüz
4. N'ola kayd-ı zülf-i müselselün bizi çekse bend-i selāsile
Severüz o silsile devletün şanasın [ki] manşıba dāhilüz
5. Dehenün mişāli vefāñı yoğ dediler demekte ḥaṭā nedür
N'içün incinürsin iki gözüm ne var anda bir daḥı nākılüz
6. Seni kim ki pūs [u] kenār édegörür aşıkāra kerāmetün
Şanasın ki şāh-ı velāyetüz o zemān bezmüñe dāhilüz
7. Felegün ri'āyeti cāhile bizedür ihāneti 'Āliyā
Şuçumuz budur ki zemānede hüner-i ehl-i fāziluz

71: 122a V. Gelibolulu Muştafā 'Ālī Divānı: İHA (G. 512), KA (G. 194)
Bu gazeldeki 4. ve 6. beyitler İHA' nın çalışmasında yer değiştirmiştir.

- 1: (1) kâyilüz: kâ'ilüz (İHA)
(2) Leylimüzle: Leylīmüz ile (İHA-KA) ; muqayyedüz biz: muqayyed zīrā (KA) ; haylice kelimesi vezin gereği kısa ünlülü yazılmıştır.
- 2: (1) çü: da (İHA) ; çāre: çāremüz (İHA-KA)
(2) aña: oña (KA) ; rāğıbzuz: rāğıbzuz (KA) ; māyilüz: mā'ilüz (İHA)
- 3: (1) bağru mı (Vezin kusuru var): bār-ı ğamı (İHA-KA) ; aņup: anup (KA): anuñ (İHA) ; kaddümüz: kaddimüz (KA) ; pir kelimesinde imlâ hatası var. İ harfi uzun ünlülü yazılmalıdır.: pīr (İHA-KA)
(2) belāya: cefāya (İHA) ; kâyilüz: müteḥammilüz (İHA): müteḥāmilüz (KA)
- 4: (1) müselselün: müselselün (KA)
(2) severüz: sürerüz (KA) ; devletün: devletin (İHA)
- 5: (1) dehenün: dehenün (KA): deheni (İHA) ; vefāñı: vefāsı (İHA): vefā gibi (KA) ; demekte: dedükçe (KA) ; ḥaṭā nedür: ḥaṭā mı var (İHA)
(2) bir: biz (İHA-KA) ; nākılüz: nākilüz (KA)
- 6: (1) pūs [u] kenār: būs u kenār (İHA-KA) ; aşıkāra kelimesinde imlâ hatası var. A harfi uzun ünlülü yazılmalıdır.: aşıkāra (İHA-KA)
(2) zemān bezmüñe: zemān ki bezmüñe (İHA): zamān ki bezmüñe (KA) ; dāhilüz: vāşiluz (İHA-KA)
- 7: (1) ri'āyeti: 'ināyeti (KA)
(2) suçumuz: suçımız (KA) ; zemānede: zamānede (KA) ; hüner-i ehl-i fāziluz: hüner ehli 'arīf ü kāmilüz (İHA): hüner ehli fāzil u kāmilüz (KA)

71. Nesre Çeviri

1. Bizi kimse Mecnun ile karşılaştırmasin. Biz ne ona ne (de) onun aklına inanmışız. Biz saçı Leyla olan ile bağlıyız ve biz o fende oldukça akıllıyız.
2. Bakışımız onun yanağına düştü, onu terk edemedik. Biz ona talibiz, aşığız, meyilliyiz, rağbetimiz onadır.
3. Diyelim ki (sevgili) bizi gam yüküyle boyu iki büklüm olmuş pir etti. (O sevgili) Ne eziyet ederse etsin biz o belaya razıyız.
4. Senin zincir gibi saçlarının derdini bent üstüne bentle bağlasa şaşılmaz. Çünkü biz o zincirleri severiz. Sanki biz o zincirin bir halkasıyız.
5. Senin ağzın gibi vefanın da olmadığını söylemekte ne hata var? İki gözüm neden kızıp incinirsin, biz sadece naklediciyiz.
6. Kim ki senin meclisine yaklaşabilirse bu senin kerametindedir. O zaman biz velayetin şahıyız, senin meclisine dahiliz.
7. Ey Ali, feleğin riayeti cahile, ihaneti (ise) bizedir. Bizim suçumuz bu zamanda fazilet ve hüner ehli kimseler olmamızdır.

72. [Gazel]

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. 'Āşık -ı şādık olan mazhar-ı 'irfān olmaz
Zāhidā zūhd [ü] verā' bā'is-i ğufrān olmaz
2. Şāf kıl meşrebiñi reng-i mükedderden şāf
Hüb-ı şüretle şağın kişi müselmān olmaz
3. Bağma şol cübbe vü destāre vü vech-i hūsne
Şāf dil olmaya şol kimse ki insān olmaz
4. 'Ākil oldur ki ola anda şafā-yı hātır
Olmaya hıkd u hased aña hiç akrān olmaz
5. Pāk meşreb ola bir yār-ı muvāfık buluna
Şanma 'Ālīyi dilā ħak ile yek-sān olmaz

72: 122a V. Gelibolulu Muşafā 'Ālī Dīvānı

Bu gazel İHA ve KA' nın çalışmalarında bulunmayan yeni bir gazeldir.
Bu gazelin mahlası üzerine kırmızı bir çizgi çekilerek belirtilmiştir.

- 1: (1) 'Āşık-ı şādık tamlaması anlam olarak yanlış olduğu için nesre çeviride 'Āşık-ı kâzib olarak anlam verilmiştir.

72. Nesre Çeviri

1. Ey zahit, aldatıcı bir aşık olan kişi arifliğe ulaşamaz. Yapılan kulluk ve ibadetler (de) başışlanma sebebi değildir.
2. Sen meşrebini temiz bir hâle getir. Kederli görünüşlerden uzak ol. İnsan sadece dış güzelliğiyle Müslüman olmaz.
3. Şu cübbeye, sarığa ve güzel yüze bakma. Gönlü temiz olmayan kişiler insan olmaz.
4. Akıllı kimse gönül huzuru olan kimsedir. Kin ve kıskançlık besleyenler onunla arkadaş olamazlar.
5. Ey gönül, eğer pak meşrepli uygun bir sevgili bulunursa Ali' nin yerle bir olmayacağını düşünme.

73. [Gazel]

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

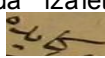
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

Velehu Harfû's – Şın

1. Meh-çe-[i] rāyet-i şāhī k'ide farqumda dirahş
Himmetüm mihr ile māha göreler kevkebe bahş
2. Ben hem ol merd-i kader-tīr [ü] kazā-şaştam kim
Olamaz kavş-i kuzah nāvek-i meydānuma bahş
3. Seyr eden cünbişüni 'arşa-i istiğnāda
Hınk-ı gerdüni çeker baht [u] zafer rahtuma rahş
4. Nazm-ı rengīn-i güher-bāruma nisbetle benüm
Her fūrū-māye hāref pāresidür la'l-i bedāhş
5. Kanda 'Ālī gazeli kanda edānī şī'ri
Bir midür verd-i muţarrā ile pejmürde serahş

73: 122a V. Gelibolulu Muşafā 'Ālī Dīvānı: İHA (G. 594)
Bu gazel KA' nın çalışmasında mevcut değildir.

- 1: (1) meh-çe-[i] rāyet-i şāhī (tamlamasında izafet kesresi görevindeki hemze işareti yazılmamıştır.): meh-çe-i rāyet-i şāhī (İHA) ; : k'ide (İHA)
- 2: (2) bahş: tahş (İHA)
- 3: (1) cünbişüni: cünbişümi (İHA)
(2) baht [u] zafer : baht-ı zafer (İHA)
- 4: (2) hāref: hāzef (İHA)
- 5: (2) Vezin kusuru var.

73. Nesre Çeviri

1. Şahın bayrağı ay gibi başında parlasın ki himmetimin aya, güneşe ve yıldız bahşettiğini görsünler
2. Ben kaza ve kader okunu atan yiğidin parmağındaki yüzüğüm. Benim okmeydanıma gökkuşağı ihsan eden olamaz.
3. Kanaatkarlık arsasında benim hareketlerimi görenler gökyüzü atını (nasıl) baht ve zafer atına döndürdüğümü görürler.
4. Benim mücevher yüklü güzel şiirlerime karşılık Bedahşan lalleri değersiz bir toprak parçasıdır.
5. Ali' nin gazeli nerede değersiz kimselerin şiiri nerede? Taze (parlak) bir gül ile sıradan (bir) ot bir midir?

74. [Gazel]

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

Velehu

1. Hem müdevver-çihre hem pür-ḥālsin hem ḥurde-naqş
Ṭal'atuñdan māh [u] pervīn oldılar āzürde-naqş
2. Nev-bahār-ı ḥüsnüñe nisbet senüñ ey lāle-ruḥ
Büstān bīmār-şüret gülsitān pejmürde-naqş
3. Tāb-ı tebden leblerüñ cānā girihler bağlam iş
Şan ḥayāt āyīni kılmış rüzigār efsürde-naqş
4. Şaçlaruñ zincirine dil-bestedür dīvāne-vār
Der-gehüñ dārü'ş-şifā bir ḥastedür ten mürde-[naqş]
5. Mānī Erjeng eger resm étse şüret vermeye
Şanki bir taşvirdür 'Ālī nigārum ḥurde-naqş

74: 122b V. Gelibolulu Muştafā 'Ālī Dīvānı: İHA (G. 596), KA (G. 241)

- 1: (2) ṭal'atuñdan: tal'atuñda ; oldılar: olmada (İHA)
- 2: (2) bīmār-şüret: bī-mār-şüret (KA)
- 3: (1) tāb-ı tebden: tāb u tebden (KA)
(2) āyīni: ābını (İHA-KA) ; rüzigār: rüzgār (KA)
- 4: (1) dīvāne-vār: dīvāneveş (İHA)
(2) der-gehüñ: dergehün (KA) ; dārü'ş-şifā bir ḥastedür: dārü'ş-şifā bir ḥastadur (KA): dārü'ş-şifāsında bu ten bir (İHA)
- 5: (1) Erjeng: Erjengi (İHA) ; resm: naqş (İHA)
(2) şanki: şut ki (İHA): tut ki (KA) ; ḥurde-naqş: hurde-naqş (KA)

74. Nesre Çeviri

1. Senin yuvarlak çehreli, siyah benlerle dolu ve küçük nakışlarla süslü güzel yüzün sebebiyle ay ve Süreyya yıldızı incindiler.
2. Ey pembe yanaklı (sevgili), senin güzelliğinin baharına nisbetle bahçeler hasta suretli, gül bahçesinin nakışları (ise) solmuş bir hâldedir.
3. Ey sevgili, ateşin hararetinden dudakların düğüm düğüm olmuş. Sanki zaman ölümsüzlük suyunu donmuş bir görünüşe döndürmüştür.
4. Gönül, senin saçlarının zincirine divane gibi bağlanmıştır. Senin kapın bir şifa evi, bu ten ise ölü gibidir.
5. Ey Ali; Mani, Erjeng' inde eğer suret için resim çizseydi benim sevgilimi küçücük bir şey olarak nakşederdi.

75. [Gazel]

Mef'ülü Mefā'īlū Mefā'īlū Fe'ülün

Hezec - - + / + - - + / + - - + / + - -

1. Cem cāmını bezm içre ḥabāb étđi şafā-baḥş
Her birisi bir çarḥa serāy oldı hevā-baḥş
2. Şākī bu ne ḥikmetdür ki işitdüñ ḥukemādan
Ġam def'ine bir şerbet imiş bāde şifā-baḥş
3. Her kıatresi bir sīm ola keyfiyyeti ḥod naḳd
Yétmez mi 'arak müflis-i 'ayyāşa ğınā-baḥş
4. Ḥaṭ müşk-i ḥaṭā zülf-i ruḥ-ı yār ḥaṭā-pūş
Leb rūḥ-fezā ğüfte-i dil-dār 'aṭā-baḥş
5. Mümlarla ararsın mehi 'Ālī gibi gerdün
Biñ şem' yaḳar her gece gün gibi žiyā-baḥş

75: 122b V. Gelibolulu Muştafā 'Ālī Dīvānı: İHA (G. 593)
Bu gazel KA' nın çalışmasında mevcut değildir.

- 1: (2) çarḥa: şırça (İHA)
- 2: (1) şākī bu ne ḥikmetdür ki işitdüñ (Vezin kusuru var.): sākī bu ne ḥikmetdür işitdüñ (İHA)
(2) ğam-ı def'ine: ğam derdine (İHA) ; şerbet: şerbet (İHA)
- 4: (1) zülf-i ruḥ-ı yār: zülf ruḥ-ı yarı (İHA)

75. Nesre Çeviri

1. Cem, meclis içinde kadehini neşe veren bir köpük haline getirdi. Her birisi bir feleğe arzu bahşeden bir saray oldu.
2. Ey saki, ilim ehli kimselerden işittiğin nasıl bir hikmettir ki bade, şifa bahşeden bir şerbetmiş.
3. Her damlası bir gümüş, hazzı (da) insana peşin peşin keyif veren rakı, müflise ihtiyaçsızlık gösteren bir makam olarak yetmez mi?
4. Hat(tı), Hıta ülkesi miski, sevgilinin yanağındaki saç (da) kusurları örtendir. Dudaklar can bahşeder, sevgilinin sözleri (ise) lütuflar ihsan eder.
5. Her gece güneş gibi ışık veren o ay yüzlüyü (sevgiliyi) Ali gibi bin mum yakarak döne döne ararsın.

76. [Gazel]

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

Müctes_ + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1. Beyāza çıksa ne var müşkilāt-ı hüsn-i cemāl
Beyāzlar geyün ey meh seçilsün ol haṭ u ḥāl
2. Dönersün ol büte kim rūḥ-ı tütüyān ola
Kaçan ki mā'i girseñ mişāl-i āb-ı zülāl
3. Siyāhlar geyinürseñ şeb içre māha dönüp
Ne kara günlerüñ bahtına erişe zevāl
4. N'olaydı kırmızılar geymeseydüñ ey yüzi gül
Yağup kül étmese bülbüllerüñ bu nūr-ı celāl
5. Ne geyse fitne vü āli muḳarrer ey 'Ālī
Kabā-yı zerd ile ammā bilmem nice olur ḥāl

76: 122b V. Gelibolulu Muştafā 'Ālī Dīvānı: İHA (G. 774), KA (G. 322); (7)

Bu gazel İHA ve KA' nın çalışmasında 7 beyit olarak mevcuttur.

İHA ve KA' nın çalışmasındaki bu gazelin 5 ve 6. beyitleri bu mecmuada mevcut değildir. Beyitler şu şekildedir:

- " 5. Benefşe gibi libās-ı benefşe geyseñ eger
Çü berg-i süsen olur päre päre tendeki şāl
6. Çemende serv-i revān buldı taze cān diyelüm
Yeşiller ile şalinsuñ meded o taze nihāl "

- 1: (1) beyāza: beyāza (KA) ; ne var: n'ola (İHA-KA) ; müşkilāt-ı hüsn-i cemāl: müşkilāt-ı hüsn ü cemāl (İHA-KA)
(2) beyāzlar: beyāzlar (KA) ; geyün: geyin (KA): geyüñ (İHA) ; seçilsün: seçilsüñ (KA)
- 2: (1) rūḥ-ı tütüyān: rūḥ-ı tütüyādan (İHA): rūḥ-ı tütüyāda (KA)
(2) mā'i kelimesi vezin gereği kısa ünlülü yazılmıştır.: mā'ıye (İHA): mā'ıye (KA) ; mişāl-i āb-ı zülāl: mişāl-i āb-ı zülāl (KA)
- 3: (2) günlerüñ (Vezin kusuru var.): günlülerüñ (İHA-KA) ; erişe: erişse (KA)
- 4: (1) kırmızılar: kırmuzılar (KA) ; geymeseydüñ: geyse ayduñ (KA)
(2) nūr-ı celāl: nār-ı celāl (İHA-KA)
- 5: (2) bilmem nice olur ḥāl (Vezin kusuru var.): nic'ola bilmem ḥāl (İHA): āyā nic'ola bilmem ḥāl (KA)

76. Nesre Çeviri

1. Ey ay yüzlü (sevgili), yüz güzelliğinin müşkülleri hâllolsa bunda ne var? Beyazlar giyin (ki) o yüz çizgilerin ve benlerin fark edilsin.
2. Ne vakit saf su gibi mavi renklere girsen sürmelerin canlılık verdiği o put gibi güzel sevgiliye dönersin.
3. Sen siyahlar içinde olup gece vakti ay gibi parladığında bahtı kara olanların nasibi ortadan kalkar.
4. Ey gül yüzlü (sevgili), keşke kırmızılar giymeyeydin (de) böylece senin celal nurun ile bülbülleri yakıp kül etmeyeydin.
5. Ey Ali, (sevgili) ne giyse fitne ve hilesi kesindir; ama sarı kaftan ile hâl(imiz) nice olur bilmem?

SONUÇ

Şiir mecmuaları, eski Türk edebiyatının temel kaynaklarından biridir. Bu nedenle alanla ilgili çalışmalarda bu mecmualara sıkça müracaat edilir. Öncelikle mecmuaya dönemin en beğenilen şiirleri seçilerek kaydedildiğinden mecmualar, tertip edildiği dönemin , tertip eden kişi ya da kişilerin şiir zevkini yansıtır. Bu sayede yüzyıllara göre edebiyat çevrelerinin beğenileri ortaya konulabildiği gibi toplumsal yapı hakkında da fikir edinilebilir. Yapılan bu çalışma Osmanlı şiiri ile ilgilenenlerin kolaylıkla istifade edebilecekleri bir tarzda hazırlanmıştır. Çalışmamızda elde ettiğimiz sonuçlar şu şekilde sıralanabilir:

108^b-123^a varakları incelenen Şiir Mecmuası, Nuruosmaniye Kütüphanesi 4957 numarada kayıtlıdır. Toplam 254 varaktan oluşan mecmuanın içerisinde çeşitli nazım şekillerine ait seçme şiirler bulunur. Mecmuanın sondan eksik olması nedeniyle müstensihî ve istinsah tarihiyle ilgili kesin bir bilgiye ulaşılamamıştır. İncelenen sayfalar arasında Şeyhülislâm Yahyâ ve Gelibolulu Âlî' ye ait toplam 149 şiir bulunmaktadır. Çoğunluğu gazellerden oluşmakla birlikte diğer nazım türlerine ait şiirler de mevcuttur. Gelibolulu Âlî' ye ait 2 Gazel ve 1 Matla beyti yayımlanmış divanlarında bulunmamaktadır. Bu da Gelibolulu Âlî' ye ait yeni şiirlerin bulunduğunu göstermektedir.

Çalışılan varaklar arasındaki şiirler tenkitli metni yayımlanmış olan divanlardan nüsha farklılıkları karşılaştırıldığında bu mecmuada Şeyhülislâm Yahyâ' ya ait olan şiirlerle en çok benzerlik gösteren nüsha " Atıf Efendi Kütüphanesi 2117 Numaralı" nüsha olup en çok farklılık arz eden nüsha ise " DTCF M. Ozak I 1772 Numaralı" nüshadır. Gelibolulu Âlî'ye ait olan şiirlerle en çok benzerlik gösteren nüsha " Hamidiye, Molla Murat Kütüphanesi, Süleymaniye Kütüphanesi 1107 Numaralı" nüsha olup en çok farklılık arz eden nüsha ise " İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi 695 Numaralı" nüshadır.

Mecmualar; divan tertip edememiş, bugün isimleri dahi unutulmuş birçok şaire ve şiirlerine ulaşma imkanı sağlar. Divanı tertip edilmiş olsa da şairlerin divanlarına almadıkları ya da divanlarını oluşturduktan sonra yazdıkları şiirler, mecmualar vasıtasıyla gün yüzüne çıkar. Yine mecmualar aracılığıyla daha önce üzerinde çalışma yapılmamış şairler ve bu şairlere ait şiirler de ilmî zeminde ortaya konabilir. Çalışılan bu mecmua da önemli şairlerin divanlarında bulunmayan bazı şiirleri ve eksik beyitleri ortaya çıkartarak divanlara eklenmesinin yolunu açmıştır.

Tez konusu, Nuruosmaniye Kütüphanesi 4957 Numarada kayıtlı şiir mecmuasının 108^b-123^a varakları, eski Türk edebiyatının ürünlerinin ortaya konması ve bu vesileyle dönemin kültürünün ve toplumunun tanıtılması amacına yönelik, yeni nesillerin kendilerine miras kalan değerleri anlaması ve bu değerlere katkı sağlaması amacıyla istifadeye sunulan kıymetli bir eserdir.

KAYNAKÇA

ANKARALI, Ufuk Kemal: **“Şeyhülislam Yahyâ Divanı’ nda, Türkçe Deyimler ve Atasözleri”**, Yüksek Lisans Tezi, Girne Amerikan Üniversitesi, Girne 2013.

AYDEMİR, Yaşar: **“Metin Neşrinde Mecmuaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler”**, Turkish Studies/Türkoloji Araştırmaları Dergisi, Tunca Kortantamer Özel Sayısı Vol. 2/3, Summer 2007, s. 122-137.

BAYRAKTUTAN, Lütfi: **Şeyhülislam Yahyâ Divanı (Hayatı, Edebî Kişiliği, Sanatı, Eserleri ve Divanından Seçmeler)**, Kültür Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1990.

BAYRAM, Yavuz: **“Klasik Türk Şiirinde Şairlerin Gözüyle Meyveler”**, Turkish Studies/Türkoloji Araştırmaları Dergisi, Vol. 2/4, Fall 2007, s. 221-227.

BAYRAM, Yavuz: **“Klasik Türk Şiirinde Duyguların Dili: Çiçekler”**, Turkish Studies/Türkoloji Araştırmaları Dergisi, Vol. 2/4, Fall 2007, s. 210-219.

DEVELLİOĞLU, Ferit: **“Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat”**, Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara 2010.

DİKMEN, Melek Kahraman: **“Klasik Türk Şiirinde Dinî-Tasavvufî ve Dindışı (Profane) Şiir Tasnifinin İncelenmesi ve Şeyhülislam Yahya Örneği”**, Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta 2004.

DİLÇİN, Cem: **“Yeni Tarama Sözlüğü”**, TDK Yayınları, Ankara 1983.

EREN, Abdullah: **“Şeyhülislam Yahya Divanı’ nın Tahlili”**, Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum 2004.

GELİBOLULU ÂLÎ: Dîvân: AKSOYAK, İ.Hakkı: **“Gelibolulu Mustafa Âlî, Divan I, (İnceleme-Tenkritli Metin)”**, Harvard Üniversitesi, Yakınoğu Dilleri ve Medeniyetleri Bölümü, 2006.

GELİBOLULU ÂLÎ: Dîvân: AKSOYAK, İ.Hakkı: **“Gelibolulu Mustafa Âlî, Divan II, (Tenkitli Metin)”**, Harvard Üniversitesi, Yakınoğu Dilleri ve Medeniyetleri Bölümü, 2006.

GELİBOLULU ÂLÎ: Dîvân: AKSOYAK, İ.Hakkı: **“Gelibolulu Mustafa Âlî, Divan III, (Tenkitli Metin-Tıpkıbasım)”**, Harvard Üniversitesi, Yakınoğu Dilleri ve Medeniyetleri Bölümü, 2006.

GELİBOLULU ÂLÎ: Dîvân: ALTUN, Kudret: **“Gelibolulu Mustafa Âli ve Divânı (Vâridâtü’l-Enikâ)”**, Özlem Kitabevi, Niğde 1999.

GIYNAŞ, Kamil Ali: **“Şiir Mecmuaları Hakkında Yapılan Çalışmalar Bibliyografyası”**, Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Dergisi, Yıl 2011, S. 25, s. 245-260.

GÜLER, Zülfi: **“Divan Şiirinde Peygamber Hikâyelerine Telmihler”**, Fırat Üniversitesi Yayın Komisyonu, Malatya 2006.

GÜRBÜZ, Mehmet: **“Şiir Mecmualarının Kaynakları Üzerine”**, Turkish Studies/ Türkoloji Araştırmaları Dergisi, Vol. 8/1, Winter 2013, s. 316

İŞİK, İsmail: **“Şeyhülislam Yahya ve Nef’i Divanlarındaki Gazelerde Sevgiliye Ait Unsurların Karşılaştırılması”**, Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyonkarahisar 2012.

İPEKTEN, Haluk: **“Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz”**, Dergah Yayınları, İstanbul 2011.

İSEN, Mustafa: **“Gelibolulu Mustafa Âli”**, Şule Yayınları, İstanbul 1998.

KAYA, Hasan: **“Divan Şiirinde Harf ve Kelime Oyunlarına Dair Bir Tasnif Denemesi”**, Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, Cilt/Sayı: XLVIII, s. 73-113.

KÖKSAL, M. Fatih: **“Nazire Kavramı ve Klâsik Türk Şiirinde Nazire Yazıcılığı”**, Diriözler Armağanı, Prof. Dr. Meserret Diriöz ve Haydar Ali Diriöz Hatıra Kitabı, , Ankara 2003, s.215-290.

ONAN, Necmettin Halil: **“İzahlı Divan Şiiri Antolojisi”**, MEB Yayınları, İstanbul 1991.

PALA, İskender: **“Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü”**, Kapı Yayınları, İstanbul 2007.

SOLMAZ, Süleyman: **“Şeyhülislâm Yahyâ Efendi (Hayatı, Sanatı, Eserleri, Bazı Şiirlerinin Açıklamaları)”**, Akçağ Yayınları, 1. Baskı, Ankara 2015.

ŞEYHÜLİSLÂM YAHYÂ: Dîvân: ERTEM, Rekin: **“Şeyhülislâm Yahya Divanı”**, Akçağ Yayınları, Ankara 1995.

ŞEYHÜLİSLÂM YAHYÂ: Dîvân: KAVRUK, Hasan, **“Şeyhülislâm Yahyâ Divânı, (Tenkitli Metin)”**, MEB Yayınları, Ankara 2001.

TANYILDIZ, Ahmet: **“Şiir Mecmûalarının Neşri Hakkında”**, The Journal of International Social Research, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Vol. 5/21, Spring 2012, s. 226

TUNÇ, Semra, (2000): **“Konya Mevlânâ Müzesi Kütüphanesi 2455 Numarada Kayıtlı Bir Şiir Mecmûası”**, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, S. 6, s. 105–139.

UZUN, Mustafa: **“Mecmua”**, Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, C. 28, İstanbul 2003, s. 265-268.

YASAK, Yeliz: **“Şeyhülislam Yahya Divanı’nda Aşk”**, Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi, Edirne 2008.

YENİTERZİ, Emine: **“Klasik Türk Şiirinde Ülke ve Şehirlerin Meşhur Özellikleri”**, The Journal of International Social Research, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi/Klasik Türk Edebiyatının Kaynakları Özel Sayısı-Prof. Dr. Turgut KARABEY Armağanı- Vol. 3/15, s. 302-333.

YILMAZ, Mehmet: **“Edebiyatımızda İslamî Kaynaklı Sözler (Ansiklopedik Sözlük)”**, Enderun Kitabevi, İstanbul 1992.

EKLER

**NURUOSMANİYE KÜTÜPHANESİ 4957 NUMARALI ŞİİR MECMUASI
(VARAK108B-123A)
TIPKIBASIMI**

نوبت ماوراء القند الجبل

قصاید مشرق	درباره بی بی خدیجه	قصاید بقیع	قصاید مشرق
	قصاید علمای وفادار	قصاید ابروی	درباره مدنی

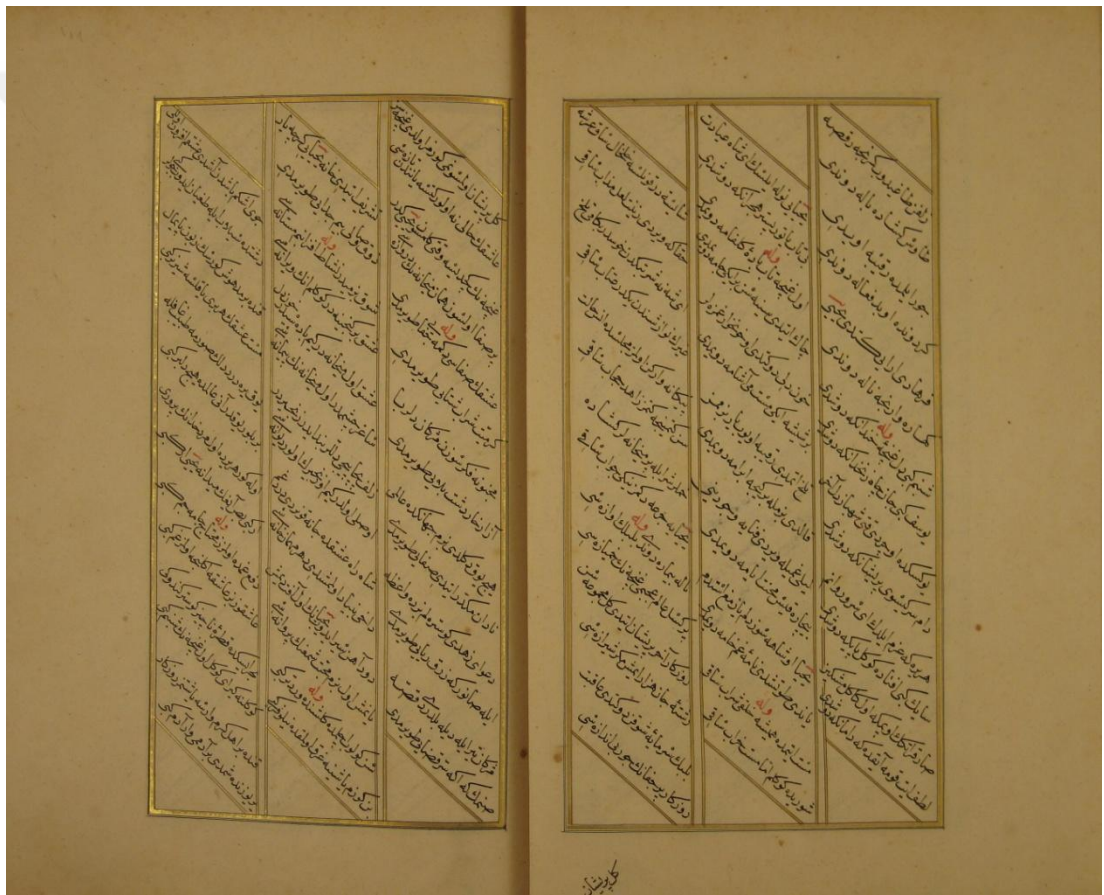
HONGKONG PUBLIC LIBRARY	
NO.	K. D.
CLASS.	4393
SERIAL.	1457
DATE.	

٤٩٥٧

 ٤٩٩٥

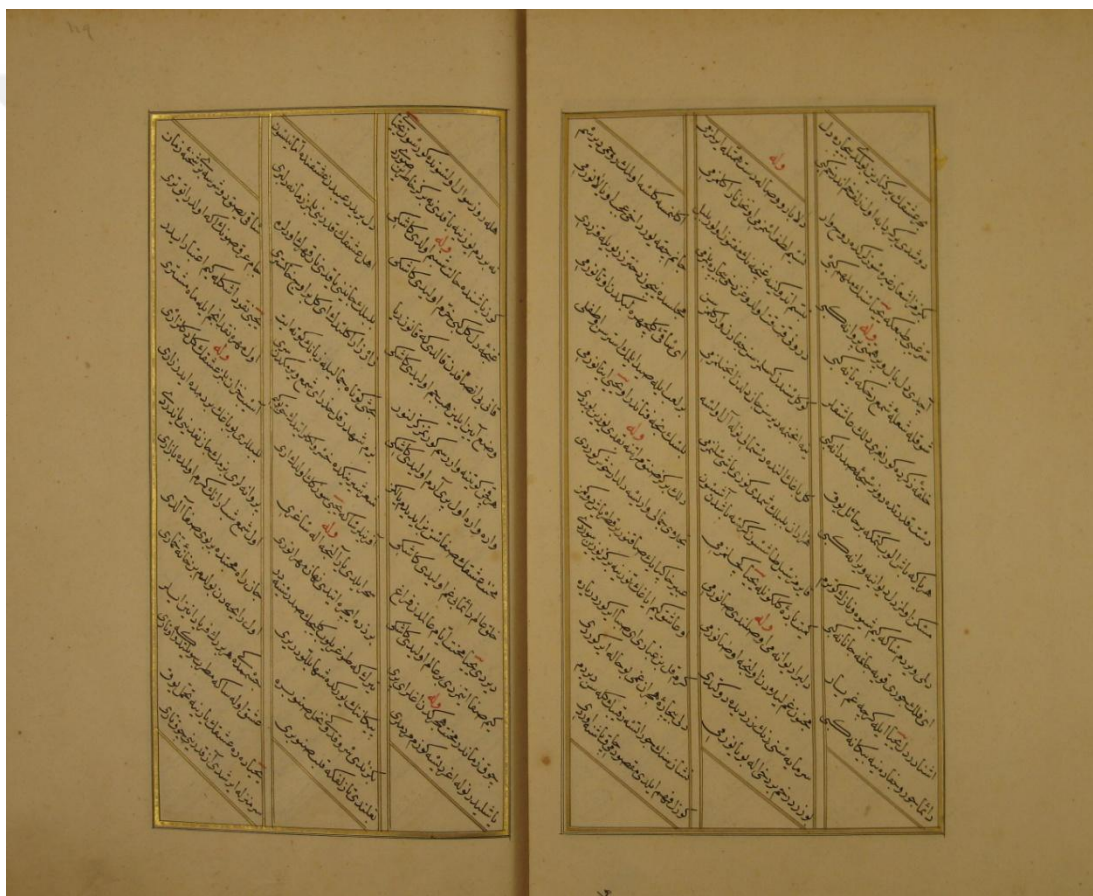
وقف بردارید و در اسامی فی بیع بایان و لغات السطائر
 ابن السطائر السطائر ابوالاشرف عثمان بن
 ابن السطائر مصطفی خان صاحب السطائر
 لاد و با الایمان و لیس و کرمه و کرمه و کرمه
 و ذوی اللب و ذوی اللب و ذوی اللب
 ایچ ایچ ایچ ایچ
 ایچ ایچ ایچ ایچ
 ایچ ایچ ایچ ایچ

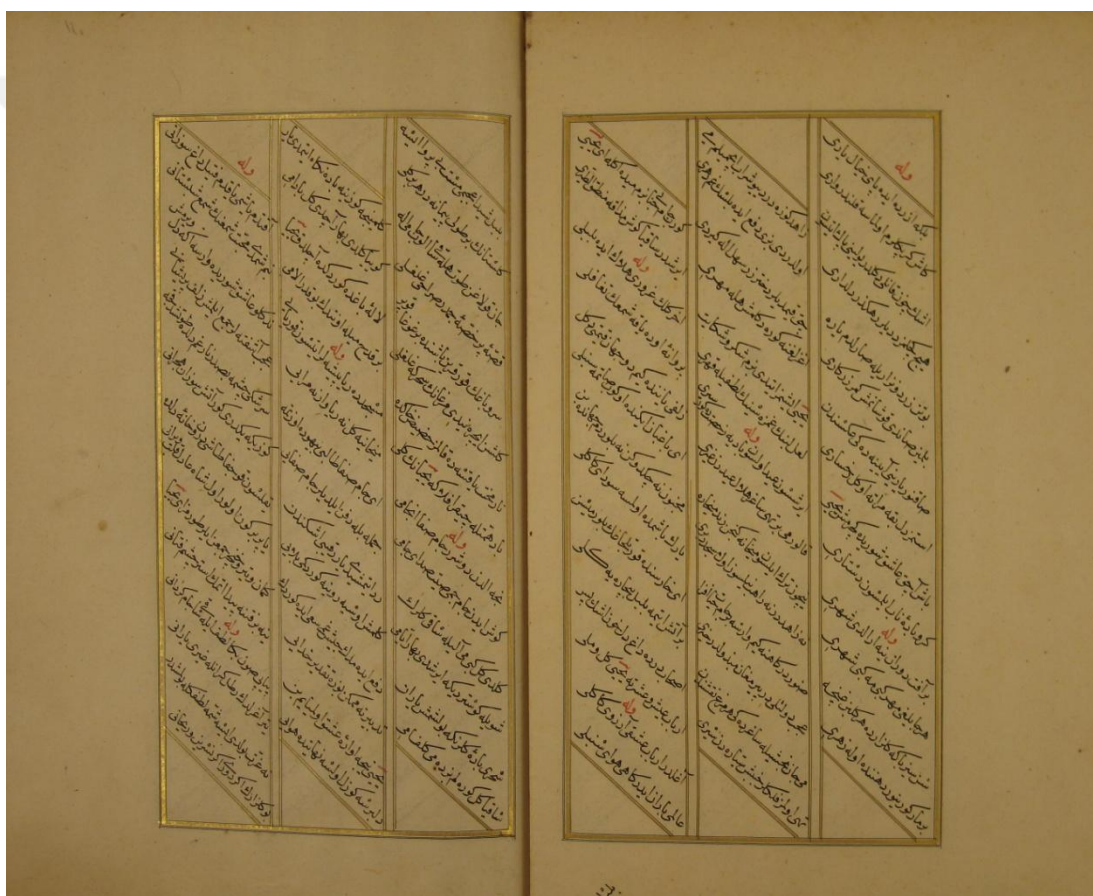

Varak 108^a-108^b

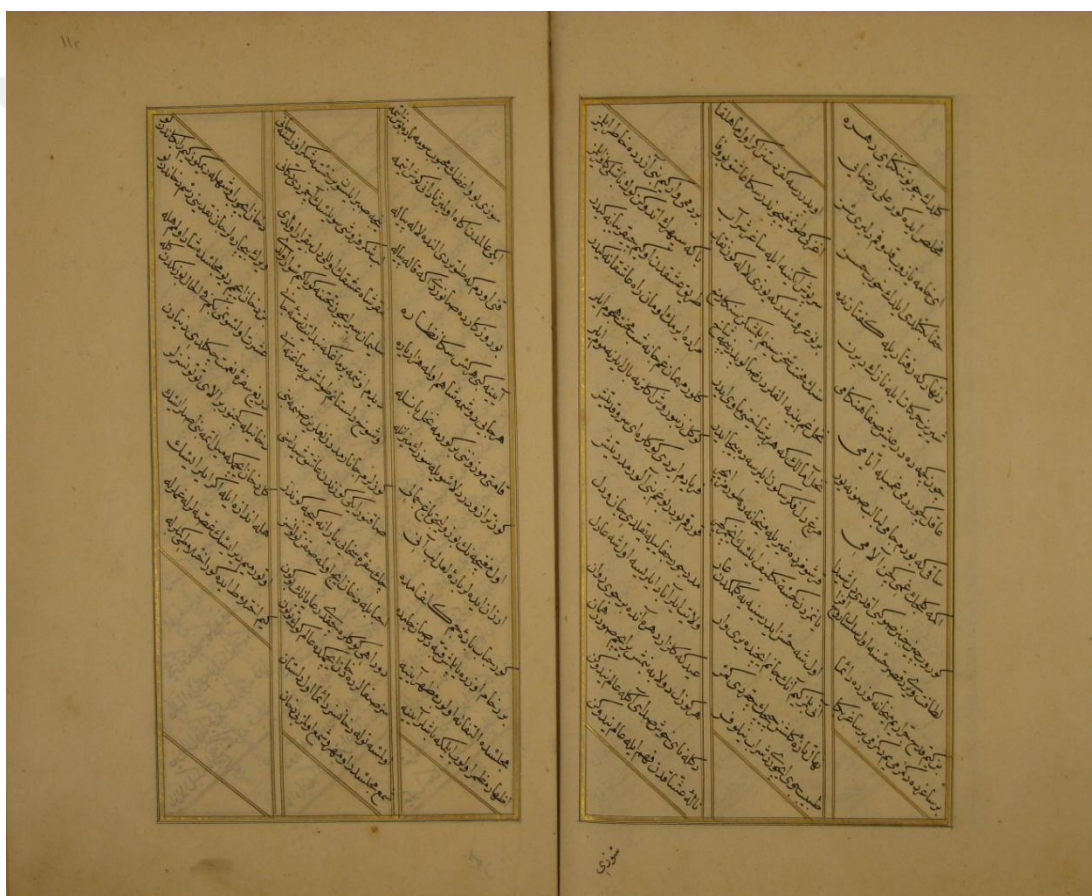
Varak 109^a-109^b

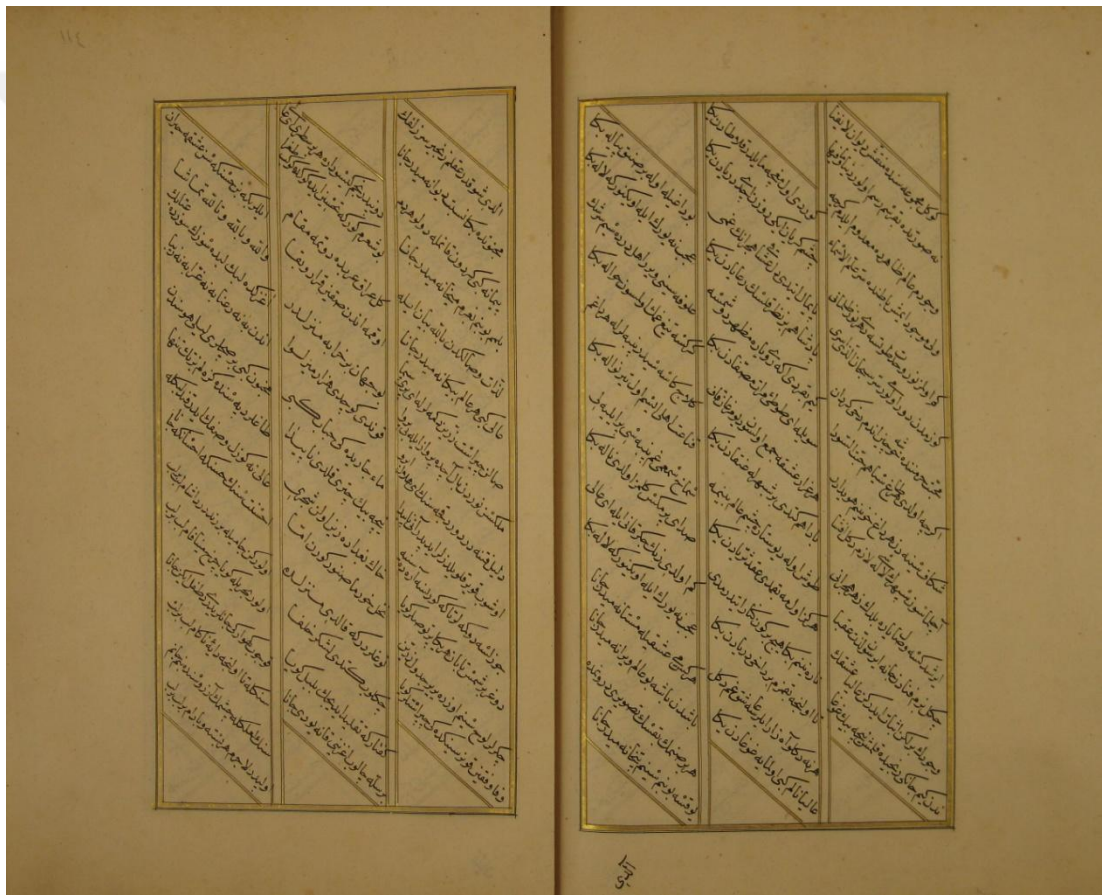

Varak 112^a-112^b

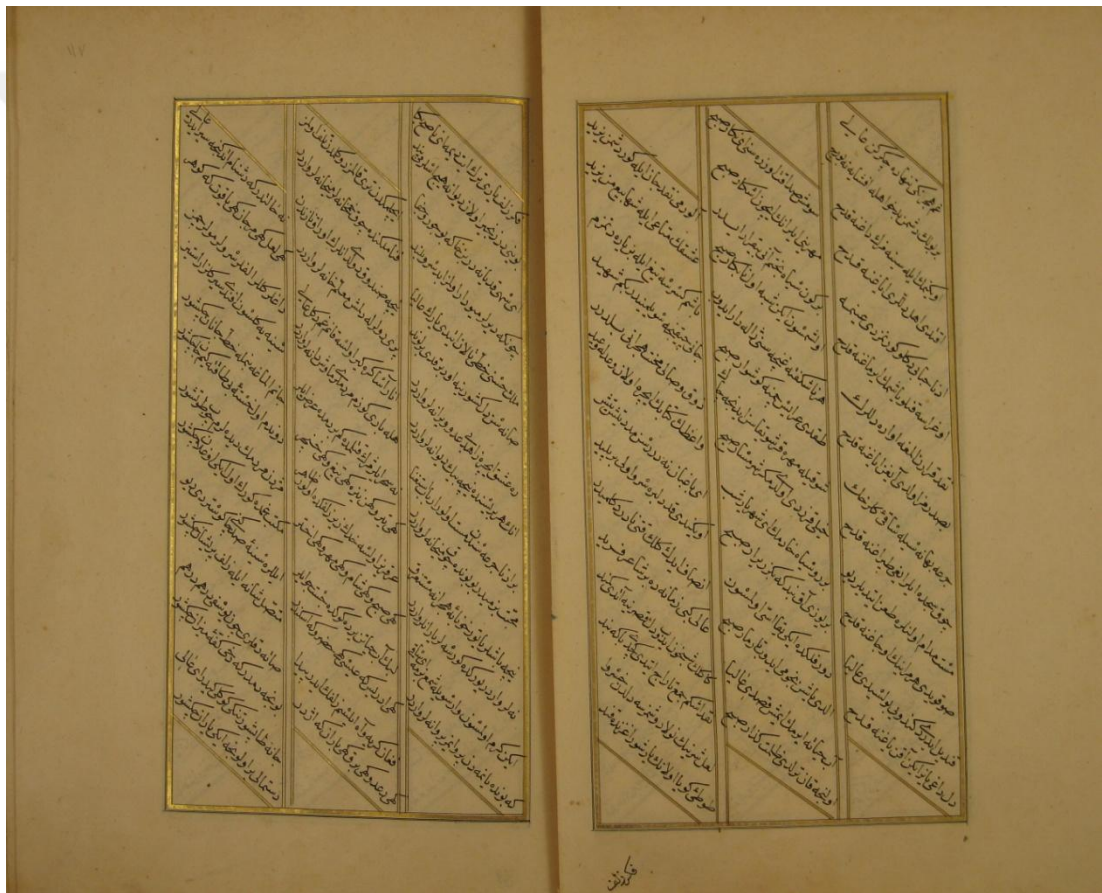

Varak 115^a-115^b

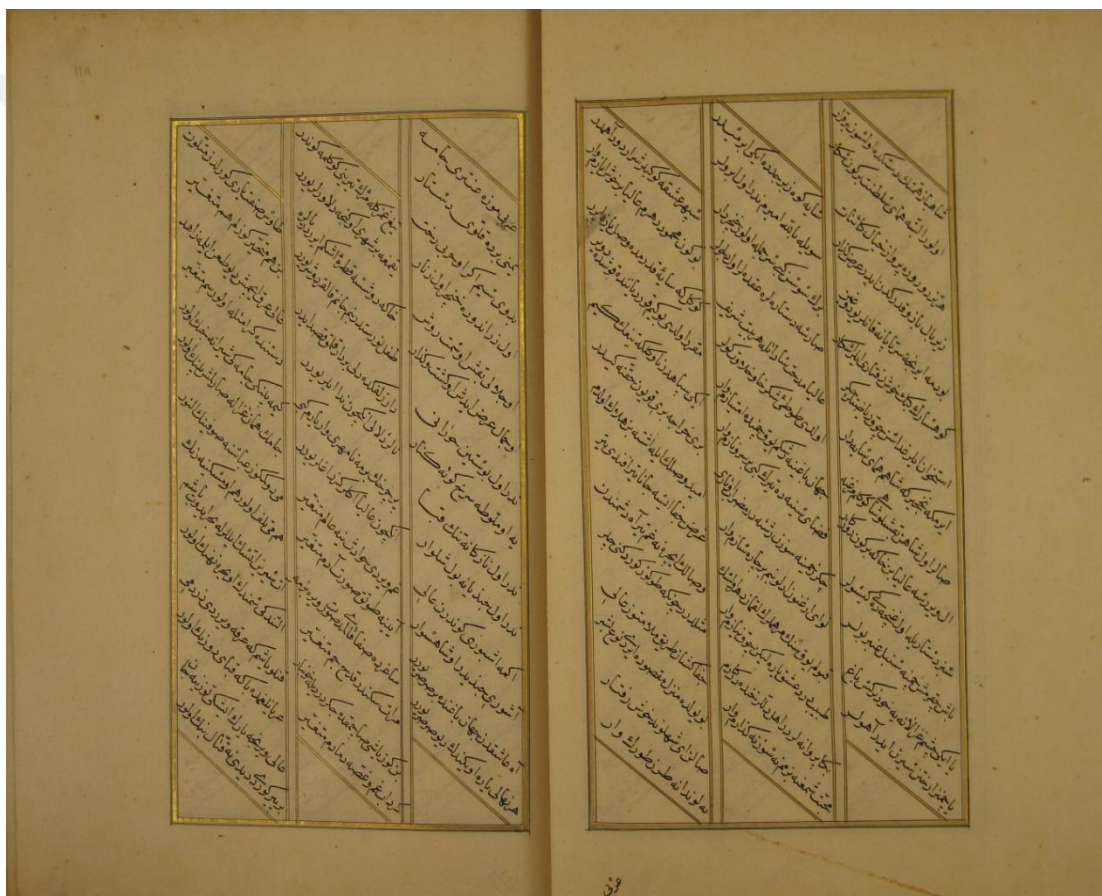

Varak 117^a-117^b

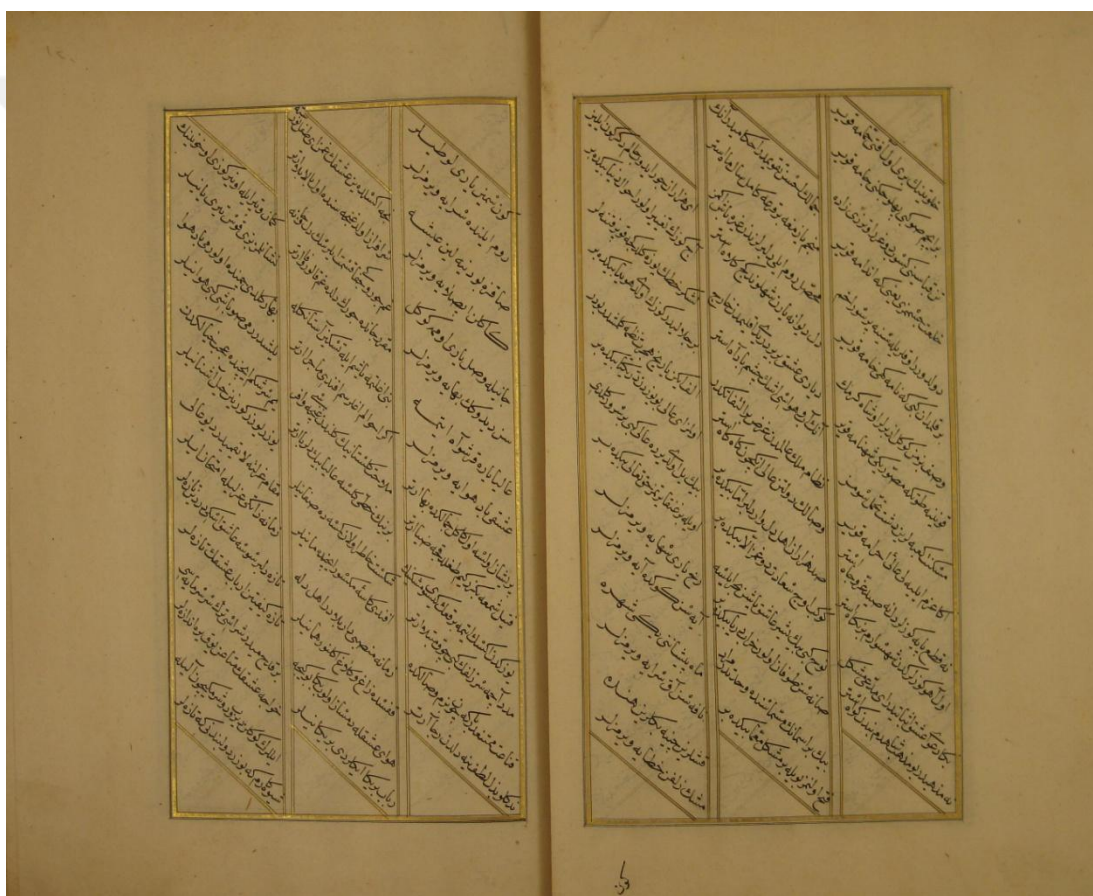

Varak 118^a-118^b

Varak 120^a-120^b

Varak 122^a-122^b

